

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

C 214



Έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

57ο έτος

8 Ιουλίου 2014

Περιεχόμενα

I Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

496η σύνοδος ολομέλειας της ΕΟΚΕ της 26ης και 27ης Φεβρουαρίου 2014

2014/C 214/01	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Προς μια πιο ισόρροπη εδαφική ανάπτυξη στην ΕΕ» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	1
2014/C 214/02	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ολοκληρωμένη παραγωγή στην Ευρωπαϊκή Ένωση» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	8
2014/C 214/03	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Εμπορικές σχέσεις ΕΕ-Μαρόκου» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	13

III Προπαρασκευαστικές πράξεις

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

496η σύνοδος ολομέλειας της ΕΟΚΕ της 26ης και 27ης Φεβρουαρίου 2014

2014/C 214/04	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2006/112/EK σχετικά με το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας όσον αφορά τυποποιημένη δήλωση ΦΠΑ» COM(2013) 721 τελικό — 2013/0343 (CNS).	20
2014/C 214/05	ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1215/2012 για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις» COM(2013) 554 final — 2013/0268 (COD).	25
2014/C 214/06	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών — Άνοιγμα της εκπαίδευσης: καινοτόμοι μέθοδοι διδασκαλίας και μάθησης για όλους μέσω νέων τεχνολογιών και ανοικτών εκπαιδευτικών πόρων» COM(2013) 654 final	31

EL

2014/C 214/07	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με ένα πλαίσιο ποιότητας για την πρακτική άσκηση» COM(2013) 857 <i>final</i>	36
2014/C 214/08	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 94/62/ΕΚ για τις συσκευασίες και τα απορρίμματα συσκευασίας με σκοπό τη μείωση της κατανάλωσης λεπτών πλαστικών σακουλών μεταφοράς» COM(2013) 761 <i>final</i> — 2013/0371 (COD)	40
2014/C 214/09	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 525/2013 όσον αφορά την τεχνική εφαρμογή του πρωτοκόλλου του Κιότο στη σύμβαση-πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την αλλαγή του κλίματος» COM(2013) 769 <i>final</i> — 2013/0377 (COD)	44
2014/C 214/10	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής — Ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης 2014» COM(2013) 800 <i>final</i>	46
2014/C 214/11	Γνωμοδοτηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Τροποποιημένη πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προτύπων και προδιαγραφών και των κανόνων σχετικά με τις υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών» COM(2013) 932 <i>final</i> — 2010/0095 (COD)	55

I

(Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις)

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

496Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΟΚΕ ΤΗΣ 26ΗΣ ΚΑΙ 27ΗΣ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2014

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Προς μια πιο ισόρροπη εδαφική ανάπτυξη στην ΕΕ» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2014/C 214/01)

Εισηγητής: ο κ. M. NILSSON

Στις 9 Ιουλίου 2013 και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του Εσωτερικού Κανονισμού της, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα:

Προς μια πιο ισόρροπη εδαφική ανάπτυξη στην ΕΕ.

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότηση του στις 12 Φεβρουαρίου 2014.

Κατά την 496η σύνοδο ολομέλειας, της 26ης και 27ης Φεβρουαρίου 2014 (συνεδρίαση της 26ης Φεβρουαρίου 2014), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 230 ψήφους υπέρ, 4 ψήφους κατά και 3 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα

1.1 «**Όλη η Ευρώπη έχει δικαίωμα να ζήσει**», διακηρύχθηκε στο πρώτο Ευρωπαϊκό αγροτικό κοινοβούλιο (φόρουμ για τις ευρωπαϊκές και εθνικές γεωργικές οργανώσεις) που φιλοξένησε η ΕΟΚΕ στις 13 Νοεμβρίου 2013. Με τις κατάλληλες πολιτικές, η ύπαιθρος μπορεί να ανθήσει και να συμβάλει -όσο και οι πόλεις- στην ευημερία της Ευρώπης. Ζητήθηκε μία γεωγραφικά στοχευμένη, πολυτομεακή προσέγγιση από τη βάση, που θα θεμελιώνεται στη συμμετοχή και στη συνεργία.

1.2 Η παρούσα γνωμοδότηση πρωτοβουλίας απαντά στην πρόσκληση και απευθύνει έκκληση για μια πιο ισόρροπη ανάπτυξη, ούτως ώστε όλες οι περιοχές της ΕΕ να μπορούν να συμβάλουν στον στόχο της εδαφικής συνοχής που προβλέπεται από τη Συνθήκη της Λισαβόνας, ως αντίβαρο σε μία συγκυρία εντεινόμενης εδαφικής ανισορροπίας μεταξύ χωρών και περιφερειών.

1.3 Η απερίμωση πρέπει να θεωρηθεί η πλέον σοβαρή απειλή για τις τοπικές οικονομίες. Πολλές αγροτικές περιοχές πλήττονται βαρύτερα από την απερίμωση. Σε ορισμένες χώρες και περιοχές τα καταγεγραμμένα στοιχεία είναι δραματικά, καθώς η απερίμωση φτάνει και ενίοτε υπερβαίνει το 1 % ετησίως. Ωστόσο, η εικόνα αυτή εμφανίζει μεγάλες αποκλίσεις. Οι περισσότερες αγροτικές περιοχές της ΕΕ δεν εμφανίζουν μείωση του πληθυσμού τους και συνεχίζουν να προσελκύουν άτομα και επιχειρήσεις.

1.4 Η ΕΟΚΕ τονίζει πως απαιτείται επείγοντως ισχυρή πολιτική δράση σε κάθε επίπεδο για την αντιμετώπιση των οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων του αποπληθυσμού. Θα πρέπει να δοθεί έμφαση στις **θέσεις εργασίας, τις υποδομές και τις υπηρεσίες**, με υποστήριξη από ολοκληρωμένες πολιτικές αγροτικής ανάπτυξης σε κάθε επίπεδο (ευρωπαϊκό, εθνικό και περιφερειακό) και εστίαση στη χρήση ενδογενών τοπικών πόρων. Θα πρέπει να αξιοποιηθούν πλήρως όλα τα προγράμματα της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της πολιτικής για τη συνοχή και των προγραμμάτων της για την αγροτική και την τοπική ανάπτυξη, όπως το πρόγραμμα Leader και η Τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων (ΤΑΤΚ). Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διαθέσουν δημοσιονομικούς πόρους στις περιοχές που έχουν πληγεί περισσότερο από τον αποπληθυσμό.

1.5 Κάθε πολιτική απόφαση που έχει γεωγραφική διάσταση θα πρέπει να αξιολογείται ως προς τον εδαφικό της αντίκτυπο. Θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στις υφιστάμενες περιβαλλοντικές και κοινωνικοοικονομικές εκτιμήσεις και να αναπτυχθούν ειδικοί ποσοτικοί και ποιοτικοί δείκτες.

1.6 Παράλληλα με την ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα, είναι αναγκαίο πλαίσιο πολιτικής για τη διαφοροποίηση και τη νέα επιχειρηματικότητα μέσω επενδύσεων, καινοτομίας και γνώσης· Θα πρέπει να προωθηθούν βραχείες αλυσίδες εφοδιασμού σε τομείς όπως τα τρόφιμα και η ενέργεια. Θα πρέπει επίσης να μελετηθούν κίνητρα για την αποκέντρωση.

1.7 Η δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης είναι καθοριστική, και πρέπει να διασφαλισθεί επειγόντως η πρακτική εγγύηση του δικαιώματος του ατόμου στην εκπαίδευση και την κατάρτιση μέσω επενδύσεων σε κατάλληλες υποδομές προώθησης της γνώσης και της τεχνολογίας. Η ανάπτυξη ελκυστικών θέσεων εργασίας και εκπαίδευσης για τους νέους πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα. Είναι αναγκαία η δημιουργία ικανών συνθηκών που θα διευκολύνουν την εγκατάσταση νέων αγροτών στην ύπαιθρο ως παράγοντα σταθερότητας. Πρέπει επίσης να αξιοποιηθεί το δυναμικό των γυναικών ως εργαζομένων και επιχειρηματιών. Η απασχόληση νομίμων μεταναστών θα μπορούσε, αν συνδυαστεί με συνοδευτικά μέτρα υποστήριξης που αποτρέπουν πρακτικά τη διακριτική μεταχείριση να αποτελέσει την ευκαιρία να καταστούν οι μετανάστες ενεργοί παράγοντες αγροτικής ανάπτυξης.

1.8 Οι επενδύσεις στις υποδομές με τη μορφή αποτελεσματικών μεταφορών, επικοινωνιών (συμπεριλαμβανομένων των υψηλής ταχύτητας ευρυζωνικών δικτύων) και ενεργειακής διασύνδεσης είναι απαραίτητη για τη μείωση των γεωγραφικών ανισοτήτων και την ελκυστικότητα των αγροτικών περιοχών για ανθρώπους και επιχειρήσεις.

1.9 Η επαρκής παροχή υπηρεσιών — τόσο εμπορικών όσο κοινωνικών και κοινωφελών — αποτελεί άλλη μία βασική προϋπόθεση για την ελκυστικότητα των αγροτικών περιοχών και τη μείωση των εδαφικών ανισορροπιών. Απαιτούνται επειγόντως επενδύσεις όχι μόνο στην υγεία, την εκπαίδευση και τα διάφορα είδη κέντρα πρόνοιας αλλά και σε πολιτιστικές και άλλες δραστηριότητες αναψυχής.

1.10 Η ΕΟΚΕ φρονεί πως η συμμετοχική δημοκρατία αποτελεί προϋπόθεση για την επίτευξη καλύτερης εδαφικής ισορροπίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι κάτοικοι της υπαίθρου και οι οργανώσεις τους πρέπει να συμμετέχουν στο σχεδιασμό και την υλοποίηση των πολιτικών και των δραστηριοτήτων εδαφικής συνοχής. Η αρχή της εταιρικής σχέσης που διέπει τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ πρέπει να χρησιμοποιείται αποδοτικά και να επεκταθεί σε άλλους τομείς πολιτικής.

1.11 Ως θεσμική «γέφυρα» προς την κοινωνία των πολιτών, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την ιδέα τακτικής συνέλευσης ενός Ευρωπαϊκού αγροτικού κοινοβουλίου — δηλαδή ενός ευρωπαϊκού αγροτικού φόρουμ ευρείας εκπροσώπησης — σε συνεργία με την ίδια.

2. Ιστορικό της γνωμοδότησης πρωτοβουλίας

2.1 Απώτερος στόχος της παρούσας γνωμοδότησης είναι να εκθέσει τα επιχειρήματα που συνηγορούν υπέρ της αξιολόγησης του εδαφικού αντίκτυπου των σχετικών πολιτικών της ΕΕ προκειμένου να αντιμετωπιστεί η δραματική μείωση του πληθυσμού ορισμένων αγροτικών περιοχών.

3. Εισαγωγή

3.1 Η Ευρωπαϊκή Ένωση διαθέτει πλούσια ποικιλομορφία ως προς τις παραδόσεις, τις γλώσσες και την ιστορία. Αλλά υπάρχουν επίσης κοινές αρχές και ιδανικά που ενώνουν όλους τους κατοίκους της, και που θεμελιώνονται στο Άρθρο 2 της Συνθήκης⁽¹⁾. Η αξιοπρεπής εργασία, η πρόσβαση σε κοινωνικές και οικονομικές υπηρεσίες κοινής ωφελείας και οι υψηλές περιβαλλοντικές προδιαγραφές αποτελούν θεμελιώδεις ανάγκες σε κάθε περιφέρεια.

3.2 Ωστόσο, στο εσωτερικό της Ευρώπης δεν επικρατούν παντού οι ίδιες συνθήκες. Οι διαφορές μεταξύ των περιοχών μπορεί να περιλαμβάνουν διαφορετικές ιστορικές παραδόσεις και πατροπαράδοτες πολιτιστικές δομές, αντικρουόμενα πολιτικά συστήματα, διαφορετικά μοντέλα κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης, καθώς και πληθώρα συνδυασμών αυτών των παραγόντων. Απαιτείται βαθύτερη γνώση του σύνθετου φαινομένου των γεωγραφικών διαφορών και του αντίκτυπου τους στις πολιτικές και τις πρακτικές.

⁽¹⁾ Το άρθρο 2 ορίζει πως η ΕΕ «βασίζεται στις αξίες του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, του κράτους δικαίου, καθώς και του σεβασμού των ανθρώπινων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων των προσώπων που ανήκουν σε μειονότητες.» Τα κράτη μέλη μοιράζονται μια κοινωνία «που χαρακτηρίζεται από τον πλουραλισμό, την απαγόρευση των διακρίσεων, την ανοχή, τη δικαιοσύνη, την αλληλεγγύη και την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών».

3.3 Οι αγροτικές περιοχές αντιμετωπίζουν μία κοινή πρόκληση: η ικανότητά τους να δημιουργήσουν υψηλής ποιότητας, βιώσιμες θέσεις εργασίας υπολείπεται αυτής των αστικών περιοχών⁽²⁾. Το μέσο εισόδημα είναι 25-30 % χαμηλότερο από αυτό των αστικών περιοχών, ενώ σε ορισμένες περιοχές της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης μπορεί να είναι και κατά 50 % χαμηλότερο. Υφίστανται λιγότερες ευκαιρίες απασχόλησης, σε στενότερο φάσμα οικονομικών δραστηριοτήτων. Οι πενιχρές υποδομές, συμπεριλαμβανομένης της κακής ποιότητας ευρυζωνικής επικοινωνίας, της περιορισμένης πρόσβασης σε εμπορικές και κοινωνικές υπηρεσίες και της έλλειψης εγκαταστάσεων εκπαίδευσης και κατάρτισης και υποδομών πολιτισμού και αναψυχής, συντελούν στη σημαντική εκροή πληθυσμού από τις αγροτικές περιοχές, ιδίως νέων και πρωτίστως νέων γυναικών.

3.4 Ωστόσο η συνολική εικόνα δεν είναι τόσο απογοητευτική. Κατά μέσο όρο, τη δεκαετία 2000-2010 οι κατ' εξοχήν αγροτικές περιοχές εμφάνισαν ελαφρώς υψηλότερη ανάπτυξη από ό,τι οι αστικές⁽³⁾. Αυτό καταδεικνύει τους πολλούς και ενδιαφέροντες τρόπους κατά τους οποίους οι αγροτικές κοινότητες κατάφεραν να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις και να επιτύχουν θετικά αποτελέσματα με την αξιοποίηση ενδογενών και άλλων τοπικών πόρων⁽⁴⁾. Κατά την πρόσφατη περίοδο κρίσεων, οι αγροτικές περιοχές εμφάνισαν μικρότερες διακυμάνσεις και υψηλότερο επίπεδο ανθεκτικότητας. Πρόσφατη μελέτη έδειξε επίσης πως, λόγω του κόστους συμφόρησης και των υψηλών νοικιών, οι οικονομικές δραστηριότητες έχουν αρχίσει να διασκορπίζονται σε λιγότερο ανεπτυγμένες — και συχνά αγροτικές — περιοχές⁽⁵⁾.

3.5 Η ανισόρροπη εδαφική ανάπτυξη μεταξύ και εντός των κρατών, των περιφερειών και των αγροτικών/αστικών κοινοτήτων αποτελεί μείζονα πρόκληση. Έχοντας ανακαλύψει εκ νέου το ρόλο του **υπεύθυνου τοπικού φορέα** για τις περιφέρειες και τις τοπικές τους κοινότητες κατά τη διαδικασία ένταξης τους στην ΕΕ, οι χώρες της κεντρικής και νοτιοανατολικής Ευρώπης έχουν επικεντρώσει το ενδιαφέρον τους στην περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη. Το ενδιαφέρον για την τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη έχει αναθερμανθεί επίσης σε άλλες ευρωπαϊκές περιφέρειες.

3.6 Αραιοκατοικημένες περιοχές και ερημωμένα χωριά απαντώνται σε όλη την Ευρώπη, και πρόκειται για πρόβλημα κοινό ακόμα και για τα πιο μικρά κράτη μέλη. Αυτές οι αραιοκατοικημένες περιφέρειες έχουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και ανάγκες. Παρ' όλα αυτά, και παρά τις διαφορές τους, καλούνται να αντιμετωπίσουν τουλάχιστον τέσσερα κοινά προβλήματα: τη γεωγραφική τους απομόνωση με το υψηλό κόστος μεταφορών που συνεπάγεται, τα δημογραφικά προβλήματα της μετανάστευσης, της γήρανσης και των χαμηλών δεικτών γονιμότητας, την αδύναμη και μονοιδική οικονομική τους διάρθρωση και, τέλος, το χαμηλό μέσο εισόδημά τους, που ενίοτε συνοδεύεται από έντονη αγροτική φτώχεια.

3.7 Η γνωμοδότηση επιχειρεί να περιγράψει πώς οι αγροτικές περιοχές μπορούν να συμβάλουν στην εδαφική και την κοινωνική συνοχή εκμεταλλευόμενες τους ενδογενείς πόρους με ολοκληρωμένη αναπτυξιακή πολιτική και υπερβαίνοντας έτσι την οικονομική κρίση, διατηρώντας και δημιουργώντας νέες θέσεις εργασίας και προσαρτώντας το περιβάλλον. Ο αγροτικός και αγροδιατροφικός τομέας διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο για πολλές περιφέρειες. Ωστόσο, απαιτείται διαφοροποίηση. Κάθε τομέας πρέπει να είναι σε θέση να συνεισφέρει με τη στήριξη στοχευμένων μέτρων πολιτικής.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1 Προκλήσεις για τους πολιτικούς ιθύνοντες της ΕΕ

4.1.1 Τα μέτρα για την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή, στα άρθρα 174 έως 178 της Συνθήκης της Λισαβόνας, αποσκοπούν στην αρμονική ανάπτυξη της ΕΕ μέσω της μείωσης των διαφορών στην ανάπτυξη, με εστίαση στις περιοχές που πλήττονται από φυσικά ή δημογραφικά προβλήματα, και καλούν τα κράτη μέλη να ασκούν και να συντονίζουν την οικονομική τους πολιτική προκειμένου να επιτύχουν αυτούς τους στόχους.

4.1.2 Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η εδαφική συνοχή συνίσταται στην εξασφάλιση της αρμονικής ανάπτυξης της Ευρώπης στο σύνολό της, καθώς και στη μέριμνα ώστε να είναι σε θέση οι ευρωπαίοι πολίτες να αξιοποιήσουν στο έπακρο τα εγγενή χαρακτηριστικά των διαφορετικών περιοχών. Η εδαφική συνοχή αποτελεί κατά συνέπεια μέσο για τη μετατροπή της πολυμορφίας σε προτέρημα που συμβάλλει στη βιώσιμη ανάπτυξη ολόκληρης της ΕΕ⁽⁶⁾.

4.1.3 Οι περιφέρειες περιλαμβάνουν τόσο δυναμικές περιοχές όσο και περιοχές με προβλήματα. Είναι δύσκολη η επίτευξη ισορροπίας μεταξύ της πολιτικής συνέπειας και της εδαφικής συνοχής, αφού οι περιφέρειες είναι εξ' ορισμού ετερογενείς. Κατά συνέπεια, απαιτείται πολιτική προοπτική που θα βασίζεται στη συνεργασία μεταξύ των περιφερειών και στο συντονισμό μεταξύ διαφορετικών τομεακών πολιτικών, σε σύμπραξη με τους τοπικούς φορείς. Η αρχή της επικουρικότητας αποτελεί επίσης βασική συνιστώσα κάθε περιφερειακής πολιτικής προσέγγισης, αφού είναι πάντοτε προτιμότερο να αντιμετωπίζονται σε τοπικό επίπεδο τα συγκεκριμένα προβλήματα κάθε κοινότητας.

⁽²⁾ Βλ. για παράδειγμα την ενημερωτική έκθεση της ΕΟΚΕ 425/2011 (εισηγητής: Narro) και την ΕΕ C 376, 22.12.2011, σ. 25–31.

⁽³⁾ Πέμπτη έκθεση σχετικά με την οικονομική και κοινωνική συνοχή.

⁽⁴⁾ ΕΕ C 132, 3.5.2011, σ. 82–86

⁽⁵⁾ ESPON 2013 Πρόγραμμα CAEE — Πρόγραμμα «Το επίτευγμα υπέρ των οικονομιών συγκέντρωσης στην Ευρώπη» 2013/2/1.

⁽⁶⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Πολιτικής, 2008.

4.1.4 Όσον αφορά την πολιτική της ΕΕ, η Κοινή Γεωργική Πολιτική αποτελεί το σημαντικότερο μέσο για τη γεωργία και την αγροτική ανάπτυξη. Ωστόσο, δεν πρέπει να αποτελεί το μόνο μέσο — κατά την κατάρτιση των επιχειρησιακών προγραμμάτων των άλλων ταμείων, τα κράτη μέλη θα πρέπει να επικεντρωθούν επίσης στη βιωσιμότητα των αγροτικών περιοχών.

4.2 Αποπληθυσμός

4.2.1 Τα στατιστικά στοιχεία της ΕΕ ⁽⁷⁾ δείχνουν πως την περίοδο 2008-2009, οι αγροτικές περιοχές της Ευρώπης εμφάνισαν περιορισμένη αύξηση του πληθυσμού (0,1- 0,2 %). Το 2010 και το 2011, ο πληθυσμός παρέμεινε στάσιμος, ενώ κατά την ίδια περίοδο, στις αστικές περιοχές αυξήθηκε κατά 0,5 % . Ωστόσο, η εικόνα αυτή εμφανίζει μεγάλες αποκλίσεις. Σε πολλές αγροτικές περιοχές ο πληθυσμός αυξήθηκε τα τελευταία πέντε χρόνια. Το 2011, ο μέσος πληθυσμός της υπαίθρου αυξήθηκε σε 8 από τις 27 χώρες. Αντιθέτως, το ίδιο έτος ιδιαίτερη μείωση κατεγράφη στη Λετονία και τη Λιθουανία, όπου ο πληθυσμός της υπαίθρου μειώθηκε κατά 2 %, ενώ ακολουθούν η Βουλγαρία (-1 %) και η Πορτογαλία, η Γερμανία, η Ρουμανία και η Ουγγαρία, που εμφάνισαν μείωση περίπου 0,5 %.

4.2.2 Με την ανάλυση ανά περιοχή (NUTS 3), οι αριθμοί γίνονται δραματικοί. Περίπου 100 από τις 1 300 περιοχές που καταγράφηκαν εμφάνισαν μείωση κατά 5 % (ενίοτε και περισσότερο) του πληθυσμού τους την περίοδο 2007-2011. Πρόκειται κυρίως για περιοχές των χωρών που προαναφέρθηκαν. Η Βουλγαρία, η Λιθουανία και η Λετονία ξεχωρίζουν, με γενικευμένο υψηλό αποπληθυσμό. Στη Γερμανία οι περιοχές βρίσκονται στο ανατολικό τμήμα της χώρας, ενώ στη Πορτογαλία συγκεντρώνονται στο εσωτερικό.

4.2.3 Οι στατιστικές εμφανίζουν επίσης εξαιρετικά άνιση κατανομή του πληθυσμού στην ΕΕ, με αποτέλεσμα τεράστιες διαφορές της μέσης πυκνότητας μεταξύ των διάφορων περιφερειών, αλλά και μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών. Όμως, ίσως το πιο ανησυχητικό δημογραφικό χαρακτηριστικό είναι η εντυπωσιακά χαμηλή πυκνότητα του πληθυσμού σε ορισμένες περιφέρειες, συγκριτικά με την πυκνότητά του πριν από 50-100 χρόνια. Η απερίμωση πρέπει να θεωρηθεί η πλέον σοβαρή απειλή για τις τοπικές οικονομίες, όχι μόνο επειδή περιορίζει τις αναπτυξιακές δυνατότητες, δημιουργεί περιβαλλοντικά προβλήματα, επηρεάζει τις κοινωνικές δομές και δυσχεραίνει την παροχή δημόσιων υπηρεσιών, αλλά επειδή μπορεί να θέσει σε κίνδυνο την ίδια την ύπαρξη των κομπούλεων και χωριών ως κατοικημένων οικισμών.

4.2.4 Αυτή η τάση συνεχίζεται. Η ταχεία επέκταση των πόλεων χάρη στην εγκατάσταση βιομηχανιών και υπηρεσιών συντελεί στην άντληση εργατικού δυναμικού από τις αγροτικές περιοχές. Η αναδιάρθρωση των αγροτικών δραστηριοτήτων ευνοεί την περαιτέρω μετανάστευση από την υπαίθρο στις πόλεις. Οι μεγάλες επενδύσεις σε υποδομές ενδέχεται επίσης να οδηγήσουν σε μετακινήσεις πληθυσμού. Ο αποπληθυσμός της υπαίθρου, όταν η εγκατάλειψη της υπαίθρου υπερβαίνει τη φυσική αύξηση του πληθυσμού, μειώνει τον συνολικό αριθμό των κατοίκων σε κρίσιμο επίπεδο και προξενεί γήρανση των δημογραφικών διαρθρώσεων.

4.2.5 Η ερήμωση της υπαίθρου έχει διάφορων ειδών περιβαλλοντικό αντίκτυπο. Για παράδειγμα, όταν μια περιοχή εγκαταλείπεται από τους κατοίκους της, ένας κυρίαρχος οικότοπος καταλήγει να αντικαταστήσει το πλούσιο μωσαϊκό των τοπίων που συντηρούσαν οι άνθρωποι. Αυτή η «οικολογική ομογενοποίηση» μπορεί να οδηγήσει σε μείωση της βιοποικιλότητας στο τοπικό επίπεδο. Άλλα είδη περιβαλλοντικού αντίκτυπου περιλαμβάνουν την υποβάθμιση του εδάφους λόγω της ανεπαρκούς συντήρησης των αναβαθμίδων στις ορεινές περιοχές, όπως συμβαίνει σε μεγάλες εκτάσεις των χωρών της Μεσογείου και της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.

4.2.6 Άλλα προβλήματα που συνδέονται με την απερίμωση της υπαίθρου σχετίζονται με τη δασική διαχείριση και τον κίνδυνο πυρκαγιών στη Μεσόγειο και τα δυνητικά προβλήματα ασφαλείας στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ.

4.3 Ο ρόλος της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών

4.3.1 Η ΕΟΚΕ είχε υπογραμμίσει ότι «η **συμμετοχική δημοκρατία**, η οποία αναγνωρίζεται ως συστατικό στοιχείο των δημοκρατικών αρχών λειτουργίας της Ένωσης, αποτελεί αναπόδραστη προϋπόθεση για την επίτευξη της [εδαφικής συνοχής]» ⁽⁸⁾. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών θα πρέπει να μπορούν να συμμετάσχουν με υπευθυνότητα και διαφάνεια στον σχεδιασμό και στην εφαρμογή των πολιτικών και των δράσεων της εδαφικής συνοχής στο τοπικό και το περιφερειακό επίπεδο. Η αρχή της εταιρικής σχέσης που διέπει τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ πρέπει να χρησιμοποιείται αποδοτικά και να επεκταθεί σε άλλους τομείς πολιτικής που αφορούν τις αγροτικές περιοχές.

4.3.2 Από τη μία πλευρά, οι παραδοσιακοί κοινωνικοί εταίροι και οι κοινωνικοεπαγγελματικές οργανώσεις διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην αντιμετώπιση των αυξανόμενων εδαφικών ανισορροπιών μέσω της προώθησης απασχόλησης και επιχειρήσεων που βελτιώνουν τις συνθήκες ζωής και διαβίωσης.

⁽⁷⁾ Η αγροτική ανάπτυξη στην περιφερειακή επετηρίδα. Σελ. 238, Eurostat.

⁽⁸⁾ ΕΕ C 228, 22.9.2009, σ. 123-129.

4.3.3 Από την άλλη, ένα κίνημα αγροτικών κοινοτήτων αναπτύσσεται σε όλη την Ευρώπη. Σε ορισμένες χώρες το κίνημα είναι πρόσφατο, ενώ σε άλλες υφίσταται εδώ και πολλά χρόνια. Οι πρωτοπόροι του κινήματος βρίσκονται κυρίως στη βόρεια Ευρώπη.) Σε εθνικό επίπεδο, αυτά τα κινήματα είναι οργανωμένα σε ομοσπονδίες και δίκτυα που περιλαμβάνουν τόσο παραδοσιακές κοινωνικοοικονομικές οργανώσεις όσο και νέες πρωτοβουλίες από τη βάση. Δίνουν φωνή στους κατοίκους της υπαίθρου μέσω μιας ανιούσας κινητοποίησης, ενώ προωθούν τη νέα επιχειρηματικότητα και οργανώνουν την τοπική παραγωγή και τις υπηρεσίες.

4.3.4 Τον Νοέμβριο του 2013, η ΕΟΚΕ φιλοξένησε το πρώτο «Ευρωπαϊκό αγροτικό κοινοβούλιο»⁽⁹⁾, φόρουμ για τις εθνικές και ευρωπαϊκές οργανώσεις που ασχολούνται με αγροτικά ζητήματα το οποίο αποσκοπεί στην ενίσχυση και την κοινή φωνή του αγροτικού κινήματος στην Ευρώπη. Κύριος στόχος του είναι να επηρεάσει την ευρωπαϊκή πολιτική για την υπαίθρο, να βελτιώσει το διάλογο μεταξύ των πολιτικών ιδυνόντων και του τοπικού επιπέδου και να αποτελέσει πεδίο ανταλλαγής ορθών πρακτικών.

4.3.5 Ως θεσμική «γέφυρα» προς την κοινωνία των πολιτών, η ΕΟΚΕ θα μπορούσε να επιτρέψει στους κατοίκους της υπαίθρου και στις οργανώσεις τους να διαδραματίσουν ηγετικό ρόλο στη διαδικασία χάραξης και υλοποίησης των πολιτικών για την υπαίθρο. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει κατά συνέπεια την ιδέα τακτικού Ευρωπαϊκού αγροτικού κοινοβουλίου, δηλαδή ενός ευρωπαϊκού αγροτικού φόρουμ που θα περιλαμβάνει επίσης κοινωνικοεπαγγελματικές οργανώσεις και κοινωνικούς εταίρους και θα διοργανώνεται σε σύμπραξη με την ΕΟΚΕ, ενώ θα μπορούσε να λειτουργεί και ως σημείο επαφής με την Ομάδα συνδέσμου της.

4.4 Αξιολόγηση του εδαφικού αντικτύπου

4.4.1 Η ΕΟΚΕ έχει προτείνει η νομοθεσία, οι πολιτικές και τα προγράμματα της ΕΕ να αναλύονται ως προς τον αντίκτυπό τους στη εδαφική συνοχή. Η Επιτροπή φέρει ιδιαίτερη ευθύνη για τη συγκεκριμένη αξιολόγηση αντικτύπου, στην οποία θα πρέπει να συμμετέχουν ενεργά όλοι οι ενδιαφερόμενοι παράγοντες⁽¹⁰⁾.

4.4.2 Την πρόταση συμερίστηκε πρόσφατα η Επιτροπή των Περιφερειών η οποία ζήτησε «να εξετάζουν οι τομεακές πολιτικές εξ' αρχής τον εδαφικό αντίκτυπο των μέτρων τους με τον ίδιο τρόπο που εξετάζουν τις οικονομικές, περιβαλλοντικές και κοινωνικές επιπτώσεις» και είχε ενθαρρύνει «τη συνεργασία των περιφερειακών και τοπικών αρχών προκειμένου [η Επιτροπή] να προωθήσει τις διαβουλεύσεις προς τους ενδιαφερόμενους και τους θιγόμενους»⁽¹¹⁾.

4.4.3 Η έννοια των εκτιμήσεων αντικτύπου υφίσταται ήδη σε πολυάριθμες οριζόντιες ρήτρες της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (άρθρα 8-12). Οι ρήτρες αυτές αναφέρουν πως «κατά τον καθορισμό και την εφαρμογή των πολιτικών και των δράσεων της, η Ένωση» συνεκτιμά τις απαιτήσεις που σχετίζονται με την κοινωνική διάσταση, την ισότητα των φύλων, το περιβάλλον, την προστασία του καταναλωτή και την καταπολέμηση των διακρίσεων.

4.4.4 Πριν λάβουν οποιαδήποτε απόφαση, οι πολιτικοί ιδύνοντες θα πρέπει να διερωτώνται το εξής: ποιος είναι ο αναμενόμενος αντίκτυπος αυτής της πράξης, θα φέρει περισσότερο κόσμο στις πόλεις ή θα τον κρατήσει στις αγροτικές περιοχές; Οι πολιτικές που βελτιώνουν τη συνολική εδαφική ισορροπία, ή τουλάχιστον δεν την μεταβάλλουν, θα εγκρίνονται αυτομάτως. Κάθε απόφαση που πλήττει αυτήν την ισορροπία ενισχύοντας την αστική συγκέντρωση θα πρέπει να υπόκειται σε εκτίμηση αντικτύπου που θα αποδεικνύει πως τα οφέλη της υπερβαίνουν αυτό το μειονέκτημα.

4.4.5 Ο εδαφικός αντίκτυπος των τομεακών πολιτικών, ιδίως στους τομείς των μεταφορών, των ΤΠΕ, της ενέργειας, του περιβάλλοντος, της γεωργίας, του εμπορίου, του ανταγωνισμού και της έρευνας, θα πρέπει να αξιολογείται⁽¹²⁾.

4.4.6 Προς τούτο, η Επιτροπή θα πρέπει να εξασφαλίσει πως θα δοθεί η δέουσα προσοχή στην εδαφική διάσταση στο πλαίσιο του Στρατηγικού περιβαλλοντικού πλαισίου (ΣΠΠ)⁽¹³⁾ και των κατευθυντηρίων γραμμών για την εκτίμηση αντικτύπου. Ωστόσο, πρέπει να αναπτυχθούν επίσης άλλοι ειδικοί ποσοτικοί και ποιοτικοί δείκτες, όχι μόνο με κοινωνικοοικονομικούς και περιβαλλοντικούς όρους αλλά και με άλλες, λιγότερο μετρήσιμες πτυχές, όπως η απώλεια παραδοσιακών δεξιοτήτων.

5. Ειδικές παρατηρήσεις

5.1 Ισορροπημένη εδαφική ανάπτυξη σημαίνει πιο ισοκατανεμημένη και πιο βιώσιμη χρήση των φυσικών πόρων, η οποία αποφέρει οικονομικά οφέλη χάρη στη μικρότερη συμφόρηση και στην συμπίεση του κόστους. Στην υπαίθρο, η ευημερία θα εξαρτηθεί από την ικανότητα κινητοποίησης ανθρώπινων και τοπικών πόρων, με ταυτόχρονη ανάπτυξη των τοπικών χαρακτηριστικών που καθιστούν τις συνθήκες διαβίωσης και τις οικονομικές συνθήκες ελκυστικότερες για ανθρώπους και επιχειρήσεις. Οι αρνητικές οικονομικές και εξωτερικές συνέπειες της πολεοδομικής συμφόρησης αντιστρατεύονται την προοπτική μιας καλής ποιότητας ζωής για όλους.

⁽⁹⁾ Το Ευρωπαϊκό αγροτικό κοινοβούλιο βασίζεται στο πρότυπο του Σουηδικού αγροτικού κοινοβουλίου που υφίσταται εδώ και περισσότερο από 20 χρόνια. Πρόκειται για εξαμηνιαίο φόρουμ που αποτελείται αφ' ενός από εθνικές κοινωνικοεπαγγελματικές και άλλες αγροτικές οργανώσεις και αφ' ετέρου από κοινοτικές ομάδες βάσης.

⁽¹⁰⁾ ΕΕ C 228, 22.9.2009, σ. 123-129.

⁽¹¹⁾ ΕΕ C 280, 27.9.2013, σ. 13-18.

⁽¹²⁾ ΕΕ C 376, 22.12.2011, σ. 15-18.

⁽¹³⁾ ΕΕ L 197, 21.7.2001, σ. 30-37.

5.2 Σε πολλές αγροτικές περιοχές υπάρχει αναξιοποίητο αναπτυξιακό δυναμικό, σε αντίθεση με την υπερεκμετάλλευση που υφίστανται οι αστικοί και περιουσιακοί χώροι. Στις απομακρυσμένες περιοχές, που βρίσκονται μακριά από τις μεγάλες πόλεις, οι πόλεις μικρού και μεσαίου μεγέθους διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στην πρόσβαση σε υπηρεσίες διατηρώντας την ελκυστικότητα αυτών των περιοχών ως τόπων διαβίωσης. Η διατήρηση αυτών των αγροτικών κέντρων θα έχει μεγάλη σημασία για την αντιμετώπιση της διακοπής υπηρεσιών και της εισροής ατόμων από μικρότερα γειτονικά χωριά, εφόσον οργανωθούν αποδοτικά οι δημόσιες συγκοινωνίες.

5.3 Οι δυνάμεις της αγοράς καθαυτές δεν μπορούν να προσφέρουν τα κίνητρα που απαιτούνται για να αποκατασταθεί η τρέχουσα τάση. Κατά συνέπεια απαιτείται επειγόντως ισχυρή πολιτική δράση σε κάθε επίπεδο για την αντιμετώπιση των οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων του αποπληθυσμού και την ενίσχυση της ελκυστικότητας της υπαίθρου για τα άτομα και τις επιχειρήσεις. Χρειάζεται ισορροπημένη δέσμη κινήτρων για την τόνωση των επενδύσεων, της καινοτομίας και της γνώσης και τη διατήρηση και δημιουργία ευκαιριών ζωής και εργασίας στην υπαίθρο. Θα πρέπει να δοθεί έμφαση στις θέσεις εργασίας, τις υποδομές και τις υπηρεσίες, με υποστήριξη από ολοκληρωμένες πολιτικές αγροτικής ανάπτυξης σε κάθε επίπεδο (ευρωπαϊκό, εθνικό και περιφερειακό).

5.4 Θα πρέπει να αξιοποιηθεί πλήρως κάθε πρόγραμμα της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της πολιτικής για τη συνοχή και των προγραμμάτων της για την αγροτική και την τοπική ανάπτυξη, όπως το πρόγραμμα Leader και η Τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων (ΤΑΤΚ). Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διαθέσουν δημοσιονομικούς πόρους στις περιοχές που έχουν πληγεί περισσότερο από τον αποπληθυσμό.

5.5 Το δικαίωμα του ανταγωνισμού πρέπει να προσαρμοστεί ανάλογα, ώστε να επιτρέπονται οι αναγκαίες εξαιρέσεις. Αν οι προτεινόμενες αλλαγές επηρεάζουν το μισθολογικό κόστος, θα πρέπει να αντιμετωπίζονται στο πλαίσιο του καθιερωμένου κοινωνικού διαλόγου μεταξύ των κοινωνικών φορέων.

5.6 Η σημαντικότερη πρακτική έκφραση της εδαφικής συνοχής είναι η διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης στις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας για όλους τους ευρωπαίους πολίτες, ανεξαρτήτως του τόπου διαμονής ή εργασίας τους. Για τη μείωση των γεωγραφικών ανισοτήτων, είναι αναγκαίες οι επενδύσεις σε υποδομές με τη μορφή αποτελεσματικών συγκοινωνιακών, επικοινωνιακών (συμπεριλαμβανομένων υψηλής ταχύτητας ευρυζωνικών δικτύων) και ενεργειακών δεσμών που θα οδηγήσουν στην ανάπτυξη των πιο ευαίσθητων και απομακρυσμένων περιοχών.

5.7 Οι συνθήκες διαβίωσης των ανθρώπων στις αγροτικές περιοχές, συμπεριλαμβανομένων των πιο μειονεκτικών, πρέπει να βελτιωθούν μέσω ικανής παροχής υπηρεσιών, τόσο εμπορικών όσο κοινωνικών και κοινοφελών, η οποία αποτελεί άλλη μια βασική προϋπόθεση για τη μείωση των εδαφικών ανισορροπιών. Απαιτούνται επειγόντως επενδύσεις όχι μόνο στην υγεία, την εκπαίδευση και τα διάφορα είδη κέντρα πρόνοιας αλλά και σε πολιτιστικές και άλλες δραστηριότητες αναψυχής που θα καταστήσουν τις αγροτικές περιοχές ελκυστικές για άτομα αλλά και για επιχειρήσεις.

5.8 Η εκμετάλλευση των ενδογενών πόρων σημαίνει επίσης τη δημιουργία βραχείων αλυσίδων εφοδιασμού με οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά οφέλη όχι μόνο για τους αγρότες αλλά και για τους άλλους κλάδους, τους καταναλωτές και την υπαίθρο εν γένει. Τα τρόφιμα και η ενέργεια αποτελούν καλά παραδείγματα. Αυτό το πρότυπο παραγωγής πρέπει να προωθηθεί, όπως αποδεικνύεται από το γεγονός ότι οι διεθνείς αλυσίδες λιανεμπορίου σπανίως προμηθεύονται προϊόντα από τους τοπικούς παραγωγούς, ακόμα κι αν η πλευρά της παραγωγής είναι καλά οργανωμένη και μπορεί να εγγυηθεί τη σταθερή ροή της παραγωγής.

5.9 Η δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης είναι καθοριστικής σημασίας, ενώ το δικαίωμα στην εκπαίδευση και κατάρτιση πρέπει να διασφαλίζεται στην πράξη. Απαιτείται επίσης επειγόντως επαγγελματική κατάρτιση που θα επιτρέψει «να προσαρμοστεί το εργατικό δυναμικό στις ανάγκες του νέου παραγωγικού προτύπου»⁽¹⁴⁾. Η μείωση της φυγής νέων ανθρώπων από την υπαίθρο — και πρωτίστως νέων γυναικών, όπου η τάση είναι πιο έντονη — θα πρέπει να αποτελεί πηγή έντονου προβληματισμού. Είναι σαφώς προς όφελος της κοινωνίας η παροχή απασχόλησης, έτσι ώστε οι νεαρές οικογένειες να αξιοποιήσουν το φυσικό περιβάλλον της υπαίθρου ως έναν προνομιακό τόπο για την ανατροφή των παιδιών τους. Η ΕΟΚΕ έχει ζητήσει ισχυρά μέτρα για την αξιοποίηση του δυναμικού των γυναικών ως εργαζομένων και επιχειρηματιών, που θα τους επιτρέψει να καταστούν κινητήρες ανάπτυξης και καινοτομίας και θα τις εφοδιάσει με ικανή γνώση και τεχνολογία⁽¹⁵⁾.

5.10 Οι ποιοτικές θέσεις εργασίας σε προηγμένες, δημιουργικές βιομηχανίες θα μπορούσαν να αποτελέσουν την αρχή για έναν ενάρετο κύκλο, προσελκύοντας όχι μόνο οικονομική δραστηριότητα, αλλά και πολιτιστικές πρωτοβουλίες και άλλα είδη υπηρεσιών που μπορούν να κάνουν πιο ενδιαφέρουσα για τους νέους τη ζωή στην υπαίθρο και να τους αποτρέπουν από το να την εγκαταλείψουν.

⁽¹⁴⁾ ΕΕ C 347, 18.12.2010, σ. 41–47.

⁽¹⁵⁾ ΕΕ C 299, 4.10.2012, σ. 29–33.

5.11 Απαιτούνται ριζικά μέτρα διαφοροποίησης και αποκέντρωσης⁽¹⁶⁾ για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας στις αγροτικές περιοχές που πλήττονται περισσότερο από την απερίμωση. Κατά συνέπεια, θα πρέπει να υλοποιηθούν προγράμματα για αυτές τις περιοχές με ειδική χρηματοδότηση. Οι θετικές εμπειρίες αγροτικών περιοχών που κατάφεραν να αντιμετωπίσουν τον αποπληθυσμό και παραμένουν ελκυστικές για ανθρώπους και επιχειρήσεις θα πρέπει να διαδοθούν.

5.12 Η εσωτερική αγορά και το δικαίωμα στην ελεύθερη μετακίνηση επιτρέπουν στους αγρότες να ξεκινήσουν αγροτικές δραστηριότητες σε άλλα κράτη μέλη όπου οι προοπτικές είναι καλύτερες από ό,τι στη χώρα τους. Ολλανδοί αγρότες, για παράδειγμα, μετεγκαθίστανται στη Ρουμανία. Ωστόσο, αυτές οι ευκαιρίες κινητικότητας και απόκτησης γης δεν πρέπει να λειτουργούν σε βάρος του υφιστάμενου αγροτικού συστήματος και των μικροϊδιοκτητών.

5.13 Η ΕΟΚΕ έχει ζητήσει την ισότιμη μεταχείριση των μεταναστών εργαζομένων στην ύπαιθρο μέσω της εφαρμογής ελάχιστων προδιαγραφών για τις συνθήκες εργασίας και διαβίωσης, με τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στη διαδικασία⁽¹⁷⁾. Μια διαδικασία ένταξης με συνοδευτικά μέτρα υποστήριξης που αποτρέπουν πρακτικά τη διακριτική μεταχείριση θα μπορούσαν να αποτελέσουν την ευκαιρία να καταστούν οι νόμιμοι μετανάστες πηγή αγροτικής ανάπτυξης.

Βρυξέλλες, 26 Φεβρουαρίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

⁽¹⁶⁾ Αξιόλογο παράδειγμα αποκέντρωσης αποτελεί το νέο κέντρο δεδομένων της Portugal Telecom στην περιοχή Covilhã, στην ορεινή περιοχή Serra da Estrela.

⁽¹⁷⁾ ΕΕ C 120 της 16.5.2008, σ. 25.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ολοκληρωμένη παραγωγή στην Ευρωπαϊκή Ένωση» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2014/C 214/02)

Εισηγητής: ο κ. **Pedro NARRO**

Στις 12 Φεβρουαρίου 2013, και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα

Ολοκληρωμένη παραγωγή στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 12 Φεβρουαρίου 2014.

Κατά την 496η σύνοδο ολομέλειας, της 26ης και 27ης Φεβρουαρίου 2014 (συνεδρίαση της 26ης Φεβρουαρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 141 ψήφους υπέρ, 6 κατά και 9 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ολοκληρωμένη παραγωγή συνιστά πρακτικό παράδειγμα για τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να λειτουργήσει η γεωργική δραστηριότητα με την συνεκτίμηση της οικονομικής, οικολογικής και κοινωνικής πτυχής της βιωσιμότητας. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να ενισχυθούν τα πρότυπα παραγωγής τροφίμων που προκρίνουν την ορθολογική χρήση των φυσικών πόρων και την τήρηση υψηλών περιβαλλοντικών προδιαγραφών.

1.2 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι η αγροτική δραστηριότητα πρέπει να επιδιώξει την ισορροπία μεταξύ προστασίας του περιβάλλοντος, αποδοτικότητας και κοινωνικών απαιτήσεων. Η βιώσιμη γεωργία συνιστά βασική απαίτηση της κοινωνίας πολιτών, που μπορεί να επιτευχθεί μέσω διαφόρων παραγωγικών προτύπων. Η ολοκληρωμένη παραγωγή είναι απτή απόδειξη του ενδιαφέροντος των Ευρωπαίων γεωργών να συμμορφωθούν ακόμη περισσότερο με τα πρότυπα βιώσιμης παραγωγής.

1.3 Κατά την εφαρμογή της νέας κοινής γεωργικής πολιτικής (ΚΓΠ) σε εθνικό επίπεδο, τα κράτη μέλη οφείλουν να μεριμνήσουν για την προσφορά νέων κινητήρων υπέρ της ολοκληρωμένης παραγωγής, μέσω των σχεδίων αγροτικής ανάπτυξης, και για την προώθηση της ενσωμάτωσής της στα νέα συστήματα αντιστοιχίων που θα καθοριστούν για τη λεγόμενη «πράσινη ενίσχυση».

1.4 Η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εκπονήσει εμπειριστατωμένη ανάλυση της κατάστασης ως προς την ολοκληρωμένη παραγωγή στα διάφορα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Η ανομοιογένεια της νομοθεσίας, η ανάπτυξη ιδιωτικών συστημάτων πιστοποίησης και οι διαφορές μεταξύ κρατών, ή ακόμη και περιφερειών, δεν ευνοούν την ανάπτυξη του παραγωγικού αυτού προτύπου. Η κατάρτιση ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με την ολοκληρωμένη παραγωγή θα μπορούσε να προσφέρει, σε επίπεδο ΕΕ, νέα στοιχεία για τη διαμόρφωση γνώμης σχετικά με την εμβέλεια της ολοκληρωμένης παραγωγής στην Ευρώπη.

1.5 Για να αποκτήσει το σύστημα συνοχή και κάποιον βαθμό εναρμόνισης, θα ήταν σκόπιμο να αναπτυχθεί σε ευρωπαϊκή κλίμακα ένας προβληματισμός σχετικά με τη δυνατότητα θέσπισης ελαχίστων προτύπων σε επίπεδο ΕΕ. Ο καθορισμός κατευθύνσεων της ΕΕ αναμένεται να συντελέσει στην καλύτερη διάδοση του προτύπου της ολοκληρωμένης παραγωγής στους γεωργούς και στους καταναλωτές, ενώ θα πρέπει να στηριχθεί στα μέσα της υπό αναθεώρηση ευρωπαϊκής πολιτικής για την προώθηση των γεωργικών προϊόντων.

1.6 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει την έλλειψη ενημέρωσης του καταναλωτή και την ανάγκη καλύτερης κατανόησης της κατάστασης που επικρατεί σε ένα αγρόκτημα. Η πληθώρα σημάτων ποιότητας προκαλεί σύγχυση στον τελικό αποδέκτη· πρέπει, λοιπόν, να ενταθούν οι προσπάθειες εξοικείωσης των πολιτών με τα αγροτικά προϊόντα που τηρούν υψηλά οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά πρότυπα.

1.7 Προκειμένου να αναπτυχθεί η ολοκληρωμένη παραγωγή, πρέπει να καταβληθούν πρόσθετες προσπάθειες έρευνας, τεχνικής κατάρτισης, προώθησης συλλογικών πρωτοβουλιών και, βέβαια, επικοινωνίας με τους καταναλωτές και με τον κλάδο των αγροτών, καθώς αγνοούν τα πιθανά οφέλη ενός προτύπου παραγωγής που βελτιστοποιεί την αξιοποίηση των φυσικών πόρων, ανταποκρινόμενο με επαγγελματισμό στις ανάγκες του περιβάλλοντος.

1.8 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τον οικειοθελή χαρακτήρα του συστήματος ολοκληρωμένης παραγωγής στην Ευρώπη. Παρότι πολλά στοιχεία της ολοκληρωμένης παραγωγής αποβαίνουν υποχρεωτικά, μόνον η εθελοντική προσχώρηση είναι ικανή να βελτιώσει την περιβαλλοντική συνείδηση των γεωργών και την αποδοτικότητα των αγροκτημάτων τους.

2. Εισαγωγή

2.1 Η ΕΟΚΕ έχει συμπεριλάβει στις γνωμοδοτήσεις της ορισμένες από τις κύριες προκλήσεις που αντιμετωπίζει η ευρωπαϊκή κοινωνία σε σχέση με την παραγωγή τροφίμων: ασφάλεια εφοδιασμού, έρευνα και καινοτομία στον κλάδο της γεωργίας, κλιματική αλλαγή, εξάντληση των φυσικών πόρων, διαφύλαξη της βιοποικιλότητας. Εν προκειμένω, αξίζει να μελετηθεί ένα πρότυπο παραγωγής που ανταποκρίνεται στις προσδοκίες γεωργών και καταναλωτών: η ολοκληρωμένη παραγωγή.

2.2 Η γεωργία διαθέτει σήμερα νέες δυνατότητες και τεχνολογικά επιτεύγματα που μπορούν να βελτιώσουν την περιβαλλοντική συμβολή της, προσφέροντας παράλληλα οφέλη στον γεωργό, καθώς βελτιώνουν τη διαχείριση και την αποδοτικότητα της εκμετάλλευσής. Η γεωργία βρίσκεται αντιμέτωπη με τη μείζονα πρόκληση της διάθεσης ασφαλών προϊόντων σε έναν παγκόσμιο πληθυσμό που θα υπερβεί τα 9 δισεκατομμύρια άτομα το 2050.

2.3 Η γεωργική δραστηριότητα που αναπτύσσεται στην ύπαιθρο παρουσιάζει πολυπλοκότητες και δυσχέρειες που απαιτούν από τους γεωργούς καλύτερη προετοιμασία, καθώς και τεχνικές και περιβαλλοντικές γνώσεις που να μπορούν να συντελέσουν στη διαφύλαξη του περιβάλλοντος, τη διαφάνεια ως προς την παραγωγή και την επισιτιστική ασφάλεια. Η γεωργία συνιστά στρατηγικό κλάδο, η ανάπτυξη του οποίου πρέπει να συνάδει και να συντονίζεται με τις οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές ανάγκες.

2.4 Οι γεωργικές και δασικές εκτάσεις καλύπτουν το 80 % των εδαφών της ΕΕ. Κατά την εκμετάλλευση των φυσικών πόρων, οι γεωργοί αποκτούν συναίσθηση της ευθύνης τους για τη διαφύλαξη και τη βιώσιμη αξιοποίησή τους. Αυτός είναι ο κοινός στόχος γεωργών και καταναλωτών, τον οποίο εξυπηρετούν η καινοτομία και η έρευνα, αναπτύσσοντας νέες τεχνικές ολοκληρωμένης παραγωγής που θα προωθούν την ορθολογικότερη αξιοποίηση των πόρων.

2.5 Το πρότυπο της ολοκληρωμένης παραγωγής αντιπροσωπεύει μια βιώσιμη μορφή γεωργίας, όπου η απόδοση της γεωργικής δραστηριότητας βελτιώνεται ενώ τηρούνται υψηλοί κοινωνικοί και περιβαλλοντικοί δείκτες. Σε κάθε περίπτωση, πρέπει να συνιστά μηχανισμό που θα συμβάλλει, με παιδαγωγικό τρόπο, ώστε να αναπτύξει ο καταναλωτής τη συνείδηση μιας νέας σχέσης μεταξύ περιβάλλοντος και παραγωγής προϊόντων. Ο κλάδος της διανομής πρέπει να αναγνωρίσει και να υποστηρίξει το παραγωγικό αυτό πρότυπο. Έχει καθοριστική σημασία η ύπαρξη εμπορικού ενδιαφέροντος που θα αναδείξει την ολοκληρωμένη παραγωγή.

2.6 Η αποτελεσματικότητα του συστήματος συχνά υπονομεύεται από μια περίπλοκη διαδικασία πιστοποίησης, που σε ορισμένες χώρες είναι και υπερβολικά δαπανηρή.

3. Η έννοια της ολοκληρωμένης παραγωγής

3.1 Η Διεθνής οργάνωση βιολογικού ελέγχου (International Organisation for Biological Control — IOBC), ορίζει ως εξής την ολοκληρωμένη παραγωγή: ένα γεωργικό σύστημα παραγωγής τροφίμων που βελτιστοποιεί τη χρήση των φυσικών πόρων και των φυσικών ρυθμιστικών μηχανισμών, εξασφαλίζοντας μακροπρόθεσμα μια οικονομικά και περιβαλλοντικά βιώσιμη γεωργία, στην οποία οι βιολογικές μέθοδοι, οι τεχνικές καλλιέργειας και οι χημικές διαδικασίες επιλέγονται προσεκτικά, με επίδωξη την εξισορρόπηση μεταξύ περιβάλλοντος, αποδοτικότητας και κοινωνικών απαιτήσεων.

3.2 Ουσιαστικά, αναφερόμαστε σε ένα εθελοντικό πρότυπο, στηριζόμενο στη διαρκή πρακτική εφαρμογή (μέσω της μεταφοράς γνώσης και εμπειριών μεταξύ των τεχνικών υπηρεσιών, των γεωργών και των αγροκτημάτων) των μηχανισμών καινοτομίας και τεχνολογίας οι οποίοι, με αποδοτική χρήση, οδηγούν στην επίτευξη των προτύπων ποιότητας, ασφάλειας και σεβασμού του περιβάλλοντος που απαιτεί η σημερινή κοινωνία.

3.3 Η έννοια της «ολοκληρωμένης παραγωγής» χρησιμοποιείται συχνά ως συνώνυμο της «ολοκληρωμένης γεωργίας», και σε πολλές χώρες μάλιστα, οι δύο όροι χρησιμοποιούνται αδιακρίτως. Ωστόσο, παρότι συνιστούν παράλληλα συστήματα, με πολλά κοινά στοιχεία, πρόκειται για δύο διαφορετικές πραγματικότητες και αντιπροσωπεύουν δύο διαφορετικά πρότυπα που μπορεί να επιλέξει ο γεωργός. Η ολοκληρωμένη παραγωγή αντιστοιχεί σε μια κλαδική θεώρηση, με διαφορετικούς κανόνες ανάλογα με τα προϊόντα, ενώ η ολοκληρωμένη γεωργία αναφέρεται στο σύνολο της διαχείρισης μιας εκμετάλλευσής.

3.4 Η ολοκληρωμένη παραγωγή καλύπτει οικολογικές, δεοντολογικές και κοινωνικές πτυχές της γεωργικής παραγωγής, καθώς και πτυχές ποιότητας και ασφάλειας των τροφίμων. Σήμερα, θεωρείται ως ένα από τα πρότυπα που ανταποκρίνεται στις υψηλότερες προδιαγραφές παραγωγής τροφίμων διεθνώς. Το σύνολο των κατευθυντήριων γραμμών ολοκληρωμένης παραγωγής και των σχετικών μηχανισμών είναι πλέον αποδεδειγμένης χρησιμότητας, ενώ έχει αποτελέσει πηγή έμπνευσης για τις οργανώσεις γεωργών που επιδιώκουν την παραγωγή ποιοτικών τροφίμων, με βάση υψηλές περιβαλλοντικές και κοινωνικές προδιαγραφές.

3.5 Πέραν των προαναφερθέντων στόχων, η ολοκληρωμένη παραγωγή συμβάλλει στη διάρθρωση του κλάδου της γεωργίας, χάρη στην ενσωμάτωση τεχνικών υπηρεσιών παροχής εξειδικευμένων συμβουλών, με αποστολή τον σχεδιασμό των δραστηριοτήτων καλλιέργειας που πρέπει να εκτελούν οι παραγωγοί στις εκμεταλλεύσεις τους σύμφωνα με τη μεθοδολογία που θεσπίζεται στους κανονισμούς ολοκληρωμένης παραγωγής. Πρόκειται για την συνεχή και πρακτική εφαρμογή γενικών εννοιών, όπως η καινοτομία και η τεχνολογία.

3.6 Η ολοκληρωμένη παραγωγή συνδυάζει παραδοσιακές μεθόδους και σύγχρονη τεχνολογία. Ενσωματώνονται νέες γνώσεις και τεχνικές, καρπός διαρκούς και δυναμικής αναθεώρησης και αξιολόγησης. Ως παράδειγμα, παρατίθεται η γεωργία ακριβείας, η οποία, μέσω της πλέον προηγμένης τεχνολογίας GPS εξασφαλίζει στον γεωργό την εξοικονόμηση χρημάτων και περιορίζει τη μόλυνση χάρη στην μικρότερη χρήση λιπασμάτων και παρασιτοκτόνων. Προτού αποφασίσει ο γεωργός πότε, πώς και πού να παράγει, διενεργούνται προκαταρκτικές μελέτες σχετικά με τις συνθήκες του εδάφους, του κλίματος, των υδάτων, των θρεπτικών στοιχείων κ.λπ.

3.7 Η ολοκληρωμένη παραγωγή διευκολύνει την ταχεία μεταφορά γνώσεων μεταξύ των παραγωγών, των τεχνικών συμβούλων και των δημοσίων υπηρεσιών, περιορίζοντας έτσι τον αντίκτυπο ορισμένων κινδύνων επί της διαχείρισης της εκμετάλλευσης.

3.8 Το συγκεκριμένο πρότυπο παραγωγής προσφέρει στους καταναλωτές καλύτερη ποιότητα και μεγαλύτερη ασφάλεια, καθώς ενισχύει την εμπιστοσύνη τους στα προϊόντα που πρόκειται να αποκτήσουν και να καταναλώσουν. Το ζητούμενο είναι ο μέγιστος δυνατός σεβασμός στην πανίδα και τη χλωρίδα, με τη χρήση λιγότερο επιθετικών μεθόδων που διαφυλάσσουν τη βιοποικιλότητα χάρη στην κατάλληλη διαχείριση των φυσικών πόρων.

3.9 Για τους γεωργούς, το σύστημα αυτό μπορεί να οδηγήσει στη μείωση του κόστους παραγωγής και στη βελτίωση και τον εκσυγχρονισμό της διαχείρισης των εκμεταλλεύσεων. Μπορεί έτσι να επιτευχθεί η βελτίωση της αποδοτικότητας χάρη στην ανάδειξη του προϊόντος, η βελτίωση της ποιότητας ζωής στην ύπαιθρο, καθώς και η αναγκαία διατήρηση του πληθυσμού στις αγροτικές περιοχές.

3.10 Η ολοκληρωμένη παραγωγή είναι αναμφισβήτητα καίριο στοιχείο για την εφαρμογή της έννοιας της βιώσιμης γεωργίας και μπορεί να αποτελέσει σημείο αναφοράς για την κατεύθυνση την οποία πρέπει να ακολουθήσει το γεωργικό πρότυπο της ΕΕ.

4. Η ολοκληρωμένη παραγωγή στην ΕΕ

4.1 Σήμερα, εν αντιθέσει προς το καθεστώς των βιολογικών προϊόντων ή των προϊόντων δίκαιου εμπορίου, για την ολοκληρωμένη παραγωγή δεν υπάρχει ενωσιακό νομικό πλαίσιο, ούτε καν κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ που να διέπουν το συγκεκριμένο εθελοντικό πρότυπο παραγωγής.

4.2 Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια, έχουν αναπτυχθεί πολλές δημόσιες πρωτοβουλίες στον χώρο της ολοκληρωμένης παραγωγής, ενίοτε με εθνικά ή περιφερειακά ρυθμιστικά πλαίσια (Πορτογαλία, Γαλλία, Ηνωμένο Βασίλειο, Βέλγιο, Ισπανία), ενώ άλλες φορές με ιδιωτική πρωτοβουλία και υπό τον έλεγχο των μεγάλων διανομέων⁽¹⁾. Αυτή η ανομοιογενής κατάσταση προξένησε στρεβλώσεις ως προς τον ορισμό της ολοκληρωμένης παραγωγής, τους στόχους και την ανάπτυξη της.

4.3 Για όλους αυτούς τους λόγους, το 2001 δημιουργήθηκε η λεγόμενη «Ευρωπαϊκή πρωτοβουλία για τη βιώσιμη ανάπτυξη της γεωργίας» (European Initiative for Sustainable Development in Agriculture — EISA), με στόχο την προώθηση και προάσπιση συνεκτικών αρχών ολοκληρωμένης παραγωγής στην ΕΕ. Ένα από τα πρώτα καθήκοντα της οργάνωσης αυτής υπήρξε η εκπόνηση ευρωπαϊκού κώδικα της ολοκληρωμένης παραγωγής⁽²⁾, στον οποίο βασίστηκε ο Οργανισμός Επισιτισμού και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών (FAO) για να προσδιορίσει τις αιεφόρους πρακτικές στη γεωργία. Το 2002 η Ευρωπαϊκή Συνέλευση Περιφερειών Παραγωγής Οπωροκηπευτικών (AREFLH) τάχθηκε υπέρ της θέσπισης ευρωπαϊκής νομοθεσίας, ενώ τον Απρίλιο του 2013 δημοσίευσε οδηγό ευρωπαϊκών πρακτικών για την ολοκληρωμένη παραγωγή⁽³⁾.

4.4 Όπως συμβαίνει και με άλλα πρότυπα παραγωγής, για την εγγυημένη αναγνώρισή τους, τα προϊόντα της ολοκληρωμένης παραγωγής υπόκεινται σε ελέγχους και πιστοποίηση από διαπιστευμένους φορείς πιστοποίησης. Η εγγυημένη αναγνώριση μπορεί να χρησιμοποιηθεί στα προϊόντα που πληρούν τα γενικά πρότυπα και τα ειδικά τεχνικά πρότυπα που διέπουν την εκάστοτε καλλιέργεια. Σε ορισμένες περιπτώσεις (Δανία, Κάτω Χώρες), η πιστοποίηση δεν αφορά συγκεκριμένο προϊόν, αλλά το σύνολο του αγροκτήματος που εφαρμόζει αυτό το πρότυπο παραγωγής. Προς το παρόν, τα σήματα ποιότητας σε εθνικό και σε περιφερειακό επίπεδο συνυπάρχουν.

⁽¹⁾ EUREP-GAP; QA, QAGAP, BRC, Nature's choice, κτλ.

⁽²⁾ A Common Codex of Integrated Farming. Ακολούθησε η δημοσίευση το 2006 και η αναθεώρηση το 2012 της Ευρωπαϊκής Πρωτοβουλίας για την Αειφόρο Ανάπτυξη της Γεωργίας (EISA)

⁽³⁾ <http://www.areflh.org/>

5. Καίρια ζητήματα σχετικά με την ολοκληρωμένη παραγωγή

Σήμερα τίθενται διάφορα ερωτήματα και αμφιβολίες σχετικά με τον ρόλο του συγκεκριμένου παραγωγικού προτύπου στην ευρωπαϊκή γεωργία. Κατά την ΕΟΚΕ, απαιτείται να αποσαφηνιστούν ορισμένες από τις πλέον αμφιλεγόμενες πτυχές, οι οποίες, λόγω άγνοιας ή στρέβλωσης της πληροφόρησης, ενδέχεται να προκαλέσουν μεγάλη σύγχυση στο σύνολο της κοινωνίας.

5.1 Η σχέση μεταξύ συμβατικής και ολοκληρωμένης γεωργίας

5.1.1 Τα πρότυπα της συμβατικής, της βιολογικής και της ολοκληρωμένης παραγωγής είναι και τα τρία θεμεττά, παρουσιάζουν ομοιότητες και διαφορές και αντιπροσωπεύουν, οπωσδήποτε, σεβαστές επιλογές παραγωγής τροφίμων.

5.1.2 Η συμβατική γεωργία εφαρμόζει ορισμένες από τις πρακτικές ή τεχνικές που ισχύουν και στην ολοκληρωμένη γεωργία. Η υποχρέωση που επιβάλλει, από το 2014, η οδηγία για την ορθολογική χρήση των γεωργικών φαρμάκων⁽⁴⁾, όσον αφορά την ολοκληρωμένη διαχείριση των παρασιτοκτόνων, αποτελεί ένα ακόμη στοιχείο ομοιότητας μεταξύ των δύο παραγωγικών προτύπων. Η ολοκληρωμένη παραγωγή σηματοδοτεί την κατεύθυνση προς την οποία οδηγείται βαθμιαία η συμβατική γεωργία. Πρόκειται για μια εποικοδομητική επίδραση, που πρέπει να διαφυλαχθεί.

5.1.3 Ωστόσο, η ολοκληρωμένη παραγωγή προσδίδει οπωσδήποτε σημαντική προστιθέμενη αξία, που οφείλεται στην οικειοδελή απόφαση του παραγωγού να προσχωρήσει σε ένα πρότυπο που συνεπάγεται αυστηρή πιστοποίηση, στηριζόμενη σε σχολαστικούς ελέγχους, και απαιτεί παροχή συμβουλών από υψηλής ειδίκευσης επαγγελματίες, εξατομικευμένη κατάρτιση, ενεργειακή αποδοτικότητα και μείωση του αποτυπώματος άνθρακα, χρήση τεχνολογικών συστημάτων για διαχείριση της άρδευσης, λίπανση, κλάδευση, κατεργασία του εδάφους κ.λπ.

5.1.4 Πολλοί είναι σήμερα οι γεωργοί που οδηγούνται στην ολοκληρωμένη παραγωγή με στόχο να βελτιστοποιήσουν την παραγωγική ικανότητα της εκμετάλλευσής τους αυξάνοντας παράλληλα τη γονιμότητα του εδάφους, καταργώντας ή μειώνοντας τα κατάλοιπα παρασιτοκτόνων και βελτιώνοντας τη φυτοπροστασία⁽⁵⁾.

5.1.5 Η συμβατική και η βιολογική γεωργία ρυθμίζονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο, και μάλιστα η βιολογική γεωργία με σήμα ποιότητας. Αντιθέτως, η ολοκληρωμένη γεωργία αναπτύσσεται αποκλειστικά σε επίπεδο κρατών μελών ή περιφερειών, με μεγάλη ανομοιογένεια και όλο και πιο χαοτικό ρυθμιστικό πλαίσιο.

5.1.6 Η αυξανόμενη σημασία της ολοκληρωμένης παραγωγής δικαιολογεί μια πρόσθετη προσπάθεια για την αποτελεσματική ενημέρωση των Ευρωπαίων πολιτών σχετικά με το συγκεκριμένο πρότυπο παραγωγής.

5.2 Ο ρόλος της ΕΕ στην ανάπτυξη της ολοκληρωμένης παραγωγής

5.2.1 Η ΕΕ θα πρέπει να προβεί σε λεπτομερή μελέτη της ολοκληρωμένης παραγωγής στην Ευρώπη, ώστε να καταγραφεί η σημερινή κατάσταση και το δυναμικό ανάπτυξής της. Μεταξύ των μηχανισμών που διαθέτει η ΕΕ, ιδιαίτερα σημαντική θα ήταν η κατάρτιση ανακοίνωσης της Επιτροπής, στην οποία να εξετάζονται οι προκλήσεις του προτύπου αυτού και ο ρόλος της ΕΕ.

5.2.2 Η ανομοιογένεια των εθνικών και περιφερειακών ρυθμίσεων σχετικά με την ολοκληρωμένη παραγωγή θέτει το ζήτημα μήπως θα ήταν σκόπιμο να εναρμονιστεί κατά κάποιον τρόπο σε κλίμακα ΕΕ η υφιστάμενη νομοθεσία. Σήμερα, η ΕΕ διοχετεύει τη στήριξη της στην ολοκληρωμένη παραγωγή μέσω των σχεδίων αγροτικής ανάπτυξης και των επιχειρησιακών προγραμμάτων των ΚΟΑ, όπως της ΚΟΑ (κοινή οργάνωση αγοράς) οπωροκηπευτικών. Η νέα ΚΓΠ θα διαρθρωθεί σε συνάρτηση με τη βιωσιμότητά της. Επομένως, είναι λογικό να εξαρθεί η συμβολή της ολοκληρωμένης παραγωγής κατά την πρακτική διάρθρωση της νέας «πράσινης ενίσχυσης», μέσω των κατ' εξουσιοδότηση πράξεων. Η νέα Ευρωπαϊκή Σύμπραξη Καινοτομίας (ΕΣΚ) μπορεί επίσης να προσφέρει νέες ευκαιρίες για το συγκεκριμένο πρότυπο παραγωγής⁽⁶⁾.

5.2.3 Τα συστήματα της βιολογικής γεωργίας και του δίκαιου εμπορίου αποτέλεσαν στο παρελθόν αντικείμενο ανάλογων προβληματισμών σχετικά με τη σκοπιμότητα ή μη της νομοθέτησης. Σήμερα συνυπάρχουν πολλά εθνικά ή περιφερειακά διακριτικά ποιότητας για τον χαρακτηρισμό της ολοκληρωμένης παραγωγής και, ως εκ τούτου, το ερώτημα είναι ανοιχτό όσον αφορά το κατά πόσον θα ήταν σκόπιμη η δημιουργία νέου λογότυπου της ΕΕ ή η απλούστευση των υφιστάμενων. Πρώτα, όμως, θα πρέπει η ΕΕ να βελτιώσει την επικοινωνία προς τους καταναλωτές σχετικά με τα διάφορα υφιστάμενα διακριτικά που αναδεικνύουν την ποιότητα ή την προέλευση του προϊόντος.

⁽⁴⁾ Οδηγία 2009/128/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Οκτωβρίου 2009, σχετικά με την κοινή θέση του Συμβουλίου που αφορά τον καθορισμό πλαισίου κοινοτικής δράσης με σκοπό την επίτευξη ορθολογικής χρήσης των γεωργικών φαρμάκων

⁽⁵⁾ Στην Ισπανία, όπως φαίνεται από τα σχέδια αγροτικής ανάπτυξης, οι περισσότεροι δικαιούχοι είναι γεωργοί με εκμεταλλεύσεις μικρότερες των 10 εκταρίων, κυρίως σε περιοχές με ιδιαίτερα μειονεκτήματα.

⁽⁶⁾ http://ec.europa.eu/agriculture/eip/index_en.htm.

5.2.4 Ο κλάδος της ολοκληρωμένης παραγωγής είναι ποικίλος και ανομοιογενής· ζητά όμως ομόφωνα τη θέσπιση ελάχιστων ενωσιακών κατευθυντήριων γραμμών για το θέμα, που να προσφέρουν συνοχή και καλύτερη γνώση.

5.3 *Επιδίωξη καλύτερης επικοινωνίας μεταξύ καταναλωτών και γεωργών*

5.3.1 Η ολοκληρωμένη παραγωγή βρίσκεται σήμερα σε άνηση, καθώς ολοένα και περισσότεροι γεωργοί αντιλαμβάνονται την ανάγκη επίτευξης αποδοτικότητας χάρη στη βελτίωση της συμβολής της γεωργίας στο περιβάλλον και στη διαφύλαξη των φυσικών πόρων. Παρά το αυξανόμενο ενδιαφέρον εκ μέρους του γεωργικού κλάδου, παρατηρείται ελλιπής γνώση της κοινωνίας ως προς το τι σημαίνει και τι μπορεί να προσφέρει η ολοκληρωμένη παραγωγή σε ένα πρότυπο βιώσιμης γεωργίας.

5.3.2 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει την ύπαρξη ελλείψεων ως προς τη διάδοση του συγκεκριμένου προτύπου παραγωγής και απευθύνει έκκληση για περαιτέρω κατάρτιση των γεωργών και παροχή κινητήρων για την ανάπτυξη συλλογικών πρωτοβουλιών διαφύλαξης του περιβάλλοντος. Ο γεωργός οφείλει να προσφέρει στους καταναλωτές τη μέγιστη δυνατή διαφάνεια ως προς τις μεθόδους παραγωγής και να προσπαθήσει να δείξει πώς μπορεί η καινοτομία να τεθεί στην υπηρεσία της βιώσιμης γεωργίας. Σε πολλές χώρες της ΕΕ αναπτύσσονται πρωτοβουλίες με στόχο να φέρουν τον καταναλωτή κοντά στην πραγματικότητα μιας γεωργικής εκμετάλλευσης και να βελτιώσουν τη γνώση του σχετικά με μια τόσο καιρία δραστηριότητα όπως η παραγωγή τροφίμων.

5.4 *Προς νέες προδιαγραφές παραγωγής;*

5.4.1 Η ολοκληρωμένη διαχείριση των παρασίτων είναι ένα από τα συστατικά της ολοκληρωμένης παραγωγής, το οποίο θα καταστεί υποχρεωτικό από το 2014, σύμφωνα με το άρθρο 14 της οδηγίας 2009/128/ΕΚ σχετικά με την ορθολογική χρήση των γεωργικών φαρμάκων. Η θέσπιση της υποχρέωσης αυτής για όλους τους γεωργούς συνιστά ένα πολύ σημαντικό βήμα προς την ανάπτυξη της ολοκληρωμένης παραγωγής στην ΕΕ και συνεπάγεται νέες προδιαγραφές για την ευρωπαϊκή παραγωγή όσον αφορά τη διαχείριση των παρασίτων.

5.4.2 Παρότι ορισμένα παραδοσιακά στοιχεία της ολοκληρωμένης παραγωγής καθίστανται βαθμιαία υποχρεωτικά για τις γεωργικές πρακτικές, αυτό δεν πρέπει να αλλοιώσει τον οικειοθελή χαρακτήρα του συστήματος της ολοκληρωμένης παραγωγής, γιατί πρέπει να διευκολύνεται η προσχώρηση των γεωργών σε συνάρτηση με τις οικονομικές, περιβαλλοντικές ή γεωγραφικές συνθήκες του καθενός. Η απόφαση ενός γεωργού να μεταβεί στην ολοκληρωμένη παραγωγή συνεπάγεται σημαντικές αλλαγές στον τρόπο διαχείρισης της εκμετάλλευσης και, κυρίως, σημαντική επένδυση σε τεχνικές συμβουλές, κατάρτιση, ελέγχους, εξοπλισμό και ειδικά προϊόντα.

Βρυξέλλες, 26 Φεβρουαρίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Εμπορικές σχέσεις ΕΕ-Μαρόκου» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2014/C 214/03)

Εισηγητής: ο κ. **Pedro NARRO**

Συνεισηγητής: ο κ. **Juan MORENO**

Στη σύνοδο ολομέλειας του Φεβρουαρίου 2013, και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του Εσωτερικού Κανονισμού της, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα:

Εμπορικές σχέσεις ΕΕ-Μαρόκου.

Το ειδικευμένο τμήμα «Εξωτερικές σχέσεις», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 4 Φεβρουαρίου 2014.

Κατά την 496η σύνοδο ολομέλειας της 26ης και 27ης Φεβρουαρίου 2014 (συνεδρίαση της 26ης Φεβρουαρίου 2014), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 179 ψήφους υπέρ, 3 κατά και 3 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα

1.1 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει τη σύσφιξη των εμπορικών σχέσεων ΕΕ-Μαρόκου. Ωστόσο, ζητά αφ' ενός μεν την ευρύτερη συμμετοχή της κοινωνίας πολιτών στην εκπόνηση και στην εφαρμογή των συμφωνιών, αφ' ετέρου δε την ευρεία όσο και ουσιαστική προσθήκη σε αυτές της παραμέτρου της αειφόρου ανάπτυξης.

1.2 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει τις ανησυχίες της μαροκινής πλευράς ότι οι νέες εμπορικές συμφωνίες με την ΕΕ ενδέχεται να επιτείνουν το αρνητικό εμπορικό ισοζύγιο της χώρας. Στην ολόενα και αυξανόμενη επιφυλακτικότητα της κοινωνίας πολιτών του Μαρόκου, η ΕΕ πρέπει να απαντήσει με μια εμπορική στρατηγική, η οποία –πέραν της ανταλλαγής εμπορευμάτων– θα θέτει τις βάσεις για την αύξηση των θέσεων ειδικευμένης εργασίας σε αξιοπρεπείς συνθήκες, θα ενισχύει τον επιχειρηματικό κλάδο, θα κατοχυρώνει τα δικαιώματα των εργαζομένων⁽¹⁾ και θα προκρίνει τον σεβασμό προς το περιβάλλον.

1.3 Προκειμένου να εξασφαλιστεί η τήρηση των κανόνων υπέρ της βιώσιμης ανάπτυξης μετά την έναρξη της ισχύος της ολοκληρωμένης και διεξοδικής συμφωνίας ελεύθερου εμπορίου, η ΕΟΚΕ προτρέπει την ΓΔ Εμπορίου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να επιμείνει για την εισαγωγή στη συμφωνία κεφαλαίου σχετικά με τη βιώσιμη ανάπτυξη, που να περιλαμβάνει μηχανισμούς παρακολούθησης από την κοινωνία πολιτών.

1.4 Για να αξιοποιήσει στο έπακρο τις δυνατότητες μιας νέας συνολικής εμπορικής συμφωνίας με το Μαρόκο, η ΕΕ πρέπει να προστατεύσει τις επενδύσεις της και να κατοχυρώσει την ασφάλεια δικαίου των επενδυτών. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι ο νέος μηχανισμός επίλυσης εμπορικών διαφορών συμβάλλει στη δημιουργία ενός ευνοϊκότερου εμπορικού κλίματος.

1.5 Η ΕΟΚΕ τονίζει, ωστόσο, ότι η παρακολούθηση του κεφαλαίου περί βιώσιμης ανάπτυξης της ολοκληρωμένης και διεξοδικής συμφωνίας ελεύθερου εμπορίου εκ μέρους της κοινωνίας πολιτών θα πρέπει να συντονίζεται από το Οικονομικό, Κοινωνικό και Περιβαλλοντικό Συμβούλιο του Μαρόκου και από την ΕΟΚΕ, δεδομένου ότι οι οργανισμοί αυτοί διαθέτουν την αντιπροσωπευτικότητα και τη σωρευμένη εμπειρία για την επίτευξη του έργου αυτού.

1.6 Τόσο η ΕΕ όσο και το Μαρόκο πρέπει να εκμεταλλευτούν στο έπακρο αυτή τη συμφωνία, αυξάνοντας το ταχύτερο δυνατό τις επενδύσεις υπέρ της κατάρτισης —σε όλα τα πεδία— και υπέρ της ισότητας των δύο φύλων. Πρέπει δε να ληφθούν κατά προτεραιότητα υπόψη οι ειδικές ανάγκες των νέων, των γυναικών και των ατόμων που προέρχονται από πιο μειονεκτικές περιοχές. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι τα ενωσιακά προγράμματα οικονομικής ενίσχυσης πρέπει να συντελούν στην προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των δικαιωμάτων των εργαζομένων, καθώς και στη βελτίωση της νομοθεσίας που αφορά θέματα ισότητας.

1.7 Η εφαρμογή της σύμπραξης στον τομέα της κινητικότητας μεταξύ ΕΕ και Μαρόκου θα δημιουργήσει νέες προοπτικές ανάπτυξης στις πιο μειονεκτικές περιοχές, εφόσον βεβαίως τύχει ικανής οικονομικής στήριξης για την ενίσχυση των νομικών και λειτουργικών δυνατοτήτων και μέσων. Η δε ρύθμιση των μεταναστευτικών ροών και η ελεύθερη κυκλοφορία των ατόμων μπορούν να βελτιωθούν χάρη στην πιο ενεργό συμμετοχή των οργανώσεων της κοινωνίας πολιτών.

⁽¹⁾ Σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ).

1.8 Για το Μαρόκο η γεωργία αποτελεί έναν από τους κυριότερους πνεύμονες της οικονομίας του. Ωστόσο, δεν πρέπει οι νέες ευκαιρίες για τη μαροκινή οικονομία στην ευρωπαϊκή αγορά να οδηγήσουν στην εξάρτηση σε πρώτες ύλες της πρώτης από το εξωτερικό, στην υποβάθμιση της βιοποικιλότητας και στην εξαφάνιση της οικογενειακής γεωργίας⁽²⁾. Προς τούτο, πρέπει το Μαρόκο και η ΕΕ να συνεργαστούν για την εξασφάλιση της επισιτιστικής ασφάλειας.

1.9 Οι εν εξελίξει διαπραγματεύσεις για τη σύναψη μιας ολοκληρωμένης και διεξοδικής συμφωνίας ελεύθερου εμπορίου πρέπει να συντείνουν στη σύγκλιση της μαροκινής νομοθεσίας με το κοινοτικό κεκτημένο. Η διαδικασία αυτή θα είναι περίπλοκη και προϋποθέτει στενή και συνεχή συνεργασία με ρεαλιστικές προθεσμίες σε ζητήματα σημαντικά όπως η διανοητική ιδιοκτησία ή οι υγειονομικές και φυτοϋγειονομικές προδιαγραφές.

1.10 Η ΕΟΚΕ ζητά να συμμετέχουν πιο ενεργά οι οικονομικοί και κοινωνικοί παράγοντες της ΕΕ και του Μαρόκου στη σύλληψη, στην εποπτεία και στην εκπόνηση των εμπορικών συμφωνιών. Γι' αυτόν τον λόγο, η ΕΟΚΕ εισηγείται τη συγκρότηση — στο πλαίσιο αυτό και δυνάμει του άρθρου 85 της Συμφωνίας Σύνδεσης— μιας συμβουλευτικής επιτροπής που θα απαρτίζονται εκπρόσωποι του Οικονομικού, Κοινωνικού και Περιβαλλοντικού Συμβουλίου του Μαρόκου και της ίδιας της ΕΟΚΕ· κατ' αυτόν τον τρόπο η οργανωμένη κοινωνία πολιτών θα είναι σε θέση να παρακολουθεί τον αντίκτυπο όλων των συμφωνιών μεταξύ ΕΕ και Μαρόκου, συμπεριλαμβανομένου του συνολικού αντίκτυπου των εμπορικών συμφωνιών μεταξύ ΕΕ και Μαρόκου. Ομοίως, πρέπει να ενισχυθούν οι άμεσοι δεσμοί παρεμφερών οργανώσεων από την ΕΕ και το Μαρόκο, μέσω της υποστήριξης των πρωτοβουλιών τους εντός του κοινωνικού διαλόγου τόσο μεταξύ εργαζομένων-εργοδοσίας, όσο και σε άλλες κατηγορίες.

2. Εισαγωγή

2.1 Η ΕΕ και το Μαρόκο διατηρούν ιδιαίτερα γόνιμες διμερείς σχέσεις, οι οποίες έχουν μετουσιωθεί σε σημαντικές συμφωνίες με βασικό πυλώνα το εμπόριο. Η ΕΕ δεν είναι μόνο ο κυριότερος εμπορικός εταίρος του Μαρόκου, αλλά έχει επιλέξει τη χώρα αυτή ως προεξάρχοντα κοινωνικό εταίρο στην προσπάθεια εμπέδωσης της δημοκρατίας και της ευημερίας στην περιοχή της Μεσογείου.

2.2 Παραδοσιακά οι εμπορικές σχέσεις ΕΕ-Μαρόκου χαρακτηρίζονταν από έντονες και ενίοτε προβληματικές διαπραγματεύσεις ως προς την πρόσβαση στις αγορές και τη σταδιακή μείωση των δασμών. Η γεωργία έχει βρεθεί στο επίκεντρο αρκετών από αυτές τις συζητήσεις, αλλά πλέον, χάρη στη σχεδόν απόλυτη άρση των δασμών επί των διακινούμενων γεωργικών προϊόντων, έχει αρχίσει να προκρίνεται μια ευρύτερη τάση —υποστηριζόμενη από νέα μέσα— για τη συνολική βελτίωση του εμπορικού κλίματος.

2.3 Το Μαρόκο εισέρχεται σε μια περίπλοκη διαδικασία σύγκλισης προς το κοινοτικό κεκτημένο. Χάρη σε αυτήν την προσπάθεια ελπίζεται ότι αφ' ενός θα αξιοποιηθούν καλύτερα τα μέσα που παρέχει η Ευρωπαϊκή πολιτική γειτονίας και αφ' ετέρου θα επιτευχθεί υψηλότερος βαθμός σύγκλισης. Το Βασίλειο του Μαρόκου εξακολουθεί να αποτελεί τον βασικό αποδέκτη των ενωσιακών κονδυλίων τεχνικής και οικονομικής συνεργασίας.

2.4 Η απάντηση της ΕΕ στην «Αραβική άνοιξη» εστιάζεται στην προαγωγή των εμπορικών δεσμών με τέσσερις χώρες της Μεσογείου: την Αίγυπτο, την Τυνησία, την Ιορδανία και το Μαρόκο. Η ΕΕ έχει επισπεύσει τη διαδικασία των διαπραγματεύσεων με το Μαρόκο και τους υπόλοιπους Μεσόγειους εταίρους της, έχει ανανεώσει τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνεται την πολιτική και κοινωνική πραγματικότητα στην περιοχή και παράλληλα έχει αναθεωρήσει άρδην την πολιτική της σε όλη την περιοχή της Μεσογείου.

2.5 Από την πλευρά του, το Μαρόκο έχει αναλάβει να φέρει εις πέρας ένα σύνολο μεταρρυθμίσεων. Προϊόν αυτών των μεταρρυθμίσεων ήταν και η αναθεώρηση του συντάγματος της χώρας σε μια προσπάθεια προσαρμογής στις αλλαγές που συντελούνται στην περιοχή της Μεσογείου και σεβασμού των όρων που έχει θέσει η ΕΕ για την πρόοδο της διαδικασίας σύγκλισης. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι εξακολουθούν να υπάρχουν τεράστιες προκλήσεις στον κοινωνικό τομέα, οι οποίες απαιτούν την ανάληψη συνεχούς και συνεπούς δράσης.

2.6 Υπό αυτό το εμπορικό πρίσμα, καθίσταται αναγκαίο να αναλογιστούμε πώς θα κατοχυρωθεί η ουσιαστική συμμετοχή της κοινωνίας πολιτών της ΕΕ και του Μαρόκου στην εκπόνηση και την εφαρμογή των εμπορικών συμφωνιών βάσει της αρχής της συμμετοχής της κοινωνίας πολιτών σε άλλες πρόσφατες εμπορικές συμφωνίες που συνήψε η ΕΕ. Στη γενικότερη αυτή προβληματική πρέπει να συνεκτιμηθούν τα κοινωνικά και περιβαλλοντικά ζητήματα μιας κοινωνίας, η οποία ζητά ολοένα και περισσότερο η αειφορία να αποτελέσει κατευθυντήρια γραμμή των μελλοντικών εμπορικών συμφωνιών.

⁽²⁾ Για την οικογενειακή γεωργία, βλ. τον ορισμό του Οργανισμού Επισιτισμού και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών. www.fao.org/family-farming-2014

3. Οι εμπορικοί δεσμοί ΕΕ-Μαρόκου: μια μακρά πορεία

3.1 Η ΕΕ αποτελεί τον κυριότερο εμπορικό εταίρο και ξένο επενδυτή του Μαρόκου. Σε μεγάλη απόσταση έπονται υπερδυνάμεις όπως οι ΗΠΑ και η Κίνα, οι οποίες τα τελευταία έτη έχουν συσφίξει αρκετά τις εμπορικές τους σχέσεις με αυτή τη χώρα της Μεσογείου.

3.2 Το Μαρόκο διαθέτει μια οικονομία υπηρεσιών, η οποία τα τελευταία έτη έχει καταβάλει μεγάλη προσπάθεια να καταστεί πιο πολυσυλλεκτική. Το μεγαλύτερο μέρος των εμπορικών συναλλαγών ΕΕ-Μαρόκου αφορά τον τομέα της μεταποίησης, τις μεταφορές, τον μηχανολογικό εξοπλισμό, τα τρόφιμα και τα χημικά προϊόντα. Μολονότι οι δυνατότητες της μαροκινής οικονομίας είναι ευρύτατες, κατά το τελευταίο έτος σημειώθηκε μείωση της οικονομικής μεγέθυνσης.

3.3 Από τις χώρες της ΕΕ, ο σημαντικότερος εμπορικός εταίρος για το Μαρόκο είναι η Γαλλία και ακολουθούν κατά πόδας η Ισπανία και το Ηνωμένο Βασίλειο, οι επενδύσεις των οποίων επικεντρώνονται στον τουρισμό, τις υπηρεσίες, τον τραπεζικό τομέα και τις μεταφορές. Μολονότι η διεθνής χρηματοοικονομική κρίση δεν έπληξε το Μαρόκο, η χώρα αρχίζει να υφίσταται τις παράπλευρες απώλειες της περιρρέουσας οικονομικής αβεβαιότητας, η οποία εκδηλώνεται σε τομείς όπως ο τουρισμός, οι μεταφορές ή τα εμβάσματα των μεταναστών από την αλλοδαπή. Η γενικευμένη φτώχεια και ανεργία βρίσκονται στη ρίζα των προβλημάτων της οικονομίας, της μετανάστευσης και της ασφάλειας στην περιοχή. Και βεβαίως η επιβράδυνση της οικονομίας της ΕΕ επιδεινώνει περαιτέρω την κατάσταση.

3.4 Την τελευταία δεκαετία οι εμπορικοί δεσμοί έχουν παγιωθεί χάρη στην έναρξη της ισχύος το 2000 της συμφωνίας σύνδεσης και στην υιοθέτηση του σχεδίου δράσης τον Ιούλιο του 2005 ως αναπόσπαστου μέρους της Ευρωπαϊκής πολιτικής γειτονίας. Το δε προνομιακό καθεστώς που εκχωρήθηκε το 2008 στο Μαρόκο σηματοδότησε μια νέα ευρύτερη και πιο φιλόδοξη φάση σύνδεσης. Το 2012 ενεργοποιήθηκε ένας νέος μηχανισμός επίλυσης εμπορικών διαφορών και το ίδιο έτος συνάφθηκαν επίμαχες εμπορικές συμφωνίες σε θέματα γεωργίας και αλιείας. Το 2013 ξεκίνησαν οι διαπραγματεύσεις ΕΕ-Μαρόκου για τη σύναψη συμφωνίας σχετικής με την αμοιβαία προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων και ελπίζεται ότι θα έχουν ολοκληρωθεί πριν από το 2014.

4. Η Αραβική άνοιξη και η προαγωγή μιας νέας εμπορικής αντίληψης

4.1 Η Αραβική άνοιξη έδωσε το ερέθισμα στην ΕΕ –η οποία επιχειρεί να επαναπροσδιορίσει τον ρόλο της στην περιοχή– να αναθεωρήσει άρδην τις σχέσεις της, τη δράση της και τα μέσα που μετέχεται. Με τη βοήθεια νέων μέσων, η ΕΕ προσπάθησε να αντιδράσει ταχέως και συντονισμένα και να διαμορφώσει –μέσω της σταδιακής και ισόρροπης απελευθέρωσης του εμπορίου– μια ζώνη ειρήνης και ευημερίας στη Μεσόγειο.

4.2 Τον Μάιο του 2012 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε έναν χάρτη πορείας με θέμα την εφαρμογή της νέας Ευρωπαϊκής πολιτικής γειτονίας έναντι των Μεσόγειων εταίρων της ΕΕ.

4.3 Η προαγωγή των εμπορικών σχέσεων με τους εταίρους της Μεσογείου, και ιδίως το Μαρόκο, έχει αναχθεί σε βασικό στόχο της ΕΕ, υπό αυτή τη νέα στρατηγική, με την οποία επιχειρείται να παρακαμφθούν οι αβεβαιότητες οικονομικού και πολιτικού χαρακτήρα.

4.4 Την 1η Μαρτίου 2013 η ΕΕ προέβη στην επίσημη έναρξη των διαπραγματεύσεων για τη σύναψη με το Μαρόκο μιας φιλόδοξης και διεξοδικής νέας συμφωνίας απελευθέρωσης του εμπορίου. Σκοπός είναι, όπως ήδη φάνηκε από παρόμοιες συμφωνίες που αποτέλεσαν αντικείμενο διαπραγμάτευσης (χωρίς όμως ακόμα να έχουν ολοκληρωθεί) με τις χώρες της Ανατολικής εταιρικής σχέσης —ιδίως την Ουκρανία, τη Γεωργία και τη Μολδαβία—, η «υπέρβαση των συνόρων» για την περαιτέρω σύγκλιση των κανονιστικών πλαισίων της ΕΕ με τις εν λόγω χώρες. Επίσης, βασικό μέλημα είναι η επέκταση των παραδοσιακών εμπορικών ζητημάτων, η ανάλυση θεμάτων θεμελιώδους σημασίας για τη βελτίωση του συνολικού εμπορικού κλίματος (προστασία των επενδύσεων, κρατικές προμήθειες, υπηρεσίες κ.λπ.), η σύγκλιση του Μαρόκου με τους εμπορικούς κανόνες της ενιαίας αγοράς στην ΕΕ, καθώς και η ανάλυση συγκεκριμένων θεμάτων που είχαν τεθεί σε δεύτερη μοίρα στις προηγούμενες διαπραγματεύσεις (διανοητική ιδιοκτησία, υγειονομικά και φυτοϋγειονομικά μέτρα κ.λπ.).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει αναγνωρίσει τη σημασία του κεφαλαίου για την κοινωνική και περιβαλλοντική βιωσιμότητα ως προς τη σύναψη αυτής της νέας συμφωνίας με βάση το προηγούμενο όλων των εμπορικών συμφωνιών που υπέγραψε πρόσφατα η ΕΕ. Μάλιστα, σε οικολογικές γνώμοδοτήσεις της, η ΕΟΚΕ έχει επίσης καλέσει τους ιδύνοντες στην ΕΕ να δώσουν επίσης προτεραιότητα στις κοινωνικές και περιβαλλοντικές παραμέτρους κατά τις διαπραγματεύσεις για τη σύναψη νέων συμφωνιών απελευθέρωσης του εμπορίου.

5. Εμπορικές πτυχές της αιφόρου ανάπτυξης. Οι διαπραγματεύσεις ΕΕ-Μαρόκου για τη σύναψη μιας ολοκληρωμένης και διεξοδικής συμφωνίας ελεύθερου εμπορίου

5.1 Η τελευταία φάση των εμπορικών σχέσεων ΕΕ-Μαρόκου οριοθετείται από την έναρξη των διαπραγματεύσεων για τη σύναψη μιας ολοκληρωμένης και διεξοδικής συμφωνίας ελεύθερου εμπορίου. Μετά την άρση των δασμών επί των γεωργικών και των βιομηχανικών προϊόντων, ο επόμενος μεγάλος στόχος έγκειται στη βελτίωση του επιχειρηματικού κλίματος και στη σύγκλιση της οικείας μαροκινής νομοθεσίας με το κοινοτικό κεκτημένο⁽³⁾. Αυτή η διμερής συμφωνία είναι ύψιστης σημασίας διότι θα αποτελέσει το πρότυπο βάσει του οποίου θα καταρτιστούν παρόμοιες συμφωνίες της ΕΕ με ορισμένους από τους σπουδαιότερους εταίρους της στα νότια της Μεσογείου.

5.2 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει αποφασίσει να συμπεριλάβει στις διαπραγματεύσεις ειδικό κεφάλαιο με θέμα την αιφόρο ανάπτυξη. Γι' αυτόν τον λόγο, κατόπιν παραγγελίας της ΕΕ, η συμβουλευτική εταιρεία ECORYS εκπόνησε εκτίμηση αντικτύπου σχετική με αυτό το κεφάλαιο της συμφωνίας⁽⁴⁾.

5.3 Στην εν λόγω μελέτη θίγονται ιδιαίτερα σημαντικά ζητήματα, στα οποία η ΕΟΚΕ επιθυμεί να συμβάλει εποικοδομητικά έτσι ώστε να μην λησμονήσει καμία από τις δύο πλευρές της διαπραγμάτευσης την αρχή ότι το εμπόριο πρέπει να υπηρετεί την αιφόρο ανάπτυξη. Εν συνεχεία αναλύονται ορισμένα –κατά την ΕΟΚΕ– βασικά στοιχεία που θα πρέπει να λάβουν υπόψη τους η ΕΕ και το Μαρόκο, έτσι ώστε η εμβάθυνση των εμπορικών τους δεσμών να συντελεστεί με γνώμονα την προαγωγή της οικονομίας, της κοινωνίας και του περιβάλλοντος.

Οικονομική ανάπτυξη

5.4 Τα τελευταία έτη έχει αυξηθεί το εμπορικό έλλειμμα του Μαρόκου έναντι της ΕΕ, εν μέρει λόγω των συμφωνιών απελευθέρωσης του εμπορίου, και έχει οδηγήσει τη μαροκινή πλευρά σε μια επιφυλακτική στάση ως προς τις υποτιθέμενες ευκαιρίες της νέας συμφωνίας. Η πείρα από τις παλαιότερες συμφωνίες με τις ΗΠΑ ή την Τουρκία ενισχύουν αυτήν την επιφυλακτικότητα και τις αναστολές ως προς τυχόν υπερβολική εξάρτηση της χώρας από το εξωτερικό για την τροφοδοσία της. Η γεωργία, ένας τομέας με ξεχωριστή σημασία για το Μαρόκο, χαρακτηρίζεται από αυξανόμενη εξάρτηση όσον αφορά την εισαγωγή πρώτων υλών όπως το γάλα ή τα δημητριακά, στοιχείο που επηρεάζει αρνητικά τον επισιτιστικό εθνικό έλεγχο. Η εμπορική στρατηγική αμφοτέρων των πλευρών πρέπει να προάγει την **πολυσυλλεκτικότητα της παραγωγής**.

5.5 Η ευρωπαϊκή πλευρά εξακολουθεί να ζητά καλύτερη προστασία των επενδύσεών της, μέσω της **ασφάλειας δικαίου**, προκειμένου για τη διευκόλυνση των ξένων επενδύσεων. Η πραγματοποιηθείσα πρόοδος των τελευταίων ετών πρέπει να μετουσιωθεί σε τροποποιήσεις της μαροκινής νομοθεσίας. Οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις εξακολουθούν να προτιμούν το Μαρόκο ως προορισμό μεταφοράς ορισμένων φάσεων της λεγόμενης υπεράκτιας παραγωγής τους. Η αρχή έγινε με τους τομείς της αυτοκινητοβιομηχανίας, της αεροναυπηγικής και των ηλεκτρονικών· πλέον χρειάζονται ένα αδιάτρητο κανονιστικό πλαίσιο και νέες μορφές συνεργασίας με μαροκινές επιχειρήσεις που θα δημιουργήσουν νέες ευκαιρίες.

5.6 Η ΕΕ πιστεύει ότι θα υπάρξουν μεγάλα δυνητικά οφέλη αν οι επιχειρήσεις της αξιοποιήσουν τις νέες ευκαιρίες στον τομέα των υπηρεσιών και το χρηματοπιστωτικό τομέα. Από την πλευρά του, το Μαρόκο επιθυμεί περισσότερους ευρωπαϊκούς πόρους για να διευκολύνει τη σύνθετη διαδικασία της νομοθετικής εναρμόνισής.

5.7 Συχνά, τα οικονομικά οφέλη από τις ελεύθερες συναλλαγές με το Μαρόκο επικεντρώθηκαν σε συγκεκριμένους τομείς ή ζώνες της χώρας, πράγμα που συνέβαλε στην περιθωριοποίηση των πιο μειονεκτικών περιοχών. Οι μελέτες αντικτύπου πρέπει να αναλύσουν κατά προτεραιότητα τα πλεονεκτήματα και τους κινδύνους σε **τοπικό ή περιφερειακό επίπεδο**.

Κοινωνική ανάπτυξη

5.8 Η νέα εμπορική ώθηση δεν δύναται να οδηγήσει σε απώλεια εργασιακών δικαιωμάτων. Τα συνδικαλιστικά δικαιώματα πρέπει να ενισχυθούν και να τεθούν οι βάσεις για τη δημιουργία **αξιοπρεπούς και ποιοτικής απασχόλησης, σύμφωνα με τις παραμέτρους της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ)**. Μία από τις παραδοσιακές αδυναμίες της εμπορικής σχέσης ΕΕ-Μαρόκου ήταν η ισχνή δημιουργία απασχόλησης.

5.9 Η ΕΕ και το Μαρόκο πρέπει να **επενδύσουν στην κατάρτιση** προκειμένου οι νέες ευκαιρίες να ωφελήσουν τα λιγότερο εξειδικευμένα στρώματα του πληθυσμού, τους εργαζόμενους από μειονεκτικές περιοχές, τους νέους και τις γυναίκες. Η ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας, η ενίσχυση των συνεταιρισμών και η ανάπτυξη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων πρέπει να αποτελούν πυλώνα της νέας στρατηγικής για την κατάρτιση. Οι πρωτοβουλίες που αφορούν την κοινωνική οικονομία πρέπει να ενισχυθούν.

⁽³⁾ Το 2015 το Μαρόκο αναμένεται να παρουσιάσει ένα σχέδιο νομικής σύγκλισης με το κοινοτικό κεκτημένο.

⁽⁴⁾ Trade sustainability impact assessment (TSIAs) in support of negotiations of DCFTAs between the EU and the kingdom of Morocco and the Republic of Tunisia (Εκτίμηση αντικτύπου εμπορικής βιωσιμότητας ως συνοδευτικό έγγραφο των διαπραγματεύσεων για τις Σφαιρικές και σε βάθος ζώνες ελεύθερων συναλλαγών/DCFTA μεταξύ της ΕΕ, του Βασιλείου του Μαρόκου και της Δημοκρατίας της Τυνησίας).

5.10 Η **σύμπραξη στον τομέα της κινητικότητας μεταξύ** ΕΕ και Μαρόκου ⁽⁵⁾ αποτελεί καρπό εντατικών προσπαθειών από τα δύο μέρη για τη διευκόλυνση της ελεύθερης κυκλοφορίας των ατόμων και τη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τη δέσμευση της ΕΕ και του Μαρόκου να αναθέσουν σημαντικότερο ρόλο στις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών σε ό,τι αφορά την παρακολούθηση των συμφωνηθέντων μεταξύ των δύο μερών.

5.11 Η εν λόγω σύμπραξη πρέπει να συμβάλει στη βελτίωση των πανεπιστημιακών ανταλλαγών, στη μεταφορά των γνώσεων που προκύπτουν από την έρευνα και στην ενθάρρυνση των πολιτιστικών και τουριστικών ροών. Η διαρροή εγκεφάλων αποτελεί εμφανές πρόβλημα που πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο ειδικών διατάξεων.

5.12 Η δημοσιονομική στήριξη της ΕΕ για τη διευκόλυνση της νομοθετικής σύγκλισης πρέπει να ευνοεί την πρακτική εφαρμογή της νομοθεσίας για **την ισότητα των φύλων και τα θεμελιώδη δικαιώματα**. Δεν αρκεί η διάδοση εργαλείων που απευθύνονται στις γυναίκες, αλλά πρέπει να ελέγχεται τακτικά η πρόοδος στον τομέα και να υποστηρίζεται η εργασία των οργάνων της κοινωνίας των πολιτών.

Περιβαλλοντική ανάπτυξη

5.13 Η **διατήρηση των φυσικών πόρων και ο σεβασμός της βιοποικιλότητας** δεν είναι έννοιες ασύμβατες με τη μεγαλύτερη εμπορική δυναμική. Η απελευθέρωση του εμπορίου δεν μπορεί να χρησιμοποιείται για την εντατικοποίηση δραστηριοτήτων με δυνητικό αρνητικό αντίκτυπο στο περιβάλλον. Η ΕΕ και το Μαρόκο πρέπει να δώσουν προτεραιότητα στην προοδευτική εναρμόνιση, με συγκεκριμένες προθεσμίες, όσον αφορά το περιβάλλον, και αυτό ανεξάρτητα από το δημοσιονομικό κόστος που ενδεχομένως συνεπάγεται η προσέγγιση των διατάξεων που αφορούν την υγιονομική και φυτοϋγειονομική προστασία, τη διαχείριση των βιομηχανικών αποβλήτων ή τη ρύπανση των υδάτων.

5.14 Οι μελέτες αντικτύπου για την αειφορία που διεξάγει η ΕΕ στο πλαίσιο της εμπορικής της σχέσης με το Μαρόκο εξακολουθούν να μην καλύπτουν ένα μεγάλο κενό των σχετικών συμφωνιών: τη **λεπτομερή παρακολούθηση** του περιβαλλοντικού αντικτύπου τους όσο προχωρούμε προς την απελευθέρωση του εμπορίου. Είναι απαραίτητο να δοθούν στην οργανωμένη κοινωνία της ΕΕ και του Μαρόκου τα κατάλληλα μέσα για τη στήριξη των αρχών τους στο δύσκολο έργο της διασφάλισης ότι η οικονομική ανάπτυξη και η εντατικοποίηση του εμπορίου δεν αποβαίνουν σε βάρος της αναγκαίας προστασίας του περιβάλλοντος.

5.15 Η διαπραγμάτευση **αλιευτικής συμφωνίας** μεταξύ ΕΕ και Μαρόκου ⁽⁶⁾ προβάλλει την ανάγκη ότι κάθε είδος εμπορικής πρωτοβουλίας πρέπει να σέβεται τα ανθρώπινα δικαιώματα, την περιβαλλοντική αειφορία και τα συμφέροντα του εμπλεκόμενου τοπικού πληθυσμού. Η νομιμοποίηση αυτών των συμφωνιών δεν είναι δυνατή παρά μόνο εάν συνοδεύονται από μέσα και δείκτες που θα εγγυώνται τη βιωσιμότητά τους.

6. Το ζήτημα της γεωργίας, απειλή ή ευκαιρία;

6.1 Ο κλάδος της γεωργίας αποτελεί σημαντικό κομμάτι του κοινωνικοοικονομικού ιστού του Μαρόκου. Το 2012 αποτελούσε το 15 % του ΑΕγχΠ, ενώ συνεχίζει να αποτελεί την κύρια πηγή απασχόλησης στη χώρα, με 43 % του εργατικού δυναμικού και πάνω από 78 % της απασχόλησης στην ύπαιθρο. Το μέσο ωρομίσθιο στη χώρα κυμαίνεται μεταξύ 0,55-0,65 ευρώ ⁽⁷⁾, οι εποχικοί εργάτες δεν απολαύουν μέχρι στιγμής πλήρως των δικαιωμάτων που απορρέουν από το Εργατικό Δίκαιο και η παιδική εργασία εξακολουθεί να υφίσταται στα μαροκινά αγροκτήματα. Ο κλάδος της κτηνοτροφίας είναι επίσης σημαντικός για την αγροτική οικονομία του Μαρόκου, αποτελεί 30 % της αγροτικής προστιθέμενης αξίας και 20 % του εργατικού δυναμικού στην ύπαιθρο.

6.2 Η βιομηχανία τροφίμων, από την άλλη, διαδραματίζει στρατηγικό ρόλο στη μαροκινή οικονομία. Ο κλάδος περιλαμβάνει πάνω από 1 700 επιχειρήσεις που αποτελούν το ένα τέταρτο της συνολικής βιομηχανικής παραγωγής της χώρας.

7. Γεωργική συμφωνία ΕΕ-Μαρόκου

7.1 Οι βαθιές γεωργικές σχέσεις μεταξύ της ΕΕ και του Μαρόκου ξεκίνησαν με την υπογραφή της Ευρωμεσογειακής συμφωνίας σύνδεσης μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και του Μαρόκου, στις 26 Φεβρουαρίου 1996, και τις μετέπειτα τροποποιήσεις δυνάμει νέων συμφωνιών. Το τελευταίο βήμα έγινε το 2012 με νέα γεωργική συμφωνία που υπερψηφίστηκε με ευρεία πλειοψηφία από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

7.2 Η σχέση μεταξύ των μερών, όσον αφορά συγκεκριμένα τη γεωργική συμφωνία, εμφάνιζε δυσκολίες, ιδίως σε σχέση με τις χώρες του ευρωπαϊκού Νότου, λόγω του ανταγωνισμού κυρίως στα οπωροκηπευτικά, της πολεμικής γύρω από την υπέρβαση των ποσοστώσεων και των καταγγελιών για μη τήρηση, σε ορισμένες περιόδους, των τιμών εισόδου για τις μαροκινές τομάτες, προϊόν κεντρικής σημασίας στη συμφωνία.

⁽⁵⁾ Στις 3 Ιουνίου του 2013 υπεγράφη στις Βρυξέλλες η Κοινή δήλωση για τη σύμπραξη στον τομέα της κινητικότητας μεταξύ του Βασιλείου του Μαρόκου, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών της.

⁽⁶⁾ Στις 24 Ιουλίου, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Βασίλειο του Μαρόκου υπέγραψαν νέα αλιευτική συμφωνία που θα δώσει τέλος στον ενάμιση χρόνο παράλυσης του ευρωπαϊκού αλιευτικού στόλου στις ζώνες αλιείας του Μαρόκου. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο καλείται να εγκρίνει ή να απορρίψει τη συμφωνία, βάσει της περιβαλλοντικής βιωσιμότητάς της.

⁽⁷⁾ Πηγή: Εθνική Ομοσπονδία Αγροτών του Μαρόκου (UMT).

7.3 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι στη γεωργική συμφωνία ΕΕ-Μαρόκου θα πρέπει να περιληφθούν κριτήρια και ρήτρες, βάσει των οποίων θα είναι δυνατή η επαλήθευση των συνεπειών του εμπορικού ανοίγματος και για τα δύο μέρη και δη όσον αφορά ζητήματα προστασίας του περιβάλλοντος και δικαιωμάτων των εργαζομένων.

8. Σχέδιο «Πράσινο Μαρόκο»

8.1 Το πλαίσιο της γεωργικής συμφωνίας συμπληρώνεται από άλλες μελλοντικές δράσεις που συνδέονται στενά μεταξύ τους: το σχέδιο «Πράσινο Μαρόκο» και το επονομαζόμενο «Προηγμένο καθεστώς».

8.2 Το σχέδιο «Πράσινο Μαρόκο» με ορίζοντα το 2020 επιδιώκει την αύξηση της προστιθέμενης αξίας του γεωργικού Ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕγχΠ) του Μαρόκου και τον τετραπλασιασμό της παραγωγής ελαιολάδου μέχρι το 2020, η οποία θα φτάσει τους 340 000 τόνους, την αύξηση της παραγωγής εσπεριδοειδών από 1,5 σε 3,7 εκατομμύρια τόνους και των οπωροκηπευτικών από 4,45 σε 10 εκατομμύρια τόνους. Ωστόσο, η έκταση που διατίθεται για την καλλιέργεια σιτηρών θα μειωθεί από τα 5,3 στα 4,2 εκατομμύρια εκτάρια. Η μαροκινή κυβέρνηση υποστηρίζει πως επιθυμεί να αυξήσει την παραγωγικότητα, παρότι οι επενδύσεις θα κατευθυνθούν στον τομέα των οπωροκηπευτικών. Η προτεραιότητα για το Μαρόκο συνίσταται στη βελτίωση του εμπορικού του ισοζυγίου, και προς τούτο πρέπει να στηριχθούν οι εξαγωγές.

9. Προηγμένο καθεστώς

9.1 Στις 17 Απριλίου 2013 δημοσιεύθηκε από την Επιτροπή η Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου για το σχέδιο δράσης ΕΕ-Μαρόκου το οποίο θέτει σε εφαρμογή το προηγμένο καθεστώς (2013-2017), όπου αναφέρεται ξεκάθαρα ως πρώτο μέτρο σχετικά με τη γεωργία: «Εκσυγχρονισμός και ενίσχυση των ικανοτήτων στον τομέα της γεωργίας στο πλαίσιο της ελευθέρωσης των συναλλαγών και σε συμφωνία με τις προοπτικές του Σχεδίου Πράσινο Μαρόκο».

9.2 Αυτό το σχέδιο βελτίωσης της γεωργίας που προβλέπεται στο Προηγμένο καθεστώς λαμβάνει ήδη πόρους από την ΕΕ που διατίθενται απευθείας και αποκλειστικά στις ενισχύσεις του Πυλώνα II του σχεδίου «Πράσινο Μαρόκο»: Τα τελευταία 10 χρόνια η ΕΕ έχει επιδοτήσει με 1 330 εκατομμύρια ευρώ το Μαρόκο σε αναπτυξιακούς πόρους. Την περίοδο 2011-2013 διατέθηκαν άλλα 565 εκατομμύρια, 70 εκατομμύρια εκ των οποίων μέσω του Προγράμματος στήριξης των πολιτικών του γεωργικού τομέα (PAPSA), ενώ θα ακολουθήσει δεύτερο πρόγραμμα με 60 εκατομμύρια ευρώ. Αυτές οι ενισχύσεις της ΕΕ αξιοποιούνται εν μέρει για την ανάπτυξη της μεσογειακής δενδροκομίας, ιδίως δε της καλλιέργειας ελαιόδεντρων.

10. Ασφάλεια τροφίμων

10.1 Όλες αυτές οι δράσεις για την ανάπτυξη της μαροκινής αγροτικής οικονομίας θα οδηγήσουν αναμφίβολα στην επίτευξη των στόχων του Πυλώνα I του σχεδίου «Πράσινο Μαρόκο»: την αύξηση των εξαγωγών των οπωροκηπευτικών. Τα αποτελέσματα των προτύπων μελετών εκτίμησης αντικτύπου που δημοσιεύθηκαν από την ECORYS στις 17 Οκτωβρίου αποκαλύπτουν το ενδεχόμενο εξάπλωσης του κλάδου των οπωροκηπευτικών και των μεταποιημένων φυτικών προϊόντων χάρη στη DCFTA.

10.2 Αυτή η αξιόπαινη προσπάθεια του Μαρόκου να βελτιώσει τη γεωργική του απόδοση προσκρούει στην έλλειψη καλλιεργήσιμης γης. Τα σιτηρά καταλαμβάνουν 65 % της γεωργικής έκτασης, ενώ ακολουθούν οι καλλιέργειες οπωροφόρων (εσπεριδοειδή, ελαιόδεντρα) με 11 %, οι βιομηχανικές καλλιέργειες (ζαχαρότευτλα, ζαχαροκάλαμα) με 4 %, τα όσπρια με 4 % και τα κηπευτικά (τομάτες, φράουλες, πεπόνια ...) με 3 %. Τα οπωροκηπευτικά αποτελούν την αιχμή του δόρατος των μαροκινών εξαγωγών.

10.3 Η δυσκολία ανάπτυξης του Πυλώνα II του Σχεδίου είναι σημαντική: μόλις 12 % της γης αποτελεί αγροτικές εκτάσεις, ενώ μεγάλο μέρος της είναι ξηρή. Οι μικρές οικογενειακές εκμεταλλεύσεις έκτασης κάτω από 5 εκτάρια κυριαρχούν στο γεωργικό τομέα (πάνω από 70 % των συνολικών γεωργικών εκμεταλλεύσεων του Μαρόκου κατέχουν κάτω από ένα τρίτο της αγροτικής έκτασης).

10.4 Η μετάβαση από την καλλιέργεια σιτηρών στην εντατική γεωργία στο Μαρόκο εντείνει την αλάτωση — πρόβλημα διόλου άγνωστο στις βόρειες ακτές της Μεσογείου — η οποία αφορά το 5 % της επιφάνειας της χώρας. Η ΕΕ πρέπει να συμβάλει στην επίτευξη ισορροπίας μεταξύ των δύο πυλώνων του Σχεδίου «Πράσινο Μαρόκο» και να στηρίξει έναν γεωργικό τομέα που θα στρέφεται προς τους μικρούς γαιοκτήμονες, σε αντίθεση με τη σημερινή πλήρη ανισορροπία όσον αφορά τις εξαγωγές, οι οποίες δεν αφορούν τη μεγάλη πλειοψηφία των μαροκινών παραγωγών. Το επόμενο πρόγραμμα πιλοτικών προγραμμάτων για τη γεωργική ανάπτυξη (ENPARD) στο Μαρόκο ενδέχεται επίσης να δημιουργήσει νέες ευκαιρίες για τους μικρούς γαιοκτήμονες.

11. Ο ρόλος της κοινωνίας των πολιτών

11.1 Μεταρρυθμίσεις, ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι και κοινωνία των πολιτών

11.1.1 Σε ορισμένες χώρες της περιοχής δεν μπορούμε να μιλάμε για ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι, λιγότερο ή περισσότερο παγιωμένη, παρά μόνο μετά τις τρέχουσες διεργασίες μετάβασης στη δημοκρατία. Στο Μαρόκο, ωστόσο, πριν ακόμα από τις σημερινές μεταρρυθμίσεις υπήρχαν ανεξάρτητες ενώσεις, οργανώσεις εργαζομένων, εργοδοτών και άλλων κλάδων της κοινωνίας των πολιτών, οι οποίες διέθεταν ελευθερία δράσης, παρότι υπόκειντο σε όρια και περιορισμούς από την πολιτική εξουσία.

11.1.2 Οι μεταρρυθμίσεις των τελευταίων ετών βελτίωσαν την κατάσταση, για αυτό το λόγο η πολιτική απελευθέρωση του Μαρόκου αναφέρεται συχνά ως παράδειγμα προς μίμηση για τις αραβικές χώρες. Ωστόσο, υπάρχουν ακόμα τομείς που επιδέχονται βελτιώσεις.

11.1.3 Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών διανύουν περίοδο άνθησης, παρότι πολλοί ακτιβιστές διαμαρτύρονται για τους διοικητικούς φραγμούς, ιδίως όσον αφορά τη διαδικασία καταχώρησης των οργανώσεων.

11.1.4 Μεταξύ των θεσμικών οργάνων που θεσπίστηκαν στο πλαίσιο της πολιτικής μεταρρύθμισης, αξίζει να αναφερθεί η δημιουργία της Οικονομικής, Κοινωνικής και Περιβαλλοντικής Επιτροπής του Μαρόκου το Φεβρουάριο του 2011, με ρόλο συμβουλευτικό και γνωμοδοτικό ενώπιον της Κυβέρνησης, της Βουλής των Αντιπροσώπων και της Βουλής των Συμβούλων όσον αφορά κατευθύνσεις σχετικά με οικονομικά και περιβαλλοντικά ζητήματα και με την επαγγελματική κατάρτιση. Άλλες λειτουργίες της ΟΚΠΕ περιλαμβάνουν την προώθηση και την ενίσχυση των σχέσεων μεταξύ των οικονομικών και κοινωνικών φορέων.

11.1.5 Ορισμένες οργανώσεις δεν εκπροσωπούνται στην ΟΚΠΕ αλλά έχουν αναγνωρισμένο κύρος στον τομέα της υπεράσπισης των δικαιωμάτων των γυναικών, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εν γένει ή της καταπολέμησης της διαφθοράς.

11.1.6 Άλλα συμβουλευτικά όργανα που ρυθμίζονται από το Σύνταγμα είναι τα εξής: το Εθνικό συμβούλιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων, το Κεντρικό παρατηρητήριο για την πρόληψη της διαφθοράς, το Συμβούλιο της νεολαίας, το Συμβούλιο της μαροκινής κοινότητας αποδήμων, το Συμβούλιο του Ανταγωνισμού, το Συμβούλιο Ασφαλείας. Εκκρεμεί η θέσπιση του Συμβουλίου δικαιοσύνης, του Συμβουλίου για την οικογένεια, του Συμβουλίου ισότητας και του Εθνικού συμβουλίου μαροκινών γλωσσών και πολιτισμού.

11.2 Η συμμετοχή της ευρωπαϊκής και της μαροκινής κοινωνίας των πολιτών στις συμφωνίες ΕΕ-Μαρόκου

11.2.1 Όπως επισημάνθηκε στην προηγούμενη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για το Μαρόκο ⁽⁸⁾, οι διαπραγματεύσεις ενόψει της Συμφωνίας σύνδεσης ολοκληρώθηκαν χωρίς επαρκή διαβούλευση των οικονομικών και κοινωνικών οργανώσεων.

11.2.2 Το κείμενο της ισχύουσας Συμφωνίας σύνδεσης δε θεσπίζει συγκεκριμένο μηχανισμό συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών στην παρακολούθηση και την ανάπτυξη της.

11.2.3 Η συμφωνία σύνδεσης ορίζει στο άρθρο 85 πως το ύψιστο όργανο λήψης αποφάσεων, το Συμβούλιο σύνδεσης, θα λάβει μέτρα για τη διευκόλυνση της συνεργασίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής και της ομόλογης Επιτροπής του Μαρόκου.

11.2.4 Δεδομένου ότι η μαροκινή ΟΚΠΕ έχει συσταθεί και υφίσταται πλήρης συνεργασία με την ΕΟΚΕ, θα ήταν σκόπιμο αμφότερα τα συμβουλευτικά όργανα να ζητήσουν από το Συμβούλιο σύνδεσης τη θέσπιση Μικτής συμβουλευτικής επιτροπής που θα υποβάλλει εκθέσεις και αιτήματα στο Συμβούλιο σύνδεσης και την Επιτροπή σύνδεσης.

11.2.5 Η Μικτή συμβουλευτική επιτροπή θα αποτελείται από 6 εκπροσώπους της μαροκινής ΟΚΠΕ και 6 εκπροσώπους της ΕΟΚΕ και θα συνεδριάζει δύο φορές το χρόνο, με τον τόπο συνεδρίασης να εναλλάσσεται μεταξύ του Μαρόκου και της ΕΕ.

11.2.6 Επίσης, θα ήταν σκόπιμη η θέσπιση άλλων μηχανισμών που θα συμπληρώνουν τη συμμετοχή στις σχέσεις ΕΕ-Μαρόκου, για παράδειγμα όσον αφορά τον κοινωνικό διάλογο εργοδοτών-εργαζομένων.

Βρυξέλλες, 26 Φεβρουαρίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

⁽⁸⁾ Γνωμοδότηση 264/2010, εισηγήτρια η κ. Margarita López Almendáriz.

III

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

496Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΟΚΕ ΤΗΣ 26ΗΣ ΚΑΙ 27ΗΣ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2014

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2006/112/ΕΚ σχετικά με το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας όσον αφορά τυποποιημένη δήλωση ΦΠΑ»

COM(2013) 721 τελικό — 2013/0343(CNS)

(2014/C 214/04)

Εισηγητής: ο κ. ΡΑΛΕΝΪΚ

Στις 8 Νοεμβρίου 2013 και σύμφωνα με το άρθρο 113 της Συνθήκης για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνώμη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2006/112/ΕΚ σχετικά με το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας όσον αφορά τυποποιημένη δήλωση ΦΠΑ

COM(2013) 721 final — 2013/0343 (CNS).

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και Νομισματική Ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 13 Φεβρουαρίου 2014.

Κατά την 496η σύνοδο ολομέλειας, της 26ης και 27ης Φεβρουαρίου 2014 (συνεδρίαση της 26ης Φεβρουαρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 130 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 5 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την καθιέρωση τυποποιημένης δήλωσης ΦΠΑ. Πρόκειται για ένα νέο μέσο το οποίο, εάν εφαρμοστεί ορθά, θα συμβάλει στη μείωση της γραφειοκρατίας για τις επιχειρήσεις της ΕΕ και, με τον τρόπο αυτό, στην καλύτερη αξιοποίηση των δυνατοτήτων της εσωτερικής αγοράς, καθώς και στην πιο αποτελεσματική είσπραξη φόρων και στην καταπολέμηση της φορολογικής απάτης. Παράλληλα, η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να μην χαλαρώσει τις προσπάθειές της όσον αφορά την εφαρμογή της οδηγίας.

1.2 Η ΕΟΚΕ στηρίζει τη μέγιστη τυποποίηση του τρόπου και του εντύπου υποβολής της τυποποιημένης δήλωσης ΦΠΑ, η οποία θα συμβάλει σε μείωση της γραφειοκρατίας, ιδίως για τις επιχειρήσεις που λειτουργούν σε διεθνές επίπεδο, με αποτέλεσμα να είναι πιο ανταγωνιστικές. Ο περιορισμός των στρεβλώσεων του ανταγωνισμού μπορεί επίσης να αποτρέψει την απώλεια θέσεων εργασίας. Ωστόσο, αυτή η πρόταση αποτελεί μόνο ένα πρώτο, μικρό, βήμα για την αντιμετώπιση των πολλών διαφορών που υφίστανται μεταξύ των κρατών μελών σε ζητήματα κανόνων και διατυπώσεων ΦΠΑ. Θα πρέπει να εξεταστεί διεξοδικά το κόστος και τα οφέλη που θα προκύψουν από την αλλαγή του συστήματος υποβολής εκδόσεων ΦΠΑ (και των εσωτερικών διαδικασιών) για τις επιχειρήσεις — ιδίως τις ΜΜΕ.

1.3 Η ΕΟΚΕ αναφέρεται στην πρόταση που διατύπωσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο Πρόγραμμα Εργασίας της για το 2014 με τίτλο «Θέσπιση ενός οριστικού συστήματος ΦΠΑ» και τονίζει ότι πολλές από τις διαφορές που υφίστανται μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά τους κανόνες και τις διατυπώσεις για τον ΦΠΑ πηγάζουν από τις διάφορες επιλογές που παρέχει η οδηγία για τον ΦΠΑ. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση, η οποία συνιστά ένα πρώτο και αναγκαίο βήμα προς την πιο αποτελεσματική καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και της φορολογικής απάτης και τη μείωση της γραφειοκρατίας που προκύπτει από την εφαρμογή της οδηγίας. Στο πλαίσιο των εργασιών για ένα οριστικό καθεστώς ΦΠΑ, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ο αντίκτυπος στα συστήματα υποβολής εκδόσεων και στις εσωτερικές διαδικασίες (καθώς συνεπάγεται επιπλέον δαπάνες για τις επιχειρήσεις και τις αρχές).

1.4 Η ΕΟΚΕ στηρίζει την πρωτοβουλία της Επιτροπής όσον αφορά τον καθορισμό των τεχνικών λεπτομερειών, διαδικασιών και ορισμών, καθώς και των μεθόδων ηλεκτρονικής υποβολής της τυποποιημένης δήλωσης ΦΠΑ. Ωστόσο, εκφράζει την ανησυχία της σχετικά με την προσπάθεια χρήσης της διαδικασίας της επιτροπολογίας και για τη θέσπιση των αρχών που αφορούν τη διόρθωση της τυποποιημένης δήλωσης. Κατά συνέπεια, προτείνει τα σχετικά λεπτομερή στοιχεία να περιλαμβάνονται στην τελική έκδοση της οδηγίας.

1.5 Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να παρουσιάσει ορισμένες πτυχές της πρότασης με μεγαλύτερη σαφήνεια, ιδίως τη δυνατότητα των κρατών μελών να συλλέγουν ενδιάμεσες πληρωμές ΦΠΑ όταν διευρύνεται η περίοδος υποβολής δήλωσης ΦΠΑ σε ένα τρίμηνο για πολύ μικρές επιχειρήσεις με κύκλο εργασιών κάτω από 2.000.000 ευρώ, καθώς και τη μειωμένη απαίτηση για διοικητική ικανότητα που τούτο συνεπάγεται για τις φορολογικές αρχές των κρατών μελών.

1.6 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την αρχή «μόνον άπαξ», η οποία θα εξασφαλίζει ότι οι επιχειρήσεις παρέχουν ορισμένες πληροφορίες στις εθνικές αρχές μόνο μία φορά. Τα δεδομένα πρέπει να συλλέγονται κατά τρόπο ώστε οι εθνικές αρχές να μπορούν να τα χρησιμοποιούν τόσο για επιθεώρηση (πρόληψη της φοροδιαφυγής και της απάτης) όσο και για στατιστικούς σκοπούς. Με τον τρόπο αυτό, θα αποφευχθεί η διπλή υποχρέωση των επιχειρήσεων να συμπληρώνουν διάφορα έντυπα και δηλώσεις ΦΠΑ.

1.7 Η ΕΟΚΕ συνιστά να εφαρμόζουν τα κράτη μέλη καλύτερα τους μηχανισμούς που συμβάλλουν στη βελτίωση της λειτουργίας του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, ιδίως ορίζοντας ότι η καταβολή του ΦΠΑ θα γίνεται μόνο όταν ένα τιμολόγιο έχει εξοφληθεί από τον πελάτη — ώστε να μην καθίστανται οι έντιμες επιχειρήσεις δανειστές του δημοσίου — και τη διατήρηση κατάλληλων προθεσμιών για την επιστροφή των πλεονασματικών εκπτώσεων ΦΠΑ. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η εισαγωγή των μηχανισμών αυτών δεν πρέπει να οδηγεί σε πρόσθετη γραφειοκρατία.

1.8 Η ΕΟΚΕ θεωρεί απολύτως απαραίτητο η Επιτροπή να προβεί και σε αποτελεσματική τυποποίηση των χρονοδιαγραμμάτων και προθεσμιών για όλο το φάσμα των πληρωμών ΦΠΑ (δόσεις, καταβολή του φόρου, επιστροφή των καθ' υπέρβαση πληρωμών) και σε διορθώσεις των φορολογικών δηλώσεων, ώστε να καλύπτονται πλήρως οι στόχοι της πρότασης.

2. Ιστορικό

2.1 Η μείωση της γραφειοκρατίας, προς όφελος κυρίως των ΜΜΕ, αποτελεί σημαντικό ζήτημα, κυρίως, διότι δίνει τη δυνατότητα στις επιχειρήσεις να επικεντρωθούν στην πραγματική επιχειρηματική δραστηριότητα. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση οδηγίας, η οποία αποσκοπεί στην ενίσχυση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων της ΕΕ και στη βελτίωση της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς. Τα συνεπόμενα οφέλη στη λειτουργία των επιχειρήσεων μπορούν στη συνέχεια να αντικατοπτρίζονται στην αύξηση των φορολογικών εσόδων, στους δημόσιους και εθνικούς προϋπολογισμούς, στη χρηματοδότηση της κοινωνικής συνοχής, στην αύξηση της προσβασιμότητας των δημόσιων υπηρεσιών και σε μια πιο αποτελεσματική δημόσια διοίκηση. Ο συνολικός του αντίκτυπος αναμένεται να ωφελήσει τον μέσο ευρωπαϊό πολίτη της Ένωσης, καθώς και τις ΜΜΕ.

2.2 Όπως αναφέρεται στην πρόταση της Επιτροπής, ο φόρος προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) παρέχει, κατά μέσο όρο, περίπου το 21 % των εθνικών φορολογικών εσόδων, καθιστώντας τον σημαντική πηγή εσόδων για τους προϋπολογισμούς των κρατών μελών. Ωστόσο, η Επιτροπή εκτιμά ότι περίπου 12 % των δυνητικών ετήσιων εσόδων ΦΠΑ εξακολουθούν να μην εισπράττονται. Συνεπώς, είναι ζωτικής σημασίας η ΕΕ και τα κράτη μέλη της να επιδιώξουν να καταστήσουν πιο αποτελεσματικές τόσο την είσπραξη του ΦΠΑ όσο και τη μάχη κατά της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής, ενώ συγχρόνως να υποστηρίξουν κάθε πρωτοβουλία που συμβάλλει στη διατήρηση θέσεων εργασίας.

2.3 Εάν εφαρμοστεί σωστά, η εν λόγω πρόταση οδηγίας, η οποία έχει ως στόχο την εισαγωγή τυποποιημένης δήλωσης ΦΠΑ, θα μπορούσε να συμβάλει στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της είσπραξης φόρων και της καταπολέμησης της φορολογικής απάτης. Μπορεί επίσης να βοηθήσει στην αντιμετώπιση των δυσκολιών των επιχειρήσεων που εξάγουν εντός της εσωτερικής αγοράς της ΕΕ.

2.4 Επί του παρόντος, η εναρμόνιση των δηλώσεων ΦΠΑ είναι ελάχιστη και τα κράτη μέλη λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαιτερότητες τους όταν αποφασίζουν τι πρέπει να περιλαμβάνεται στις δηλώσεις. Η σημερινή διάρθρωση του συστήματος δηλώσεων ΦΠΑ σημαίνει ότι οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται διεθνώς αντιμετωπίζουν αυξημένο κόστος που οφείλεται στην περίπλοκη γραφειοκρατία και στα έντυπα δηλώσεων σε διάφορες γλώσσες. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τη μέγιστη εναρμόνιση όσον αφορά τον τρόπο υποβολής δηλώσεων ΦΠΑ.

2.5 Στόχος της παρούσας πρότασης είναι να εισαχθεί μια τυποποιημένη δήλωση ΦΠΑ, έτσι ώστε να διευκολυνθεί η δραστηριότητα των επιχειρήσεων και να μειωθεί η γραφειοκρατία. Οι επιχειρήσεις στηρίζουν την ιδέα αυτή και ιδιαίτερα οι ΜΜΕ ζήτησαν να μην χρειάζεται να υποβάλλουν τόσο συχνά δηλώσεις ΦΠΑ. Η PwC⁽¹⁾ εκτιμά σε 17,2 δισεκατ. ευρώ την καθαρή εξοικονόμηση για την ΕΕ-27 από τη μείωση της γραφειοκρατίας και την εισαγωγή μιας υποχρεωτικής τυποποιημένης δήλωσης ΦΠΑ για όλα τα κράτη μέλη.

(¹) PwC (2013): Study on the feasibility and impact of a common EU standard VAT return (Μελέτη σκοπιμότητας και αντίκτυπου μιας υποχρεωτικής τυποποιημένης δήλωσης ΦΠΑ).

2.6 Ενώ η εναρμόνιση των δηλώσεων ΦΠΑ σημαίνει εξοκονόμηση πόρων για τις επιχειρήσεις, τούτο σημαίνει επίσης ότι οι εθνικές φορολογικές αρχές θα υποχρεωθούν να προβούν σε επενδυτική δαπάνη άπαξ. Σύμφωνα με τη μελέτη της PWC (2013), η δαπάνη πληροφορικής στην οποία θα χρειαστεί να προβούν οι φορολογικές αρχές για να εφαρμόσουν την τυποποιημένη δήλωση ΦΠΑ θα ανέρχονται σε περίπου 800 εκατ. έως 1 δισεκατ. ευρώ. Μεσοπρόθεσμα έως μακροπρόθεσμα, η δαπάνη αυτή θα αντισταθμιστεί με βελτίωση της αποτελεσματικότητας στην είσπραξη φόρων και στην καταπολέμηση της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής. Ταυτόχρονα, πρέπει να τονιστεί ότι η εφαρμογή της πρότασης συνεπάγεται επίσης αναπόφευκτα έξοδα για τους φορολογούμενους (όπως η αλλαγή λογισμικού λογιστικής).

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για καθιέρωση τυποποιημένης δήλωσης ΦΠΑ. Τούτο θα βελτιώσει το επιχειρηματικό περιβάλλον στην εσωτερική αγορά της ΕΕ με τη μείωση της γραφειοκρατίας και την απλούστευση της υποβολής των δηλώσεων ΦΠΑ στις διάφορες χώρες. Η ίδια τυποποιημένη δήλωση ΦΠΑ σε κάθε χώρα θα διευκολύνει τους υποκειμένους στο φόρο να δραστηριοποιούνται σε διάφορες αγορές και θα συμβάλλει στην βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της εσωτερικής αγοράς.

3.2 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι πρόκειται για σωστό βήμα για να αποφεύγονται οι στρεβλώσεις του ανταγωνισμού, να διατηρηθούν οι θέσεις εργασίας και να βελτιωθούν οι μηχανισμοί ελέγχου, εάν οι φορολογικές αρχές ανταλλάσσουν πληροφορίες τόσο μεταξύ τους όσο και με τις επιχειρήσεις. Η καθιέρωση τυποποιημένης δήλωσης ΦΠΑ θα καταστήσει το στόχο αυτό εφικτό. Συμπληρωματικές πληροφορίες, πέραν εκείνων που προβλέπονται στην πρόταση θα ζητούνται μόνον όταν έχουν ουσιαστική σημασία για τη διενέργεια φορολογικών ελέγχων και την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και της απάτης.

3.3 Σημειώνεται ότι η προτεινόμενη τροποποίηση είναι περίπλοκη και θα επηρεάσει όχι μόνο τους φορολογούμενους, αλλά και τις φορολογικές αρχές σε όλα τα κράτη μέλη και θα απαιτήσει αλλαγές στο περιεχόμενο και τη μορφή των ισχυουσών δηλώσεων ΦΠΑ, ιδίως όσον αφορά την ηλεκτρονική υποβολή. Η ΕΟΚΕ εφιστά ιδιαίτερα την προσοχή στην πρόταση «Θέσπιση ενός οριστικού συστήματος ΦΠΑ», και καλεί την Επιτροπή να συνεκτιμήσει τους σχετικούς στόχους, ιδίως κατά την εφαρμογή της εν λόγω πρότασης, ώστε να μην χρειάζεται να τροποποιηθούν ριζικά οι πτυχές που σχετίζονται με την ενιαία δήλωση ΦΠΑ .

3.4 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι, εάν οι εξουσίες για τη θέσπιση των τεχνικών λεπτομερειών ανατεθούν στην Επιτροπή, ενδέχεται να υπάρξουν δυσκολίες σε ορισμένες περιπτώσεις κατά την ενσωμάτωση της τυποποιημένης δήλωσης ΦΠΑ στα συστήματα των φορολογικών αρχών, δεδομένου ότι εφαρμόζονται διαφορετικά συστήματα συλλογής και επεξεργασίας των φορολογικών δηλώσεων. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τα εδάφια του άρθρου 255α της πρότασης οδηγίας της Επιτροπής που προβλέπουν τη μεταβίβαση των ακόλουθων αρμοδιοτήτων στην Επιτροπή: Καθορισμός τεχνικών λεπτομερειών (στοιχείο α)), θέσπιση ορισμών και διαδικασιών (στοιχείο β)), και ηλεκτρονικές μέθοδοι ασφαλείας (στοιχείο δ)). Η ΕΟΚΕ εφιστά επίσης την προσοχή στη δυνατότητα χρησιμοποίησης μη νομοθετικών μέτρων, όπως εθελοντική προσέγγιση ή παραδείγματα βέλτιστων πρακτικών, για την επίτευξη των στόχων της πρότασης. Εάν ανατεθούν εξουσίες στην Επιτροπή, η ΕΟΚΕ επιθυμεί διαβούλευση όσον αφορά ενδεχόμενη τροποποίηση του άρθρου 255α, έτσι ώστε να μπορέσει να διατυπώσει τη γνώμη της.

3.5 Μια τυποποιημένη δήλωση ΦΠΑ θα δώσει τη δυνατότητα στα κράτη μέλη να ανταλλάσσουν πληροφορίες χωρίς καθυστέρηση και θα συμβάλλει στη μείωση της φορολογικής απάτης, καθώς επίσης και στην αποτελεσματικότερη είσπραξη φόρων και στην δημοσιονομική εξυγίανση.

3.6 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την ηλεκτρονική υποβολή (ηλ-υποβολή), ενώ επισημαίνει τις επιπλοκές που θα αντιμετωπίσουν ενδεχομένως ορισμένα κράτη μέλη σε ό, τι αφορά την απλούστευση της συλλογής και επεξεργασίας των δεδομένων από τις δηλώσεις ΦΠΑ και την προτεινόμενη τυποποιημένη δήλωση ΦΠΑ. Επειδή ενδέχεται να αυξηθεί το κόστος για ορισμένες επιχειρήσεις οι επιχειρήσεις πρέπει να έχουν τη δυνατότητα υποβολής έντυπης δήλωσης, υπό τον όρο ότι δεν δυσχεραίνεται η πρόληψη της φοροδιαφυγής και της απάτης.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1 Οι επιχειρήσεις με ετήσιο κύκλο εργασιών κάτω των 2.000.000 EUR ή ισοδυνάμου ποσού σε εθνικό νόμισμα είναι επιλέξιμες να υποβάλλουν τριμηνιαίες δηλώσεις. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι το κατώτατο όριο είναι υπερβολικά υψηλό για ορισμένα κράτη μέλη και προτείνει τη δυνατότητα μείωσης του, έτσι ώστε τα κράτη μέλη να μπορούν να το προσαρμόζουν στις ιδιαιτερότητες του επιχειρηματικού περιβάλλοντος τους. Όσον αφορά τις προτεινόμενες τροποποιήσεις του άρθρου 206, η δυνατότητα υποβολής τριμηνιαίας δήλωσης θα είναι ενδεχομένως δυσμενής για τις ταμειακές ροές των δημόσιων προϋπολογισμών σε ορισμένες χώρες. Για το λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ προτείνει να διατηρηθεί η Επιτροπή την επιλογή τμηματικών πληρωμών ΦΠΑ, προκειμένου να αντισταθμιστεί τυχόν μείωση εσόδων από ΦΠΑ λόγω παράτασης της φορολογικής περιόδου για μεγάλο αριθμό φορολογουμένων.

4.2 Η ΕΟΚΕ είναι υπέρ της τυποποίησης βασικών στοιχείων της δήλωσης και εκφράζει την ικανοποίησή της για την προσθήκη στα στοιχεία που πρέπει να φέρει η δήλωση και του ποσού του επιστρεφόμενου φόρου. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την προσπάθεια της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να μην αυξηθεί η γραφειοκρατία με την εφαρμογή της οδηγίας, εφόσον εφαρμόζεται μόνο το υποχρεωτικό μέρος της τυποποιημένης δήλωσης ΦΠΑ (σύμφωνα με το άρθρο 250). Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να αναγκάσει τα κράτη μέλη να επιτρέψουν την υποβολή της τυποποιημένης δήλωσης ΦΠΑ σε οποιαδήποτε γλώσσα της Ένωσης, προκειμένου να περισταλεί η γραφειοκρατία.

4.3 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την υποστήριξή της στην καθιέρωση τυποποιημένης δήλωσης ΦΠΑ, η οποία θα έχει την ίδια τυποποιημένη μορφή σε κάθε κράτος μέλος. Για το λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ προτείνει η τυποποιημένη δήλωση ΦΠΑ να έχει δύο μέρη και τα κράτη μέλη να αποφασίζουν κατά πόσον θα χρησιμοποιούν μόνο το υποχρεωτικό μέρος, σύμφωνα με το άρθρο 250 της πρότασης οδηγίας, ή θα απαιτούν και την συμπλήρωση επιλεγμένων στοιχείων που προβλέπονται άρθρο 251. Παράλληλα, είναι ζωτικής σημασίας να μπορούν οι φορολογικές αρχές να ζητούν συμπληρωματικές πληροφορίες εφόσον οι πληροφορίες αυτές συμβάλλουν στην πιο αποτελεσματική καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και της απάτης. Συμπληρωματικές πληροφορίες θα μπορούν να ζητούνται για ένα εκ των προτέρων καθορισμένο σύντομο χρονικό διάστημα, μετά την υποβολή αίτησης στην ειδική επιτροπή που έχει συστήσει η Επιτροπή για τον σκοπό αυτόν. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι οι πληροφορίες αυτές πρέπει να αποτελούν πρόσθετο τμήμα της τυποποιημένης δήλωσης ΦΠΑ, έτσι ώστε το υποχρεωτικό μέρος (άρθρο 250) και το προαιρετικό μέρος (άρθρο 251) να έχουν τυποποιημένη μορφή, ακόμη και όταν σε ορισμένες εξαιρετικές περιπτώσεις ζητούνται πρόσθετες πληροφορίες από τους υποκείμενους στο φόρο.

4.4 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση, προκειμένου να μειωθεί η γραφειοκρατία, να μην καλούνται οι επιχειρήσεις να παρέχουν ξανά τις ίδιες φορολογικές πληροφορίες αποτέλεσμα που επιτυγχάνεται με την κατάργηση του άρθρου 261 της οδηγίας. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να διαδώσει παραδείγματα βέλτιστων πρακτικών, προκειμένου να ενθαρρυνθούν τα κράτη μέλη να συλλέγουν και να ανταλλάσσουν αποτελεσματικά πληροφορίες.

4.5 Όταν η τροποποιημένη οδηγία για την τυποποιημένη δήλωση ΦΠΑ εφαρμοστεί στην οριστική της μορφή, πρέπει να δοθεί επαρκής χρόνος στους φορολογούμενους για να ενημερωθούν και να εξοικειωθούν με το νέο έντυπο φορολογικής δήλωσης. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η τυποποιημένη δήλωση ΦΠΑ έχει καθοριστική σημασία και, συνεπώς, είναι απαραίτητο να επιτευχθεί η σωστή ισορροπία μεταξύ της ποιότητας της τελικής μορφής της οδηγίας και της ταχείας εφαρμογής της. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ θα προτιμούσε μια πιο φιλόδοξη προσέγγιση όσον αφορά την προθεσμία εφαρμογής. Παράλληλα, η ΕΟΚΕ απευθύνει έκκληση στις φορολογικές αρχές των κρατών μελών να παράσχουν στους φορολογούμενους τη μέγιστη δυνατή υποστήριξη, προκειμένου να εξοικειωθούν με τα διάφορα στοιχεία της οδηγίας, για παράδειγμα, παρέχοντας επιγραμμικά προπαρασκευαστικά μαθήματα.

4.6 Πρέπει να τονιστεί ότι αρκετές νομικές διατάξεις (προθεσμίες, κανόνες κ.λπ.) που ισχύουν στα κράτη μέλη όσον αφορά την επιστροφή του ΦΠΑ δεν λαμβάνονται επαρκώς υπόψη στην παρούσα πρόταση Επιπλέον, η πρόταση οδηγίας δεν αντικατοπτρίζει με αρκετή σαφήνεια το γεγονός α) ότι τα κράτη μέλη διαθέτουν συστήματα για την ανάλυση κινδύνων, την επιλογή των επιχειρήσεων που θα υποβληθούν σε φορολογικό έλεγχο και την αποκάλυψη της φορολογικής απάτης, τα οποία συνδέονται με τη δομή της φορολογικής δήλωσης και β) ότι η δομή των εθνικών φορολογικών δηλώσεων είναι προσαρμοσμένη στις εγχώριες συνθήκες. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να καταστήσει απολύτως σαφές στα κράτη μέλη ότι θα πρέπει να καταβάλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για τη βελτίωση της συλλογής και της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των εθνικών αρχών (τελωνειακές αρχές, ιδρύματα στατιστικές κ.λπ.).

4.7 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την αρχή «μόνον άπαξ», η οποία θα εξασφαλίζει ότι οι επιχειρήσεις παρέχουν τις ίδιες πληροφορίες μόνο μία φορά. Λεπτομερή δεδομένα θα συλλέγονται σε ειδικές αιτιολογημένες περιπτώσεις, έτσι ώστε να διενεργούνται οι έλεγχοι που είναι απαραίτητοι για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και της φορολογικής απάτης. Η πρόταση δίνει τη δυνατότητα να ζητούνται πληροφορίες, ώστε ο έλεγχος να διενεργείται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Επίσης, πρέπει να είναι δυνατή η χρήση των δεδομένων για στατιστικούς σκοπούς, έτσι ώστε να μην αναγκάζονται οι επιχειρήσεις να παρέχουν τις ίδιες πληροφορίες σε διάφορους φορείς και σε διάφορα έγγραφα και μορφότυπα.

4.8 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι θα βελτιωθεί η λειτουργία της εσωτερικής αγοράς της ΕΕ εάν οι φορολογικές αρχές επιστρέφουν τον ΦΠΑ σε κατάλληλα χρονικά διαστήματα ενώ, παράλληλα, συνεχίζουν να καταπολεμούν την φοροδιαφυγή και την φορολογική απάτη, στο κατάλληλο επίπεδο. Παρόμοιο αποτέλεσμα θα μπορούσε να επιτευχθεί όσον αφορά τις ΜΜΕ μέσω μιας πιο αποτελεσματικής εφαρμογής του κανόνα σύμφωνα με τον οποίο ο φόρος καταβάλλεται μόνον όταν το τιμολόγιο έχει εξοφληθεί. Με τον τρόπο αυτό θα εξαλειφθεί το ανεπιθύμητο φαινόμενο όπου εξαπατημένες επιχειρήσεις χρηματοδοτούν το κράτος. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να προτρέψει τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν αυτόν τον κανόνα, ο οποίος θα συμβάλει στη διαφάνεια του επιχειρηματικού περιβάλλοντος.

4.9 Η υπό εξέταση πρόταση οδηγίας προβλέπει την ανάθεση στην Επιτροπή εκτελεστικών αρμοδιοτήτων όσον αφορά τη διόρθωση φορολογικών δηλώσεων. Ταυτόχρονα, παρέχει στα κράτη μέλη το δικαίωμα να επιτρέπουν τη διόρθωση της τυποποιημένης δήλωσης ΦΠΑ και να καθορίζουν προθεσμίες για την πραγματοποίηση των εν λόγω διορθώσεων. Δεδομένου ότι, κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, δεν είναι σαφής ο αντίκτυπος της επιτροπολογίας για ορισμένα κράτη μέλη, όλα τα θέματα που αφορούν τη διόρθωση της τυποποιημένης δήλωσης ΦΠΑ πρέπει να καθοριστούν στην πρόταση οδηγίας και οι μετέπειτα επιδόσεις τους να εμπίπτουν στις αρμοδιότητες των εκάστοτε κρατών μελών. Τέλος, η ΕΟΚΕ ζητά να συμμετάσχει ενεργά στην επεξεργασία των εκτελεστικών πράξεων συνδέονται με την υπό εξέταση οδηγία.

Βρυξέλλες, 26 Φεβρουαρίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1215/2012 για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις»

COM(2013) 554 final — 2013/0268 (COD)

(2014/C 214/05)

Εισηγητής: ο κ. **Jorge PEGADO LIZ**

Στις 25 Σεπτεμβρίου και στις 8 Οκτωβρίου 2013 αντίστοιχα, και σύμφωνα με τα άρθρα 67 και 81 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την:

«Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1215/2012 για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις»

COM(2013) 554 final — 2013/0268 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 10 Φεβρουαρίου 2014.

Κατά την 496η σύνοδο ολομέλειας, της 26ης και 27ης Φεβρουαρίου 2014 (συνεδρίαση της 26ης Φεβρουαρίου 2014), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Στόχος της πρότασης κανονισμού⁽¹⁾, επί της οποίας ζητήθηκε η έκδοση γνωμοδότησης εκ μέρους της ΕΟΚΕ, είναι η τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1215/2012 για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις.

1.2 Η πρόταση αυτή έχει διττό στόχο: αφενός, να καταστήσει δυνατή τη συμμόρφωση της συμφωνίας για το Ενιαίο Δικαστήριο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας (ΕΑΔΕ) με το τροποποιημένο –στις 15 Οκτωβρίου 2012– καταστατικό του Δικαστηρίου της Μπενελούξ⁽²⁾ και με τον κανονισμό «Βρυξέλλες Ι» (αναδιατύπωση) και, αφετέρου, να αντισταθμίσει την έλλειψη κανόνων δικαιοδοσίας έναντι των εναγομένων που κατοικούν σε τρίτο κράτος.

1.3 Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της πρωτοβουλίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου δεδομένου ότι είναι αναγκαία για τη νομική βεβαιότητα και την ασφάλεια δικαίου του καθεστώτος ενιαίας προστασίας των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

1.4 Η ΕΟΚΕ δεν μπορεί παρά να επικροτήσει την απλότητα των τεσσάρων νέων διατάξεων που πρόκειται να ενσωματωθούν στον κανονισμό «Βρυξέλλες Ι», τις οποίες θεωρεί αναγκαίες, ενδεδειγμένες, δεόντως στοιχειοθετημένες και έγκαιρες.

1.5 Η ΕΟΚΕ εκφράζει, ωστόσο, τη λύπη της για το γεγονός ότι δεν ζητήθηκε εγκαίρως η γνώμη της σχετικά ούτε με τις προτάσεις κανονισμού για τη θέσπιση ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα της δημιουργίας ενιαίου καθεστώτος προστασίας των ευρεσιτεχνιών ούτε με τη δέσμη μέτρων για την ίδρυση Ενιαίου Δικαστηρίου Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας, παρότι είχε την ευκαιρία να εκπονήσει διάφορες γνωμοδοτήσεις σχετικά με τα εν λόγω θέματα. Πιο συγκεκριμένα η ΕΟΚΕ:

- επιμένει ότι τα σχετικά τέλη πρέπει να είναι σαφή και διαφανή, και να εφαρμόζονται χωρίς κανενός είδους απειλή ως προς το δικαίωμα πρόσβασης στη δικαιοσύνη,
- συνιστά τη διαγραφή ή την ουσιαστική τροποποίηση του άρθρου 14 (2), και
- τονίζει την ανάγκη υψηλής επαγγελματικής κατάρτισης των επιλεγμένων δικαστών.

1.6 Αν και καθυστερημένα, ελλείψει προγενέστερης διαβούλευσης, η ΕΟΚΕ εγείρει ορισμένα ερωτήματα σχετικά με τη διάρθρωση και τη λειτουργία του Δικαστηρίου, επί των οποίων θεωρεί σκόπιμη τη διενέργεια περαιτέρω ενδεδειγμένων συζητήσεων.

⁽¹⁾ COM(2013) 554 final.

⁽²⁾ Βλ. το κείμενο της απόφασης της Επιτροπής Υπουργών της Οικονομικής Ένωσης των χωρών Μπενελούξ, της 8ης Δεκεμβρίου 2011, για τη θέσπιση Πρωτοκόλλου που τροποποιεί τη Συνθήκη της 31ης Μαρτίου 1965 περί ιδρύσεως του Δικαστηρίου της Μπενελούξ και θεσπίσεως του καταστατικού του, Μ (2011) 9, καθώς και το κείμενο του εν λόγω Πρωτοκόλλου που εγκρίθηκε στο Λουξεμβούργο στις 15 Οκτωβρίου 2012: «Bulletin Benelux», έτος 2012, τεύχος 2, της 15/11/2012: http://www.benelux.int/wetten/Publicatieblad/Publicatieblad_2012-2_fr.pdf. Βλ. επίσης το πρωτότυπο κείμενο της Συνθήκης της 31ης Μαρτίου 1965, όπως τροποποιήθηκε με τα Πρωτόκολλα της 10ης Ιουνίου 1981 και της 23ης Νοεμβρίου 1984: <http://www.courbeneluxhof.be/fr/basisdocumenten.asp>.

2. Ιστορικό

2.1 Η πρόταση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αποτελεί το τελευταίο επεισόδιο της μακράς ιστορίας του «ευρωπαϊκού διπλώματος ευρεσιτεχνίας με ενιαία ισχύ».

2.2 Η θέσπιση διπλώματος ευρεσιτεχνίας για την παροχή ενιαίας νομικής προστασίας εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναμενόταν από τη δεκαετία του '60· εν τω μεταξύ, πολυάριθμες απόπειρες και ισάριθμες αποτυχιές διαδέχονταν η μια την άλλη.

2.2.1 Ωστόσο, αυτή η δύσβατη πορεία σηματοδοτήθηκε από μια εν μέρει επιτυχία: τη θέσπιση του ευρωπαϊκού διπλώματος ευρεσιτεχνίας βάσει της Σύμβασης του Μονάχου που υπογράφηκε στις 5 Οκτωβρίου 1973, με την οποία εισήχθη επίσης η κοινή διαδικασία κατάθεσης αιτήσεων για τη χορήγηση ευρωπαϊκού διπλώματος ευρεσιτεχνίας από το Ευρωπαϊκό Γραφείο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας (ΕΓΔΕ).

Όμως, το νομικό καθεστώς αυτού του ευρωπαϊκού διπλώματος ευρεσιτεχνίας βασίζεται σε εθνικά καθεστώτα τα οποία είναι ισάριθμα με τις χώρες που υποδεικνύονται από τους αιτούντες. Αυτός ακριβώς είναι ο λόγος για τον οποίο τα κράτη μέλη, τα θεσμικά όργανα και οι χρήστες αξίωναν επί τόσο μακρύ χρονικό διάστημα ένα απλό καθεστώς ενιαίας προστασίας των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας στην ΕΕ.

2.2.2 Έγιναν λοιπόν πολυάριθμες απόπειρες με σκοπό τη θέσπιση ενός αρχικά επονομαζόμενου «κοινοτικού» και εν συνεχεία «ενωσιακού» διπλώματος ευρεσιτεχνίας, αλλά οι αποτυχίες διαδέχονταν η μια την άλλη. Παραδείγματος χάρη, η Σύμβαση του Λουξεμβούργου του 1975 για το κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας δεν τέθηκε ποτέ σε ισχύ, ελλείπει συμφωνίας μεταξύ των κρατών.

2.2.3 Τελικά, οι συζητήσεις για το μελλοντικό κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας δρομολογήθηκαν εκ νέου το 2000 από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, επ' ευκαιρία της Διάσκεψης της Λισσαβόνας κατά την οποία ανακοινώθηκε ένα γενικό πρόγραμμα για την τόνωση της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων. Αμέσως μετά τη συνάντηση αυτή, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέβαλε πρόταση κανονισμού με στόχο την θέσπιση νέου ενιαίου τίτλου βιομηχανικής ιδιοκτησίας: του κοινοτικού διπλώματος ευρεσιτεχνίας⁽³⁾.

2.2.4 Το 2003, τα κράτη μέλη συμφώνησαν σχετικά με μια κοινή πολιτική προσέγγιση, χωρίς ωστόσο να καταλήξουν σε τελική συμφωνία, ιδίως όσον αφορά το γλωσσικό καθεστώς⁽⁴⁾. Έπειτα από τη διεξαγωγή ευρείας διαβούλευσης το 2006, η Επιτροπή δημοσίευσε τον Απρίλιο του 2007 μια ανακοίνωση όπου επιβεβαίωσε τη δέσμευσή της για ένα κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας⁽⁵⁾, ακολουθούμενη, τον Ιούλιο του 2008, από μια άλλη ανακοίνωση με θέμα «Μια στρατηγική για την Ευρώπη στον τομέα των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας»⁽⁶⁾, και «επαναδρομολόγησε» τις διαπραγματεύσεις με τα κράτη μέλη.

2.2.5 Ελλείπει συναίνεσης, και σε συνέχεια της απόφασης του Συμβουλίου της 10ης Μαρτίου 2011, η Επιτροπή πρότεινε, στις 13 Απριλίου 2011⁽⁷⁾, τη θέσπιση ευρωπαϊκού διπλώματος ευρεσιτεχνίας με ενιαία ισχύ στο πλαίσιο της ενισχυμένης συνεργασίας. Η συγκεκριμένη λύση έγινε δεκτή από όλα τα κράτη μέλη, με εξαίρεση την Ιταλία και την Ισπανία⁽⁸⁾.

2.3 Η «δέσμη μέτρων σχετικά με τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας» περιλαμβάνει 2 κανονισμούς –τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1257/2012 για τη θέσπιση ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα της δημιουργίας ενιαίου καθεστώτος προστασίας των ευρεσιτεχνιών και τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1260/2012 για τη θέσπιση ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα της δημιουργίας ενιαίου καθεστώτος προστασίας των ευρεσιτεχνιών σε σχέση με τις εφαρμοστέες μεταφραστικές ρυθμίσεις⁽⁹⁾– και μια διεθνή συμφωνία η οποία θέτει τις βάσεις για τη δημιουργία ενιαίου καθεστώτος προστασίας των ευρεσιτεχνιών στην ΕΕ.

⁽³⁾ ΕΕ C 337 της 28.11.2000.

⁽⁴⁾ Το Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας, το οποίο βρισκόταν πολύ κοντά στην επίτευξη συμφωνίας σχετικά με τα εκκρεμή θέματα κατά τη συνεδρίασή του τον Νοέμβριο του 2003 (βλ. MEMO/03/245), δεν κατόρθωσε ωστόσο να καταλήξει σε συμφωνία σχετικά με την προθεσμία κατάθεσης της μετάφρασης των αξιώσεων.

⁽⁵⁾ COM(2007) 165 final.

⁽⁶⁾ COM(2008) 465 final.

⁽⁷⁾ Απόφαση 2011/167/ΕΕ του Συμβουλίου για την έγκριση ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα της δημιουργίας ενιαίου καθεστώτος προστασίας των ευρεσιτεχνιών.

⁽⁸⁾ Υπενθυμίζεται ότι, στις 22 Μαρτίου 2013, η Ισπανία και η Ιταλία κατέθεσαν, ενώπιον του ΔΕΚ, αγωγή περί ακυρότητας των κανονισμών σχετικά με τη θέσπιση ενισχυμένης συνεργασίας για τη δημιουργία ενιαίου καθεστώτος προστασίας των ευρωπαϊκών ευρεσιτεχνιών (Υποθέσεις C-146/13 και C-146/13), η οποία απορρίφθηκε με απόφαση του ΔΕΚ της 16 Απριλίου 2013.

⁽⁹⁾ ΕΕ L 361 της 31.12.2012.

2.4 Το Ενιαίο Δικαστήριο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας (ΕΔΔΕ) προβλέπεται βάσει διεθνούς συμφωνίας μεταξύ 25 κρατών μελών (με εξαίρεση την Ισπανία και την Πολωνία), η οποία υπεγράφη στις 19 Φεβρουαρίου 2013 στο περιθώριο του Συμβουλίου Ανταγωνιστικότητας⁽¹⁰⁾ και «εκτός του θεσμικού πλαισίου της ΕΕ»⁽¹¹⁾. Το ΕΔΔΕ θα είναι αρμόδιο για την αντιμετώπιση συγκρούσεων συμφερόντων σχετικών με τα μελλοντικά διπλώματα ευρεσιτεχνίας με ενιαία ισχύ και με τα «κλασικά» ήδη ισχύοντα ευρωπαϊκά διπλώματα ευρεσιτεχνίας⁽¹²⁾.

2.4.1 Πρόκειται για εξειδικευμένο δικαστήριο, με τοπικά και περιφερειακά τμήματα στην επικράτεια της ΕΕ. Αντί των διαδικασιών που κινούνται εκ παραλλήλου ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, οι ενδιαφερόμενοι πολίτες θα πρέπει να επωφελούνται από μια ταχεία και υψηλής ποιότητας απόφαση, η οποία ισχύει σε όλα τα κράτη μέλη στα οποία είναι έγκυρο το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας.

2.4.2 Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ιουνίου 2012 αποφάσισε ότι η έδρα του κεντρικού τμήματος του Πρωτοβάθμιου Δικαστηρίου του Ενιαίου Δικαστηρίου Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας θα βρίσκεται στο Παρίσι, ενώ θα υπάρχουν και δύο εξειδικευμένα τμήματα στο Λονδίνο και το Μόναχο⁽¹³⁾.

2.4.3 Με αυτό το νέο σύστημα, θα καθιερωθεί μια υπηρεσία ενιαίας εξυπηρέτησης (μονοαπευθυντική θυρίδα) για την απόκτηση ευρωπαϊκών διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας με ενιαία ισχύ στην επικράτεια των κρατών που συμμετέχουν στην ενισχυμένη συνεργασία, καθώς και ένα Δικαστήριο με πολλαπλές αρμοδιότητες, συμπεριλαμβανομένων των αγωγών περί παραποίησης/απομίμησης, των αναγνωριστικών αγωγών για μη παραποίηση/απομίμηση, των δράσεων που αποσκοπούν στη λήψη προσωρινών ή συντηρητικών μέτρων, αλλά και ασφαλιστικών μέτρων, των αγωγών για την ανάκληση και για την κήρυξη ακυρότητας διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας κ.λπ. Το εν λόγω Δικαστήριο θα είναι επίσης αρμόδιο για την εξέταση των θεμάτων που τίθενται στο πλαίσιο του άρθρου 32.1 (i) σχετικά με τις αποφάσεις του ΕΓΔΕ όσον αφορά την απόρριψη αίτησης ευρωπαϊκού διπλώματος ευρεσιτεχνίας με ενιαία ισχύ.

2.5 Η ΕΟΚΕ υπήρξε πρωτοστάτης μεταξύ εκείνων που ανέκαθεν ζητούσαν και υποστήριζαν τη θέσπιση ευρωπαϊκού διπλώματος ευρεσιτεχνίας, είτε ανταποκρινόμενη σε αιτήσεις γνωμοδότησης για θέματα σχετικά με τη βιομηχανική ιδιοκτησία και την εσωτερική αγορά⁽¹⁴⁾, είτε με την κατάρτιση γνωμοδοτήσεων πρωτοβουλίας ή διερευνητικών γνωμοδοτήσεων⁽¹⁵⁾.

2.5.1 Η ΕΟΚΕ εξέδωσε επίσης γνωμοδοτήσεις όταν της ζητήθηκε να αποφανθεί σχετικά με δύο προτάσεις απόφασης του Συμβουλίου, εκ των οποίων η πρώτη «για την ανάθεση δικαιοδοσίας στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων επί διαφορών σχετικών με το κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας»⁽¹⁶⁾ και η δεύτερη «για την ίδρυση του δικαστηρίου του κοινοτικού διπλώματος ευρεσιτεχνίας και για τα ένδικα μέσα ενώπιον του Πρωτοδικείου»⁽¹⁷⁾.

2.6 Αντιθέτως, η ΕΟΚΕ δεν κλήθηκε να εκφέρει γνώμη σχετικά με τη «δέσμη μέτρων για τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας» (προτάσεις κανονισμού που οδήγησαν στους κανονισμούς (ΕΕ) αριθ. 1257/2012 και 1260/2012 της 17ης Δεκεμβρίου 2012⁽¹⁸⁾), αλλά ούτε και σχετικά με το σχέδιο συμφωνίας για το Ενιαίο Δικαστήριο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας που υπεγράφη στις 19 Φεβρουαρίου 2013⁽¹⁹⁾.

3. Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου

3.1 Το άρθρο 89 του σχεδίου συμφωνίας για το Ενιαίο Δικαστήριο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας (ΕΔΔΕ) ορίζει ότι η εν λόγω πράξη τίθεται σε ισχύ:

α) την 1η Ιανουαρίου 2014 ή

⁽¹⁰⁾ Την προηγούμενη ημέρα το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είχε δώσει το «πράσινο φως». Πράγματι, η έκθεση του Bernhard Rapkay, η οποία αφορά τον κανονισμό περί ενιαίου διπλώματος ευρεσιτεχνίας, εγκρίθηκε με 484 ψήφους υπέρ, 164 ψήφους κατά και 35 αποχές (για το εν λόγω κείμενο, η εφαρμοστέα διαδικασία είναι η διαδικασία συναπόφασης)- το ψήφισμα του Raffaele Baldassarre, το οποίο αφορά το μεταφραστικό κείμενο, εγκρίθηκε με 481 ψήφους υπέρ, 152 ψήφους κατά και 49 αποχές (για το εν λόγω κείμενο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο διαθέτει μόνο μία συμβουλευτική ψήφο)- τέλος το ψήφισμα του Klaus-Heiner Lehne εγκρίθηκε με 483 ψήφους υπέρ, 161 ψήφους κατά και 38 αποχές. Το εν λόγω ψήφισμα, το οποίο αφορά το δικαιοδοτικό σύστημα επίλυσης διαφορών σε θέματα διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, είναι μη νομοθετικό κείμενο.

⁽¹¹⁾ Βλ. έγγρ. 16351/12 + COR 1 και έγγρ. 6590/13 PRESSE 61 της 19.02.2013 του Συμβουλίου.

⁽¹²⁾ ΕΕ C 175 της 20.06.2013.

⁽¹³⁾ Άρθρο 7 της συμφωνίας για το Ενιαίο Δικαστήριο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας.

⁽¹⁴⁾ Βλ. τις ακόλουθες γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ: ΕΕ C 155 της 29.05.2001, σ. 80 · ΕΕ C 61 της 14.03.2003, σ. 154 · ΕΕ C 256 της 27.10.2007, σ. 3 · ΕΕ C 306 της 16.12.2009, σ. 7 · ΕΕ C 18 της 19.01.2011, σ. 105 · ΕΕ C 376 της 22.12.2011, σ. 62 · ΕΕ C 68 της 06.03.2012, σ. 28 · ΕΕ C 234 της 30.09.2003, σ. 55 · ΕΕ C 234 της 30.09.2003, σ. 76 · ΕΕ C 255 της 14.10.2005, σ. 22 · ΕΕ C 93 της 27.04.2007, σ. 25 · ΕΕ C 204 της 09.08.2008, σ. 1 · ΕΕ C 77 της 31.03.2009, σ. 15 · ΕΕ C 132 της 03.05. 2011, σ. 47 · ΕΕ C 9 της 11.01.2012, σ. 29 · ΕΕ C 24 της 28.01.2012, σ. 99 · ΕΕ C 76 της 14.03.2013, σ. 24 .

⁽¹⁵⁾ Βλ. τις ακόλουθες γνωμοδοτήσεις: ΕΕ C 100 της 30.04.2009, σ. 65 · ΕΕ C 44 της 11.02.2011, σ. 68 · ΕΕ C 143 της 22.05.2012, σ. 17) · ΕΕ C 299 της 04.10.2012, σ. 165 · CESE3154/2013 (δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί στην ΕΕ).

⁽¹⁶⁾ ΕΕ C 112 της 30.04.2004, σ. 81.

⁽¹⁷⁾ ΕΕ C 112 της 30.04.2004, σ. 76 .

⁽¹⁸⁾ Προτάσεις COM(2011) 215/3 final και COM(2011) 216/3 final, της 13.04.2011.

⁽¹⁹⁾ Σχέδιο συμφωνίας για την ίδρυση Ενιαίου Δικαστηρίου Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας και σχέδιο καταστατικού — αναθεωρημένο τελικό κείμενο της Προεδρίας 16074/11, της 11.11.2011.

- β) την πρώτη ημέρα του τέταρτου μήνα από την κατάθεση του δέκατου τρίτου εγγράφου επικύρωσης ή προσχώρησης σύμφωνα με το άρθρο 84, συμπεριλαμβανομένων των τριών κρατών μελών τα οποία είχαν τον μεγαλύτερο αριθμό ευρωπαϊκών διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας σε ισχύ κατά το έτος πριν από το έτος υπογραφής της συμφωνίας (Γερμανία, Γαλλία και Ηνωμένο Βασίλειο) ή
- γ) την πρώτη ημέρα του τέταρτου μήνα μετά την ημερομηνία έναρξης ισχύος των τροποποιήσεων του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1215 όσον αφορά τη σχέση του με την παρούσα συμφωνία, ανάλογα με το ποια ημερομηνία είναι μεταγενέστερη.

3.2 Η παρούσα πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου αποσκοπεί στην έγκριση των αναγκαίων τροποποιήσεων του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1215/2012 με στόχο, αφενός, τη διασφάλιση της συμμόρφωσης μεταξύ της συμφωνίας για το ΕΔΔΕ και του εν λόγω κανονισμού και, αφετέρου, την αντιμετώπιση του συγκεκριμένου ζητήματος των κανόνων δικαιοδοσίας έναντι των εναγομένων σε κράτη εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης ⁽²⁰⁾.

3.3 Συγχρόνως –και λαμβανομένων υπόψη των παράλληλων αρμοδιοτήτων του Δικαστηρίου της Μπενελούξ σε διάφορους τομείς, όπως τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας– στην πρόταση συνεκτιμάται επίσης το γεγονός ότι –μετά την έγκριση του Πρωτοκόλλου της 15 Οκτωβρίου 2012 που τροποποιεί το κείμενο της Συνθήκης της 31ης Μαρτίου 1965 περί ιδρύσεως του Δικαστηρίου της Μπενελούξ και θεσπίσεως του καταστατικού του– το εν λόγω Πρωτόκολλο απαιτεί τροποποίηση του κανονισμού «Βρυξέλλες I (αναδιτύπωση)» με στόχο, αρχικά, να διασφαλίσει τη συμφωνία μεταξύ της αναθεωρημένης Συνθήκης και του κανονισμού «Βρυξέλλες I (αναδιτύπωση)» και, κατά δεύτερο λόγο, να αντιμετωπίσει την έλλειψη κοινών κανόνων δικαιοδοσίας έναντι των εναγομένων σε κράτη εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης ⁽²¹⁾.

3.4 Στο κείμενο υπό εξέταση προτείνονται λοιπόν οι ακόλουθες τροποποιήσεις του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1215/2012:

- α) διατάξεις που αφορούν τη σχέση μεταξύ της συμφωνίας για το ΕΔΔΕ και του Πρωτοκόλλου της Συνθήκης Μπενελούξ του 1965, αφενός, και του κανονισμού «Βρυξέλλες I», αφετέρου·
- β) διατάξεις για τη συμπλήρωση των ενιαίων κανόνων περί διεθνούς δικαιοδοσίας σε σχέση με τους εναγόμενους από τρίτες χώρες σε αστικές και εμπορικές διαφορές που άγονται ενώπιον του Ενιαίου Δικαστηρίου Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας και του Δικαστηρίου της Μπενελούξ σε θέματα που καλύπτονται από την συμφωνία για το ΕΔΔΕ ή του Πρωτοκόλλου που τροποποιεί τη Συνθήκη Μπενελούξ του 1965.

3.5 Ειδικότερα, οι τροποποιήσεις αυτές συνεπάγονται την προσθήκη μιας νέας φράσης στην αιτιολογική σκέψη 14 και τεσσάρων νέων διατάξεων, ήτοι των άρθρων 71α έως 71δ του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1215/2012.

4. Παρατηρήσεις

4.1 Από τις τρεις προϋποθέσεις που απαιτείται να πληρούνται προκειμένου να τεθεί σε ισχύ η συμφωνία για το ΕΔΔΕ, η μόνη που εξαρτάται από τη δράση των οργάνων της ΕΕ είναι εκείνη που αφορά τις τροποποιήσεις του κανονισμού 1215/2012 ⁽²²⁾, ο οποίος κατήργησε τον κανονισμό αριθ. 44/2001 («Βρυξέλλες I») ⁽²³⁾.

4.2 Οι προτεινόμενες τροποποιήσεις είναι **αναγκαίες, ενδεδειγμένες, δεόντως στοιχειοθετημένες και έγκαιρες**.

Είναι **αναγκαίες**:

- α) Πρωτίστως, επειδή χρειαζόταν να προσδιοριστεί σαφώς και ρητώς ότι το Ενιαίο Δικαστήριο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας και το Δικαστήριο της Μπενελούξ πρέπει να θεωρηθούν δικαστήρια κατά την έννοια του κανονισμού αριθ. 1215/2012, προκειμένου να εξασφαλιστεί η ασφάλεια του δικαίου και η προβλεψιμότητα για τους κατηγορούμενους που μπορεί να βρεθούν ενώπιον των εν λόγω δικαστηρίων σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο που ορίζεται από τους κανόνες του παρόντος κανονισμού.
- β) Εν συνεχεία, επειδή το Ενιαίο Δικαστήριο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας και το Δικαστήριο της Μπενελούξ πρέπει να είναι σε θέση να ασκούν τη δικαιοδοσία τους όσον αφορά τους εναγόμενους που δεν κατοικούν μόνιμα σε κράτος μέλος. Επιπλέον, ο παρών κανονισμός θα πρέπει να προσδιορίζει τις περιπτώσεις κατά τις οποίες το Ενιαίο Δικαστήριο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας και το Δικαστήριο της Μπενελούξ μπορούν να ασκήσουν επικουρική δικαιοδοσία. Ο στόχος της συγκεκριμένης πρότασης είναι σαφής: η αποτροπή της έκδοσης αποκλινουσών αποφάσεων από τα δικαστήρια επί του ίδιου θέματος.

⁽²⁰⁾ Η παρούσα πρόταση κανονισμού διαβιβάστηκε σε όλα τα εθνικά κοινοβούλια των κρατών μελών της ΕΕ στις 17/09/2013, κατ' εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας (SG-Greffe (2013) D/14401).

⁽²¹⁾ Το Δικαστήριο της Μπενελούξ, το οποίο ιδρύθηκε με τη Συνθήκη της 31ης Μαρτίου 1965 αποτελεί δικαστήριο κοινό για το Βέλγιο, το Λουξεμβούργο και τις Κάτω Χώρες, το οποίο είναι αρμόδιο για τη διασφάλιση της ομοιόμορφης εφαρμογής κανόνων κοινών για τα κράτη μέλη της Μπενελούξ σχετικά με διάφορα θέματα, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Ωστόσο, με το Πρωτόκολλο της 15ης Οκτωβρίου 2012 προστέθηκαν στο εν λόγω δικαστήριο ορισμένες δικαιοδοτικές αρμοδιότητες και συνηγορήθηκαν συγκεκριμένα θέματα που καλύπτονται από τον κανονισμό «Βρυξέλλες I», ενώ αρχικά το έργο του συνίστατο κυρίως στην έκδοση προδικαστικών αποφάσεων σχετικά με την ερμηνεία κανόνων που ήταν κοινοί στα κράτη μέλη της Μπενελούξ.

⁽²²⁾ EE L 351 της 20/12/2012, σ. 1· βλ. Γνωμοδότηση EE C 218 της 23.7.2011, σ. 78.

⁽²³⁾ EE L 12 της 16/01/2001, σ. 1· βλ. Γνωμοδότηση EE C 117 της 23.7.2011, σ. 6..

- γ) Επίσης, επειδή οι κανόνες του κανονισμού αριθ. 1215/2012 περί εκκρεμοδικίας και συναφών πράξεων πρέπει να εφαρμόζονται όχι μόνον όταν ασκούνται οι αγωγές τόσο ενώπιον των δικαστηρίων των κρατών μελών όπου εφαρμόζονται οι παραπάνω διεθνείς συμφωνίες όσο και ενώπιον των δικαστηρίων των κρατών μελών στα οποία οι εν λόγω συμφωνίες δεν εφαρμόζονται, αλλά και επίσης όταν, κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου που αναφέρεται στο άρθρο 83 παράγραφος 1 της συμφωνίας για το Ενιαίο Δικαστήριο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας (ΕΔΔΕ), κινούνται διαδικασίες που αφορούν ορισμένα είδη διαφορών σχετικά με το ευρωπαϊκό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, όπως ορίζονται στην εν λόγω διάταξη ενώπιον του Ενιαίου Δικαστηρίου Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας, αφενός, και εθνικού δικαστηρίου συμβαλλόμενου κράτους μέλους στην συμφωνία για το ΕΔΔΕ αφετέρου.
- δ) Επιπροσθέτως, επειδή οι αποφάσεις που εξεδόθησαν από το Ενιαίο Δικαστήριο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας ή το Δικαστήριο της Μπενελούξ πρέπει να αναγνωρίζονται και να εκτελούνται στα κράτη μέλη που δεν είναι συμβαλλόμενα μέρη των αντίστοιχων διεθνών συμφωνιών σύμφωνα με τον κανονισμό αριθ. 1215/2012.
- ε) Τέλος, επειδή οι αποφάσεις που έχουν εκδοθεί από τα δικαστήρια των κρατών μελών, τα οποία δεν αποτελούν συμβαλλόμενα μέρη των αντίστοιχων διεθνών συμφωνιών πρέπει να συνεχίσουν να αναγνωρίζονται και να εκτελούνται στα άλλα κράτη μέλη σύμφωνα με τον κανονισμό αριθ. 1215/2012.

4.3 Οι προβλεπόμενες τροποποιήσεις **ενδείκνυνται για την εκπλήρωση των επιδιωκόμενων στόχων** που έχουν ως εξής:

- α) αποσαφήνιση του γεγονότος ότι το Ενιαίο Δικαστήριο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας και το Δικαστήριο της Μπενελούξ συνιστούν «δικαστήρια» κατά την έννοια του κανονισμού «Βρυξέλλες I»·
- β) διευκρίνιση της λειτουργίας των κανόνων δικαιοδοσίας όσον αφορά το Ενιαίο Δικαστήριο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας και το Δικαστήριο της Μπενελούξ σχετικά με τους εναγομένους που κατοικούν στα κράτη μέλη και θέσπιση ενιαίων κανόνων για τη διεθνή δικαιοδοσία έναντι των εναγομένων από τρίτες χώρες σε διαδικασίες κατά των εν λόγω εναγομένων ενώπιον του Ενιαίου Δικαστηρίου Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας και του Δικαστηρίου της Μπενελούξ, σε περιπτώσεις κατά τις οποίες ο κανονισμός «Βρυξέλλες I» δεν προβλέπει τους εν λόγω κανόνες αλλά παραπέμπει στο εθνικό δίκαιο·
- γ) ορισμός της εφαρμογής των κανόνων περί εκκρεμοδικίας και συναφών δράσεων σε σχέση με το Ενιαίο Δικαστήριο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας και το Δικαστήριο της Μπενελούξ, αφενός, και τα εθνικά δικαστήρια των κρατών μελών που δεν είναι συμβαλλόμενα μέρη των αντίστοιχων διεθνών συμφωνιών, αφετέρου· ορισμός επίσης της λειτουργίας των εν λόγω κανόνων κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου που αναφέρεται στο άρθρο 83 παράγραφος 1 της συμφωνίας για το ΕΔΔΕ·
- δ) διευκρίνιση της λειτουργίας των κανόνων αναγνώρισης και εκτέλεσης στις σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών που αποτελούν και των κρατών μελών που δεν αποτελούν συμβαλλόμενα μέρη των αντίστοιχων διεθνών συμφωνιών.

4.4 Οι προτεινόμενες τροποποιήσεις **στοιχειοθετούνται δεόντως** στην αιτιολογική έκθεση που προλογίζει και εισάγει την πρόταση κανονισμού.

4.4.1 Τέλος, η τροποποίηση προκύπτει **την κατάλληλη στιγμή** διότι ο κανονισμός αριθ. 1215/2012 αρχίζει να εφαρμόζεται από τις 10 Ιανουαρίου 2015, η συμφωνία για το ΕΔΔΕ δεν τίθεται σε ισχύ πριν από την πρώτη ημέρα του τέταρτου μήνα μετά την ημερομηνία έναρξης ισχύος των τροποποιήσεων του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1215 και οι εν λόγω τροποποιήσεις πρέπει να τεθούν σε ισχύ την ίδια ημέρα, ήτοι στις 10 Ιανουαρίου 2015 (άρθρο 2 της πρότασης κανονισμού).

4.5 **Η ΕΟΚΕ, επομένως, επικροτεί και υποστηρίζει την πρόταση** υπό εξέταση, την οποία θεωρεί ενδεδειγμένη και αναγκαία για τη διασφάλιση της συνδυασμένης και συνεκτικής εφαρμογής της Συμφωνίας για το ΕΔΔΕ, του Πρωτοκόλλου για την επέκταση των αρμοδιοτήτων του Δικαστηρίου της Μπενελούξ και του κανονισμού «Βρυξέλλες I» (αναδιατύπωση).

4.6 **Η ΕΟΚΕ εκφράζει, ωστόσο, τη λύπη της για το γεγονός ότι δεν ζητήθηκε η γνώμη της** σχετικά ούτε με την έγκριση της «δέσμης μέτρων για τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας» (κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1257/2012 και κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1260/2012) ούτε και με το σχέδιο Διεθνούς Συμφωνίας που θέτει τις βάσεις για τη δημιουργία ενιαίου καθεστώτος προστασίας των ευρεσιτεχνιών στην ΕΕ.

4.6.1 Εντούτοις, η ΕΟΚΕ δράττεται της ευκαιρίας για να χαιρετίσει την ευέλικτη συνύπαρξη του ευρωπαϊκού διπλώματος ευρεσιτεχνίας και του διπλώματος ευρεσιτεχνίας με ενιαία ισχύ, δεδομένου ότι το σύστημα αυτό προσφέρει δυνατότητα επιλογής της πλέον ενδεδειγμένης εναλλακτικής δυνατότητας: ευρωπαϊκό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας σε μικρό αριθμό κρατών μελών και ευρωπαϊκό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας με ενιαία ισχύ στο σύνολο των 25 κρατών μελών που συμμετέχουν στην ενισχυμένη συνεργασία.

4.6.2 Η απλοποίηση που επιδιώκεται με τη «δέσμη μέτρων για τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας» εγείρει πάντως ορισμένα ερωτήματα διότι οι εργασίες που σχετίζονται με την εφαρμογή του εν λόγω συστήματος παραμένουν σε εξέλιξη.

Πράγματι, στην εν λόγω Συμφωνία επισυνάπτεται Δήλωση που προβλέπει τη σύσταση επιτροπής αποτελούμενης από εκπροσώπους των κρατών μελών η οποία θα αναλάβει να εφαρμόσει «όλες τις πρακτικές ρυθμίσεις για την ορθή λειτουργία του Ενιαίου Δικαστηρίου Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας». Η επιτροπή αυτή είναι, μεταξύ άλλων, επιφορτισμένη με την προετοιμασία του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου και με την οργάνωση της κατάρτισης των δικαστών⁽²⁴⁾.

4.6.2.1 Η συνύπαρξη μηχανισμού διαιτησίας για την επίλυση διαφορών⁽²⁵⁾ και δυνατότητας προσφυγής στο Ενιαίο Δικαστήριο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας εγείρει επίσης ορισμένα ερωτηματικά διότι οι αρμοδιότητες του ΕΔΔΕ θα ποικίλλουν κατά τη διάρκεια της επταετούς μεταβατικής περιόδου.

4.6.2.2 Η έναρξη ισχύος της «δέσμης μέτρων για τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας» χαρακτηρίζεται εξάλλου από ιδιαίτερη νομική πολυπλοκότητα διότι εξαρτάται από τη θέση σε ισχύ της συμφωνίας για το ΕΔΔΕ, σύμφωνα με τη διαδικασία που εκτίθεται στο σημείο 3.1.

4.6.2.3 Αλλά και αυτή καθ' εαυτή η διάρθρωση του ΕΔΔΕ ενδέχεται επίσης να δημιουργήσει σύγχυση. Το Πρωτοδικείο θα διαθέτει ένα σταθμικό τμήμα σε τρεις διαφορετικές πόλεις: στο Παρίσι για τις βιομηχανικές τεχνολογίες, τις μεταφορές, τα χάρτινα νήματα, τις σταθερές κατασκευές, τη φυσική και τον ηλεκτρισμό· στο Λονδίνο για τη χημεία, τη μεταλλουργία και τις «τρέχουσες ανάγκες της καθημερινής ζωής», ιδίως στον φαρμακευτικό τομέα· και στο Μόναχο για τις μηχανικές κατασκευές, τον φωτισμό, τη θέρμανση, τα όπλα και τις εκρηκτικές ύλες. Εν συνεχεία, μπορούν να συσταθούν τοπικά τμήματα, στο εσωτερικό του ίδιου κράτους, και περιφερειακά τμήματα, με τη συμμετοχή τουλάχιστον δύο κρατών. Τέλος, το Εφετείο θα εδρεύει στο Λουξεμβούργο.

4.6.2.4 Το γεγονός ότι το συνολικό ποσό των δικαστικών τελών που καταβάλλονται δεν μπορεί να είναι γνωστό εκ των προτέρων, μπορεί να αποτρέψει τον εναγόμενο να προσφύγει στο ΕΔΔΕ προκειμένου να υπερασπιστεί τα δικαιώματά του. Αυτό ενδέχεται να υπονομεύσει το δικαίωμα πρόσβασης στη δικαιοσύνη του εναγόμενου.

4.6.2.5 Το άρθρο 14 (2) του προτεινόμενου κανονισμού του ΕΔΔΕ⁽²⁶⁾ είναι δύσκολο να συμβιβαστεί με το άρθρο 49 της συμφωνίας μεταξύ των συμβαλλομένων κρατών μελών για τη δημιουργία του ΕΔΔΕ ιδιαίτερα όταν η αρμοδιότητα του τμήματος ενώπιον του οποίου ασκείται η υπόθεση βασίζεται στο άρθρο 33 (1) (α). Είναι ιδιαίτερα δύσκολο να κατανοηθεί ακριβώς ποια γλώσσα ισχύει. Το άρθρο 49 (3) της συμφωνίας παρέχει στα μέρη το δικαίωμα να συμφωνήσουν σχετικά με τη γλώσσα της διαδικασίας με την επιφύλαξη της έγκρισης από την αρμόδια επιτροπή, ενώ το άρθρο 14 (2), αναφέρει ότι «η δήλωση απαίτησης πρέπει να συνταχθεί στη γλώσσα στην οποία ο εναγόμενος ασκεί τις δραστηριότητές του στο συμβαλλόμενο κράτος μέλος». Προκειμένου να εξαλειφθεί κάθε είδους παρερμηνεία η ΕΟΚΕ συνιστά το άρθρο 14 (2), είτε να διαγραφεί είτε να τροποποιηθεί ουσιαστικά.

4.6.2.6 Η επιτυχία του Ενιαίου Δικαστηρίου Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ποιότητα των επιλεγμένων δικαστών. Αν και προέρχονται από διαφορετικά κράτη μέλη και διαθέτουν πολύ διαφορετικές εμπειρίες λόγω των μεγάλων διαφορών στα δικονομικά συστήματα των κρατών μελών, οι δικαστές οφείλουν να ακολουθούν τις νέες διαδικασίες του Ενιαίου Δικαστηρίου Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας. Κατά συνέπεια, η ποιότητα και το εύρος της κατάρτισης των διορισμένων δικαστών κατέχουν καιρία σημασία για την επιτυχία του ΕΔΔΕ, όχι μόνο ως προς τον εφαρμοστέο νέο Εσωτερικό Κανονισμό, αλλά και ως προς τα γλωσσικά προσόντα που είναι ουσιαστικά για τη λειτουργία του Δικαστηρίου.

4.7 Λαμβανομένης υπόψη της προαναφερθείσας πολυπλοκότητας, δεν μπορεί παρά να επικροτηθεί η απλότητα των τεσσάρων νέων διατάξεων που πρόκειται να ενσωματωθούν στον κανονισμό «Βρυξέλλες Ι».

Βρυξέλλες, 26 Φεβρουαρίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

⁽²⁴⁾ <http://www.unified-patent-court.org/>

⁽²⁵⁾ Άρθρο 35 της συμφωνίας για το ΕΔΔΕ.

⁽²⁶⁾ Ενιαίο Δικαστήριο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας (ΕΔΔΕ)

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών — Άνοιγμα της εκπαίδευσης: καινοτόμοι μέθοδοι διδασκαλίας και μάθησης για όλους μέσω νέων τεχνολογιών και ανοικτών εκπαιδευτικών πόρων»

COM(2013) 654 final

(2014/C 214/06)

Εισηγητής: **Gonçalo LOBO XAVIER**

Συνεισηγητής: **Pavel TRANTINA**

Στις 25 Σεπτεμβρίου 2013, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την:

Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών για το Άνοιγμα της εκπαίδευσης: καινοτόμοι μέθοδοι διδασκαλίας και μάθησης για όλους μέσω των νέων τεχνολογιών και των ανοικτών εκπαιδευτικών πόρων

COM(2013) 654 final.

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 6 Φεβρουαρίου 2014.

Κατά την 496η σύνοδο ολομέλειας, της 26ης και 27ης Φεβρουαρίου 2014 (συνεδρίαση της 26ης Φεβρουαρίου 2014), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 226 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 3 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Τα εργαλεία των ΤΠΕ χρησιμοποιούνται ολοένα και περισσότερο σε όλες τις πτυχές της καθημερινής ζωής. Η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι η ψηφιακή προσέγγιση των εκπαιδευτικών συστημάτων μπορεί να βοηθήσει στη βελτίωση της ποιότητας και της δημιουργικότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης, ιδίως αν επικρατεί η κοινή λογική.

1.2 Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι οι εκπαιδευτικοί διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στην επιτυχία της πρωτοβουλίας «Άνοιγμα της εκπαίδευσης». Η συμμετοχή τους στο σχεδιασμό και την υλοποίηση της πρωτοβουλίας, σε συνδυασμό με την κατάλληλη κατάρτιση, έχει ρόλο-κλειδί στο «Άνοιγμα της εκπαίδευσης» με καινοτόμο τρόπο, μέσω των νέων τεχνολογιών και των ανοικτών εκπαιδευτικών πόρων (OER), στο πλαίσιο ενός περιβάλλοντος διδασκαλίας και μάθησης ανοικτού σε όλους.

1.3 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι η κινητοποίηση όλων των ενδιαφερόμενων φορέων και η υποστήριξη της δημιουργίας «εταιρικών σχέσεων μάθησης» στην κοινωνία, με τη συμμετοχή σχολείων, επιχειρήσεων, δημοτικών συμβουλίων, κοινωνικών εταίρων, οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, ΜΚΟ νέων, κοινωνικών λειτουργών που ασχολούνται με νέους ή ενήλικες σε τοπικό επίπεδο, γονέων και σπουδαστών, στο σχεδιασμό και την υλοποίηση των προγραμμάτων σπουδών, έχει κρίσιμη σημασία για την επιτυχία της πρωτοβουλίας και για την επίτευξη απτών αποτελεσμάτων, σε ένα υγιές πλαίσιο για αλλαγή προτύπου στην εκπαίδευση.

1.4 Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στην ανάγκη αποτελεσματικής χρήσης των διαθέσιμων ευρωπαϊκών και, ιδίως, εθνικών προγραμμάτων χρηματοδότησης, προκειμένου να υποστηριχθεί η βέλτιστη χρήση των νέων τεχνολογιών και των ανοικτών εκπαιδευτικών πόρων, κατάλληλα προσαρμοσμένων στα εκπαιδευτικά προγράμματα. Οι υφιστάμενες ορθές πρακτικές σε ορισμένα κράτη μέλη πρέπει να μελετηθούν, να διαδοθούν και να ενθαρρυνθούν από την άποψη — για παράδειγμα — των κινητήρων που πρέπει να προσφερθούν στις επιχειρήσεις που επιθυμούν να εξοπλιστούν με νέες τεχνολογίες των πληροφοριών και της επικοινωνίας (ΤΠΕ).

1.5 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι έχει κρίσιμη σημασία, τα εργαλεία για την αναγνώριση των δεξιοτήτων που αποκτώνται με τη χρήση ΤΠΕ, να γίνουν γνωστά σε όλους και να αξιολογείται τακτικά η εφαρμογή τους. Ο ευρωπαϊκός χώρος των δεξιοτήτων και των προσόντων, ο οποίος βρίσκεται ακόμα στο στάδιο της ανάπτυξης, θα πρέπει να συμβάλει σε αυτές τις προσπάθειες για διαφάνεια και επικύρωση των δεξιοτήτων, διότι αυτές έχουν κρίσιμη σημασία, προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι όλοι νιώθουν άνετα με αυτό το σύστημα.

1.6 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί απολύτως ότι η εφαρμογή των μέτρων για την προώθηση της χρήσης νέων τεχνολογιών στις διαδικασίες μάθησης — τόσο όσον αφορά τα ανοικτά μαζικά διαδικτυακά μαθήματα (MOOC), όσο και τους ανοικτούς εκπαιδευτικούς πόρους (OER)- πρέπει να γίνει στο πλαίσιο μιας καλά σχεδιασμένης, ολοκληρωμένης προσέγγισης. Οι καθηγητές θα συνεχίσουν σίγουρα να διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στη διαδικασία εκπαίδευσης, μέσω κατάλληλης κατάρτισης και κινητήρων. Η εκπαίδευση με βάση την τεχνολογία έφερε την Ευρώπη αντιμέτωπη με νέες προκλήσεις. Η τεχνολογία χωρίς καθηγητές χάνει την εκπαιδευτική αξία της, οι δε καθηγητές που νιώθουν άνετα στη νέα ψηφιακή πραγματικότητα θα παραμείνουν βασικοί φορείς στην προσπάθεια να καταστεί η εκπαίδευση ελκυστική στους μαθητές.

1.7 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να τονίσει ότι υπάρχει ανάγκη για περισσότερη ένταξη κατά τη χρήση εργαλείων των ΤΠΕ στην εκπαίδευση, ιδίως όσον αφορά τους μαθητές προερχόμενους από μειονεκτικό περιβάλλον, οι οποίοι δεν είναι σε θέση να αποκτήσουν τις απαραίτητες συσκευές και ικανοποιητική πρόσβαση στο διαδίκτυο, αλλά ούτε και μπορούν να αγοράσουν διαδικτυακό περιεχόμενο. Υπάρχουν πολλά παραδείγματα βέλτιστων πρακτικών από όλη την Ευρώπη για την υπέρβαση αυτών των εμποδίων και τον εξοπλισμό των παραπάνω μαθητών με τα εργαλεία που χρειάζονται. Η ανταλλαγή και η χρήση των εν λόγω πρακτικών πρέπει να ενθαρρυνθεί.

1.8 Η ΕΟΚΕ πιστεύει επίσης ότι οι νέες τεχνολογίες με βάση το διαδίκτυο επιτρέπουν τη μεταφορά γνώσεων μεταξύ χωρών, διευκολύνοντας έτσι τη σύγκλιση στον τομέα της εκπαίδευσης στα κράτη μέλη. Αυτό έχει σημασία για την κινητικότητα των μελλοντικών εργαζομένων και εργοδοτών στην ενωμένη αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης, από την οποία θα ωφεληθούν όλοι.

1.9 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να εξασφαλίσει τους απαραίτητους μηχανισμούς υποστήριξης και συντονισμού για την ταχεία και αποτελεσματική υλοποίηση των προτάσεων που συζητούνται σε αυτό το έγγραφο, την μέτρηση της προόδου και την προώθηση των ανταλλαγών καλών πρακτικών σε επίπεδο ΕΕ. Η ΕΕ πιστεύει ότι η ορθή υλοποίηση των προτάσεων θα επιτρέψει την επίτευξη των γενικών στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

2. Ιστορικό

2.1 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δρομολόγησε την πρωτοβουλία «Άνοιγμα της εκπαίδευσης» ως σχέδιο δράσης για την αντιμετώπιση της ελλείψεως ή/και ανεπαρκούς χρήσης ΤΠΕ στην εκπαίδευση και άλλων ψηφιακών προβλημάτων, τα οποία παρεμποδίζουν τα σχολεία και τα πανεπιστήμια να παρέχουν υψηλής ποιότητας εκπαίδευση και ψηφιακές δεξιότητες οι οποίες θα απαιτούνται για το 90 % των θέσεων εργασίας έως το έτος 2020.

2.2 Αυτή η κοινή πρωτοβουλία, με επικεφαλής την κ. Ανδρούλλα Βασιλείου, Επίτροπο αρμόδια για θέματα εκπαίδευσης, πολιτισμού, πολυγλωσσίας και νεολαίας, και την κ. Neelie Kroes, αντιπρόεδρο της Επιτροπής, αρμόδια για το ψηφιακό θεματολόγιο, το άνοιγμα της εκπαίδευσης, εστιάζεται σε τρεις βασικούς τομείς:

- δημιουργία ευκαιριών για οργανισμούς, εκπαιδευτικούς και εκπαιδευόμενους να καινοτομούν·
- αυξημένη χρήση των Ανοικτών Εκπαιδευτικών Πόρων (Open Educational Resources — OER), έτσι ώστε τα εκπαιδευτικά υλικά που παράγονται με δημόσια χρηματοδότηση να είναι διαθέσιμα σε όλους και
- βελτίωση της υποδομής των ΤΠΕ και της συνδεσιμότητας στα σχολεία.

2.3 Πρωτοβουλίες που συνδέονται με το άνοιγμα της εκπαίδευσης θα χρηματοδοτηθούν με στήριξη από το πρόγραμμα Erasmus+, το νέο πρόγραμμα της ΕΕ για την εκπαίδευση, την κατάρτιση, τη νεολαία και τον αθλητισμό, και το «Ορίζων 2020», το νέο πρόγραμμα έρευνας και καινοτομίας, καθώς και τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ. Για παράδειγμα, το πρόγραμμα Erasmus+ θα προσφέρει χρηματοδότηση σε παρόχους εκπαίδευσης, προκειμένου να εξασφαλίσουν επιχειρηματικά μοντέλα προσαρμοσμένα στις τεχνολογικές αλλαγές και να υποστηρίξουν την εξέλιξη των εκπαιδευτικών μέσω ανοικτών ηλεκτρονικών μαθημάτων. Το σύνολο του εκπαιδευτικού εξοπλισμού που θα υποστηρίζεται από το Erasmus + θα είναι διαθέσιμο δωρεάν στο κοινό με «ανοικτές άδειες».

2.4 Η θετική επίδραση του ανοίγματος της εκπαίδευσης θα ενισχυθεί με τις συστάσεις που αναμένεται να δημοσιευτούν το επόμενο καλοκαίρι από την ομάδα υψηλού επιπέδου για τον εκσυγχρονισμό της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Η ομάδα, που συγκρότησε η επίτροπος κ. Βασιλείου και της οποίας προεδρεύει η πρώην Πρόεδρος της Ιρλανδίας κ. Mary McAleese, εξετάζει τη στιγμή αυτή τον τρόπο με τον οποίο η τριτοβάθμια εκπαίδευση μπορεί να βελτιστοποιήσει τη χρήση των νέων τρόπων διδασκαλίας και μάθησης.

2.5 Η πρωτοβουλία αυτή, επίσης, συνδέεται με τον «Μεγάλο συνασπισμό για τις ψηφιακές θέσεις εργασίας», μια πολυμερής βάση φορέων για την αντιμετώπιση της έλλειψης δεξιοτήτων ΤΠΕ και την πλήρωση έως και 900 000 κενών θέσεων εργασίας που σχετίζονται με τις ΤΠΕ.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Σύμφωνα με τον John Dewey, η εκπαίδευση είναι κοινωνική διαδικασία, εκτιμάται δε ότι θα παραμείνει τέτοια με την χρήση ΤΠΕ σε ευρεία κλίμακα. Ο ρόλος της εκπαίδευσης δεν είναι μόνο η μεταφορά γνώσεων, αλλά και η διαμόρφωση πολιτών.

3.2 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την ανακοίνωση της Επιτροπής «Ανοιγμα της εκπαίδευσης», ως τρόπο προώθησης ενός σύγχρονου εκπαιδευτικού συστήματος, το οποίο υποστηρίζει την ανάπτυξη ικανοτήτων των σπουδαστών, των καθηγητών και της κοινωνίας ως συνόλου, διευκολύνοντας έτσι τη χρήση νέων ψηφιακών δεξιοτήτων και νέων λύσεων ΤΠΕ και εξασφαλίζοντας αποτελεσματική διαδικασία μεταφοράς γνώσεων.

3.3 Η εκπαίδευση είναι ένας από τους πυλώνες των σύγχρονων κοινωνιών και αποτελεί ανθρώπινο δικαίωμα. Καμιά χώρα δεν μπορεί επιβιώσει, ούτε και να αναπτυχθεί, δίχως ένα καλό εκπαιδευτικό σύστημα. Σήμερα, το κλειδί της επιτυχίας βρίσκεται στην εφαρμογή ΤΠΕ στη μεταφορά γνώσεων, συνδυάζοντας σύγχρονες και παραδοσιακές μεθόδους. Η εκπαίδευση πρέπει να ακολουθήσει τη σωστή προσέγγιση, εστιάζοντας στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη κάθε ατόμου και απαντώντας στις πραγματικές ανάγκες δεξιοτήτων της αγοράς. Επιπλέον, χωρίς να παραβλέπουμε τις ανάγκες των κερδοσκοπικών αγορών, τα εκπαιδευτικά συστήματα της ΕΕ θα πρέπει επίσης να υπηρετήσουν τις ανάγκες μη κερδοσκοπικών αγορών, όπως είναι ορισμένοι τομείς της έρευνας, των επιστημών και των τεχνών.

3.4 Τα σχολεία βρίσκονταν πάντοτε στην πρώτη γραμμή της καινοτομίας. Για αυτόν το λόγο, η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι η επίτευξη ισορροπίας μεταξύ των, λεγόμενων, «παραδοσιακών» μεθόδων διδασκαλίας και της χρήσης νέων τεχνολογιών και προσεγγίσεων είναι το κλειδί για την επιτυχία της εκπαίδευσης. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι τα εκπαιδευτικά συστήματα πρέπει να προσαρμόζονται στις παγκόσμιες κοινωνικές προκλήσεις και τις νέες προκλήσεις.

3.5 Στο παρελθόν, η ΕΟΚΕ εξέτασε το ζήτημα των καινοτόμων προσεγγίσεων της εκπαίδευσης⁽¹⁾. Για παράδειγμα, στην πρόσφατη γνωμοδότησή της με θέμα «Ανασχεδιασμός της εκπαίδευσης», η ΕΟΚΕ τόνισε ότι η διδασκαλία των θετικών επιστημών, της τεχνολογίας, της μηχανικής και των μαθηματικών (STEM) θα πρέπει να συνεχίσει να αποτελεί προτεραιότητα της εκπαίδευσης, καθώς οι κλάδοι αυτοί παραμένουν στο επίκεντρο της προσοχής της σημερινής κοινωνίας, η οποία κυριαρχείται από τις νέες τεχνολογίες και την τεχνολογική ανάπτυξη, αλλά και επειδή η ζήτηση για ιδιαίτερα ειδικευμένους επιστήμονες θα συνεχίσει να αυξάνεται. Ωστόσο, αυτά τα θέματα πρέπει να παρουσιαστούν στους μαθητές με πιο δημιουργικό και ελκυστικό τρόπο, ξεκινώντας από το νηπιαγωγείο. Αυτή η προσέγγιση είχε καλά αποτελέσματα και πρέπει να θεωρηθεί ως καλή πρακτική σε πολλά κράτη μέλη.

3.6 Τόσο οι ψηφιακές, όσο και οι επιγραμματικές προσεγγίσεις της εκπαίδευσης έχουν σημασία. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι κατά τη χρήση νέου εκπαιδευτικού υλικού, μορφών εκπαίδευσης και δεξιοτήτων για την εξασφάλιση της μεταφοράς γνώσεων, έχει ουσιαστική σημασία να βελτιωθεί το περιεχόμενο, η αποτελεσματικότητα της μάθησης και το μαθησιακό αποτέλεσμα.

3.7 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η συμμετοχή των διδασκόντων και των κοινωνικών εταίρων που εκπροσωπούν τα συμφέροντά τους, έχει θεμελιώδη σημασία για την αποτελεσματικότητα της διαδικασίας ανοιγματος της εκπαίδευσης. Με αυτό κατά νου, η ΕΟΚΕ επικροτεί την ιδέα προώθησης δικτύων εθελοντών διδασκόντων για την ανταλλαγή καλών πρακτικών και τη δρομολόγηση νέων πρωτοβουλιών.

3.8 Από επιχειρηματική σκοπιά, η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι το νέο ψηφιακό περιβάλλον και η σχετική προσέγγιση προσφέρουν τεράστιες ευκαιρίες. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι πρέπει να επιδειχθεί σύνεση, ιδίως κατά τη χρήση «ανοικτών πηγών». Αν και η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι τα ανοικτά μαθήματα και πόροι έχουν να διαδραματίσουν ρόλο σε αυτή τη διαδικασία, η αγορά χρειάζεται μέχρις ένα βαθμό (εθελοντική) ταξινόμηση και τυποποίηση, δεδομένης της διαδικασίας πιστοποίησης και των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας (IPR)⁽²⁾. Είναι επίσης σημαντικό και σκόπιμο να διενεργηθεί μια κριτική ανάλυση της ποιότητας των εκπαιδευτικών πόρων.

3.9 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει τα πλεονεκτήματα μιας «βιομηχανίας» «Ανοικτών Εκπαιδευτικών Πόρων», στο μέτρο που σχετίζονται με εκπαιδευτικές διαδικασίες και μπορούν να τονώσουν την εκμάθηση γλωσσών. Η συνεχής και καθολική πρόσβαση σε παιδαγωγική ύλη ελεύθερης πρόσβασης δεν έχει αξία για μια κοινότητα, αν τα μέλη της εν λόγω κοινότητας δεν κατέχουν τη γλώσσα στην οποία παρέχεται αυτή η ύλη.

3.10 Για την ΕΟΚΕ, είναι σαφές ότι, αν και το έγγραφο αναφέρεται σε πολιτικές σε επίπεδο ΕΕ, η πρακτική εφαρμογή των λύσεων εξαρτάται από τον τρόπο με τον οποίο το κάθε κράτος μέλος πλαισιώνει τις πολιτικές του. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ απευθύνει έκκληση για πραγματική δέσμευση των πολιτικών ηγετών των κρατών μελών, να εξασφαλίσουν την υλοποίηση των προτεινόμενων λύσεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ανεξάρτητα από τις διαφορές ρυθμού μεταξύ των κρατών μελών επί αυτών των ζητημάτων.

⁽¹⁾ ΕΕ C 181, 21.6.2012, σ. 143–149, ΕΕ C 68, 6.3.2012, σ. 11–14 και ΕΕ C 68, 6.3.2012, σ. 1–10

⁽²⁾ ΕΕ C 191, 29.06.2012 Κεφάλαιο 4

3.11 Όπως ήδη αναφέρθηκε, αυτή η «επανάσταση» απαιτεί πολιτική πυγμή από το κάθε κράτος μέλος, όπως και κάθε μεγάλη αλλαγή εξάλλου. Με αυτά κατά νου, η ΕΟΚΕ απευθύνει έκκληση για την κατάλληλη χρήση των διαθέσιμων και, ιδίως, των εθνικών προγραμμάτων χρηματοδότησης, για την υποστήριξη της προτεινόμενης «επανάστασης» στον χώρο της εκπαίδευσης. Αν και επικροτεί την αύξηση των πιστώσεων στον προϋπολογισμό για το πρόγραμμα Erasmus+ και ορισμένα μέτρα του προγράμματος «Ορίζων 2020», η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι αυτά δεν παρέχουν λύσεις για τα πάντα, και ότι, ως εκ τούτου, ο σωστός συνδυασμός των εθνικών προϋπολογισμών με αυτά τα προγράμματα θα τονώσει πραγματικά τα εκπαιδευτικά συστήματα. Μια τέτοια προσέγγιση απαιτεί να χαραχθούν οι σωστές στρατηγικές και να ληφθούν οι σωστές πολιτικές αποφάσεις από κάθε κράτος μέλος, λαμβάνοντας υπόψη ότι δεν υπάρχει ομοιόμορφη λύση για όλους.

3.12 Ανεξάρτητα από όσα ειπώθηκαν σχετικά με τη σημασία των ψηφιακών τεχνολογιών, η εκπαίδευση πρέπει να είναι ανοικτή και σε άλλες μορφές μάθησης (π.χ. άτυπη μάθηση εκτός σχολείου). Σε αυτό το πλαίσιο, πρέπει επίσης να αναφερθεί ότι τα ΜΜΕ (ως άτυπη πηγή μάθησης) δεν έχουν ακόμα σημαντικό βάρος στην εκπαιδευτική διαδικασία, παρά το σημαντικό δυναμικό που προκύπτει από το γεγονός ότι συμπληρώνουν την τυπική εκπαίδευση και συμβάλλουν στην κατανόηση του ψηφιακού περιεχομένου.

3.13 Η προώθηση νέων τεχνολογιών πρέπει να βασίζεται στις αρχές της πρόσβασης και της κοινωνικής ένταξης όλης της «κοινότητας μάθησης», δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στα διαφορετικά κοινωνικά υπόβαθρα των σπουδαστών και στα διάφορα είδη επαφής με ψηφιακό περιβάλλον που πηγάζουν από αυτά τα υπόβαθρα.

3.14 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι υπάρχει ανάγκη συμμετοχής όχι μόνο της «κοινότητας μάθησης», αλλά και της κοινωνίας γενικότερα, στον προσδιορισμό των βέλτιστων πρακτικών και των προσεγγίσεων που θα συμβάλουν αποφασιστικά στη βελτίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1 Ανοικτό περιβάλλον μάθησης

4.1.1 Απαιτείται περισσότερη και καλύτερη επένδυση στην ποιότητα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, προκειμένου να βελτιωθούν οι δεξιότητες και η απασχολησιμότητα στις χώρες της ΕΕ. Οι προτεραιότητες πρέπει να είναι σαφείς για όλη την κοινωνία, ιδίως σε ορισμένα κράτη μέλη. Το να επενδύουμε σε υποδομές, χωρίς ταυτόχρονα να επενδύουμε αρκετά στην κατάρτιση των εκπαιδευτικών, στερείται νοήματος. Οι επενδύσεις πρέπει να υπηρετούν διπλό σκοπό: αφενός να ενισχύουν την υλικοτεχνική ικανότητά των σχολείων και την υποδομή υποστήριξης και αφετέρου να βελτιώνουν τη συνιστώσα της γνώσης της διαδικασίας εκπαίδευσης. Αυτή η επιλογή έχει κρίσιμη σημασία προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι αξιοποιούνται πλήρως οι ευκαιρίες στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών και εθνικών προγραμμάτων χρηματοδότησης.

4.1.2 Οι βέλτιστες πρακτικές πρέπει να ανταλλάσσονται σε ευρεία κλίμακα. Παρά το γεγονός ότι υπάρχουν διαφορές (όχι μόνο διαρθρωτικές, αλλά και πολιτιστικές) μεταξύ των κρατών μελών, οι διαδικασίες και οι προσεγγίσεις μπορούν να προσαρμοστούν στην κατάσταση μιας συγκεκριμένης χώρας. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την ιδέα της Επιτροπής να δημιουργηθεί ένα δίκτυο σε Ευρωπαϊκό επίπεδο για την προώθηση τέτοιων βέλτιστων πρακτικών και την παροχή πρόσβασης όλων των κρατών μελών σε αυτές.

4.1.3 Αν και οι μαθητές μπορεί να είναι πλήρως κατατοπισμένοι από ψηφιακή άποψη, για να αποκομίσουν οφέλη από τη διαδικασία, πρέπει να τους δοθούν κατευθύνσεις όσον αφορά τον τρόπο χρήσης αυτής της νέας τεχνολογίας για εκπαιδευτικούς σκοπούς. Επίσης, θα χρειαστεί να αλλάξουν συνήθειες όσον αφορά τη χρήση της τεχνολογίας. Θα πρέπει να προσαρμοστούν στην ανάγκη εκτέλεσης καθηκόντων με τη χρήση τεχνολογίας, κάτι που μπορεί αρχικά να αποτελέσει πρόκληση, αλλά θα τους ωφελήσει σε μεταγενέστερο στάδιο. Από πολλές απόψεις, οι σπουδαστές θα χρειαστεί να προσαρμοστούν τουλάχιστον όσο και οι εκπαιδευτικοί, ως εκ τούτου, η προσπάθεια θα πρέπει να είναι κοινή.

4.1.4 Η τεχνολογία πρέπει να αποτελέσει μέσο και όχι σκοπό. Χωρίς κατάρτιση, τόσο οι σπουδαστές, όσο και οι εκπαιδευτικοί θα χρησιμοποιήσουν νέα εργαλεία με παλιό τρόπο. Για την εδραίωση των νέων μεθόδων μάθησης, οι διευθυντές των σχολείων και οι υπόλοιπες παιδαγωγικές αρχές πρέπει να εξασφαλίσουν ότι οι γονείς τηρούνται ενήμεροι για αυτές. Ο τομέας της εκπαίδευσης χρειάζεται ηγέτες με όραμα.

4.1.5 Στη διαδικασία εκπαίδευσης, οι εκπαιδευτικοί έχουν περισσότερη σημασία από το μέγεθος των τάξεων και τις ώρες μάθησης, από την ύπαρξη ή την έλλειψη τεχνολογίας, από την οργάνωση των σχολείων και των τάξεων. Το γεγονός ότι η τεχνολογία «εισβάλλει» στις τάξεις, μπορεί να αποτελέσει ευκαιρία βελτίωσης της κατάστασης των εκπαιδευτικών, μέσω της αναγνώρισης και προώθησης του κρίσιμου ρόλου τους εντός της κοινότητας. Η εισαγωγή νέων διαδικασιών εκπαίδευσης και τεχνολογιών διδασκαλίας στις τάξεις δεν είναι απλή υπόθεση και χρειάζεται καταρτισμένους εκπαιδευτικούς, οι οποίοι θα ηγηθούν της διαδικασίας αλλαγής.

4.1.6 Ως εκ τούτου, οι πολιτικοί φορείς λήψης αποφάσεων πρέπει να εξασφαλίσουν ότι η τεχνολογία δεν επιβάλλεται στην εκπαίδευση με τρόπο που να υπονομεύει τον επαγγελματισμό και την προσήλωση των εκπαιδευτικών. Η τεχνολογία πρέπει να υπηρετεί τη διαδικασία εκπαίδευσης — της οποίας ηγούνται οι εκπαιδευτικοί —όχι το αντίθετο.

4.1.7 Οι επενδύσεις στην κατάρτιση των εκπαιδευτικών πρέπει — κατά γενικό κανόνα — να ξεπερνούν τα ποσά που δαπανώνται στις ίδιες τις τεχνολογίες.

4.1.8 Η τεχνολογία τείνει να βοηθά περισσότερο εκείνους τους σπουδαστές που χρειάζονται λιγότερη βοήθεια. Οι στατιστικές δείχνουν ότι οι προπτυχιακοί και οι πτυχιακοί φοιτητές έχουν περισσότερες πιθανότητες να συμπληρώσουν ανοικτά μαζικά διαδικτυακά μαθήματα απ' ό,τι οι άλλοι. Τα ανοικτά μαζικά διαδικτυακά μαθήματα δεν είναι αρκετά για την επίλυση των πιο πιεστικών προκλήσεων στον χώρο της εκπαίδευσης, αξίζει όμως να εισαχθούν στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση και στην επαγγελματική εκπαίδευση.

4.1.9 Τόσο η διαφάνεια και η αναγνώριση προσόντων που αποκτώνται μέσω των ΤΠΕ (τόσο εντός, όσο και εκτός σχολείου), όσο και η εξασφάλιση της ποιότητας των διαδικασιών αναγνώρισης, έχουν μεγάλη σημασία. Οι μαθητές, οι εκπαιδευτικοί και οι εργοδότες πρέπει να συμμετέχουν στο σχεδιασμό των διαδικασιών αναγνώρισης και να παρακινούνται από αυτές.

4.2 Ανοικτοί εκπαιδευτικοί πόροι

4.2.1 Προκειμένου να τονωθεί η χρήση ψηφιακών πόρων και περιεχομένου, υπάρχει σαφής ανάγκη να αυξηθεί η εκμάθηση ξένων γλωσσών (ιδίως της αγγλικής), όχι μόνο από τους σπουδαστές, αλλά και από τους εκπαιδευτικούς.

4.2.2 Όσοι είναι υπεύθυνοι για το σχεδιασμό ψηφιακών τάξεων θα χρειαστούν τις απαραίτητες παιδαγωγικές και οργανωτικές δεξιότητες για να τις δημιουργήσουν. Οι τάξεις θα μπορούν να ενισχύσουν την ψηφιακή μάθηση αν σχεδιάζονται ως χώροι ενεργού μάθησης, που εστιάζουν στους σπουδαστές και είναι εξοπλισμένοι με τους απαραίτητους πόρους για την κάλυψη των αναγκών εκπαίδευσης κάθε είδους σπουδαστή.

4.2.3 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι ο ιστότοπος «Open Education Europa» αποτελεί σημαντικό βήμα προκειμένου να δοθεί η δυνατότητα στην κοινότητα να συμβαδίσει με τη διαδικασία. Πιστεύει ότι η χρήση του θα πρέπει να προβληθεί επαρκώς και το περιεχόμενό του να παρακολουθείται και να ενημερώνεται διαρκώς. Προκειμένου να διευκολυνθεί η χρήση των πόρων, θα πρέπει να δοθεί ειδική προσοχή στη γλωσσική ποικιλία τους.

4.3 Συνδεσιμότητα και καινοτομία

4.3.1 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η ικανότητα των υποδομών ΤΠΕ διαφέρει από το ένα κράτος μέλος στο άλλο και ότι αυτό είναι κάτι σημαντικό, το οποίο πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά την υλοποίηση των διαφόρων προτάσεων. Ωστόσο, η ανάπτυξη ευρυζωνικών υποδομών, ιδίως σε απομακρυσμένες περιοχές, θα πρέπει τουλάχιστον να γίνει/να παραμείνει προτεραιότητα.

4.3.2 Πρέπει να εξασφαλιστεί ευρύτερη πρόσβαση των ομάδων μειονεκτούντων ατόμων στις ΤΠΕ, προκειμένου να τους δοθεί η δυνατότητα να ενταχθούν στην κοινωνία. Οι κοινοτικές υπηρεσίες και τα κοινοτικά κέντρα που προσφέρουν πρόσβαση στο Διαδίκτυο και στην επιγραμμική μάθηση, καθώς και οι «ηλεκτρονικές βιβλιοθήκες» των σχολείων, προσφέρουν τεράστιες δυνατότητες.

4.4 Συντονισμένες προσπάθειες για την εκμετάλλευση των ευκαιριών που προσφέρει η ψηφιακή επανάσταση

4.4.1 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι πρέπει οπωσδήποτε να μετρηθούν τα αποτελέσματα τέτοιων πολιτικών. Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, υπάρχουν διάφορες προσεγγίσεις και διάφορα επίπεδα συμμετοχής της κοινότητας στη διαδικασία εκπαίδευσης. Πρέπει να είναι δυνατό να μετρηθεί η ψηφιακή επανάσταση χρησιμοποιώντας κύριους δείκτες επιδόσεων που δεν καλύπτουν μόνο πρακτικά ζητήματα (το ποσοστό σπουδαστών στο εκπαιδευτικό σύστημα, τον αριθμό των νέων χρηστών των ανοικτών πόρων, τον αριθμό ηλεκτρονικών υπολογιστών και ηλεκτρονικών βιβλίων στην κάθε τάξη, κλπ.), αλλά και τον αντίκτυπο των νέων ψηφιακών μεθόδων στα σχολεία, τους μαθητές και τους καθηγητές, μεταξύ άλλων όσον αφορά τη βελτίωση των γλωσσικών δεξιοτήτων τους.

4.4.2 Πρέπει να τονιστεί εκ νέου ότι υπάρχει ανάγκη να συμμετάσχουν όλοι σε αυτή τη διαδικασία. Εκτός από τον κεντρικό ρόλο των εκπαιδευτικών — στον οποίο έχει ήδη δοθεί η απαραίτητη σημασία — πρέπει να αναγνωριστεί και ο βασικός ρόλος που διαδραματίζουν οι οικογένειες και το κοινωνικό περιβάλλον. Κατά την εφαρμογή καινοτόμων εκπαιδευτικών πολιτικών χωρίς αποκλεισμούς, οι οικογένειες θα έχουν πάντοτε καθοριστικό ρόλο στο να βοηθούν την κοινότητα σπουδαστών να προσαρμοστεί στα νέα εργαλεία ψηφιακής μάθησης. Οι οικογένειες πρέπει οπωσδήποτε να συμβάλουν θετικά σε αυτή τη διαδικασία αλλαγής. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει, επίσης, την πολύτιμη συμβολή κοινωνικών λειτουργών που ασχολούνται με νέους ή με ενήλικες σε τοπικό επίπεδο, οι οποίοι, στα πλαίσια της επαγγελματικής τους δραστηριότητας βοηθούν και ενθαρρύνουν ανθρώπους κάθε ηλικίας να συμμετάσχουν σε διάφορες πρωτοβουλίες κατάρτισης.

Βρυξέλλες, 26 Φεβρουαρίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με ένα πλαίσιο ποιότητας για την πρακτική άσκηση»

COM(2013) 857 final

(2014/C 214/07)

Εισηγήτρια: η κ. **Indrė VAREIKYTĖ**

Στις 4 Δεκεμβρίου 2013 και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την:

Πρόταση σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με ένα πλαίσιο ποιότητας για την πρακτική άσκηση

COM(2013) 857 final.

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 6 Φεβρουαρίου 2014.

Κατά την 496η σύνοδο ολομέλειας, της 26ης και 27ης Φεβρουαρίου 2014 (συνεδρίαση της 27ης Φεβρουαρίου 2014), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 196 ψήφους υπέρ, 7 κατά και 6 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Τις τελευταίες δύο δεκαετίες, η πρακτική άσκηση έχει εξελιχθεί σε σημαντική δίοδο για την ένταξη των νέων στην αγορά εργασίας. Μολονότι, όμως, η πρακτική άσκηση έχει καθιερωθεί στις ευρωπαϊκές αγορές εργασίας και πολλές επιχειρήσεις έχουν αρχίσει να την εφαρμόζουν ενεργά, η επέκτασή της συνοδεύεται από ολοένα και περισσότερες επιφυλάξεις ως προς το μαθησιακό περιεχόμενο και τους όρους εργασίας που τη χαρακτηρίζουν. Εφόσον το ζητούμενο είναι η διευκόλυνση της εξεύρεσης εργασίας, η πρακτική άσκηση πρέπει να προσφέρει ποιοτικές γνώσεις, κατάλληλους όρους εργασίας και δεν πρέπει να θεωρείται υποκατάστατο ή προαπαιτούμενο μιας κανονικής θέσης εργασίας.

1.2 Η πρακτική άσκηση είναι σημαντικός τρόπος αντιμετώπισης της ανεργίας και της αναντιστοιχίας των προσόντων ή και επίτευξης της μετάβασης από την εκπαίδευση στην αγορά εργασίας, αλλά δεν πρέπει να εκλαμβάνεται ως ο μόνος. Προϋπόθεση για την επίλυση αυτών των προβλημάτων είναι η εφαρμογή πολυσύνθετων και αλληλένδετων πολιτικών, τόσο στο ευρωπαϊκό όσο και στο εθνικό επίπεδο. Με τα κατάλληλα μέτρα, ιδίως στο εθνικό επίπεδο, μπορεί να αυξηθεί η παροχή δυνατοτήτων πρακτικής άσκησης για τους νέους.

1.3 Μαζί με ορισμένες συγκεκριμένες εισηγήσεις που διατυπώνονται στο παρόν έγγραφο, βασικές προϋποθέσεις για την αναβάθμιση των προγραμμάτων πρακτικής άσκησης και την ευκολότερη πρόσβαση σε αυτά είναι οι εξής:

1.3.1 Στη σύσταση του Συμβουλίου πρέπει να συμπεριληφθούν οι τύποι πρακτικής άσκησης που συνδέονται με εκπαιδευτικά προγράμματα ή ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας (με αποδέκτες νέους ανέργους, συνήθως ανειδίκευτους ή χαμηλής εξειδίκευσης), καθότι πρόκειται για τις πιο ουσιαστικές μορφές πρακτικής άσκησης στην ΕΕ.

1.3.2 Πρέπει να ενθαρρυνθεί η περαιτέρω προσθήκη πρακτικών ασκήσεων στα προγράμματα σπουδών, και εφόσον αυτό είναι δυνατόν, θα πρέπει να πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια των σπουδών και όχι μετά την αποφοίτηση.

1.3.3 Επίσης, πρέπει να γίνουν συντονισμένες προσπάθειες σε κλίμακα ΕΕ και κράτους μέλους για την παροχή περισσότερων ευκαιριών πρακτικής άσκησης, ιδίως στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ).

1.3.4 Στην περίπτωση της πρακτικής άσκησης στην ελεύθερη αγορά, πρέπει να προβλέπεται μια δέσμη παροχών κοινωνικής ασφάλισης (ασφάλιση υγείας και ατυχήματος, καθώς και αναρωτική άδεια ασθένειας στην περίπτωση της αμειβόμενης πρακτικής άσκησης).

1.3.5 Στους ασκούμενους πρέπει να προσφέρεται η απαραίτητη οικονομική συνδρομή.

1.3.6 Συν τοις άλλοις, πρέπει να δίνονται συνοδευτικές κατευθυντήριες γραμμές, οι οποίες θα βοηθούν τα κράτη μέλη και την επιχείρηση ή την οργάνωση στην οποία γίνεται η πρακτική άσκηση να βρίσκουν πιθανούς τρόπους υποστήριξης ή/δη υφιστάμενων προγραμμάτων πρακτικής άσκησης με εθνική ή ενωσιακή χρηματοδότηση ή να δημιουργούν νέα ελαστικά συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα.

1.3.7 Απαιτείται μεγαλύτερη προσφορά διασυνοριακών δυνατοτήτων πρακτικής άσκησης, για να αυξηθεί η κινητικότητα των νέων εντός της ΕΕ. Η επέκταση των υπηρεσιών της διαδικτυακής πύλης EURES είναι μεν θετική, αλλά απαιτούνται και άλλα μέτρα για την ενθάρρυνση της δημιουργίας ανοικτών και διαφανών διαδικασιών προσφοράς θέσεων πρακτικής άσκησης.

1.3.8 Επιπλέον, τόσο σε εθνική όσο και σε ενωσιακή κλίμακα, απαιτούνται πιο αξιόπιστη αξιολόγηση όλων των τύπων των πρακτικών ασκήσεων και η παροχή συναφών στοιχείων. Τούτο σημαίνει περισσότερες και πιο ποιοτικές πληροφορίες, οι οποίες θα μπορούν να χρησιμοποιούνται για την εκτίμηση του εύρους, της ποιότητας, της επίδρασης και της αποτελεσματικότητας της εκάστοτε πρακτικής άσκησης.

1.3.9 Πρέπει οπωσδήποτε να ληφθεί μέριμνα έτσι ώστε να μπορούν τα άτομα με αναπηρίες να συμμετέχουν σε μια πρακτική άσκηση και προς τούτο απαιτούνται μέτρα ευαισθητοποίησης και διευκόλυνσης της πρόσβασής τους σε αυτές τις ασκήσεις.

1.3.10 Είναι σημαντική η συμμετοχή όλων των άμεσα ενδιαφερομένων (κοινωνικοί εταίροι, οργανώσεις κοινωνίας πολιτών και κυρίως οργανώσεις νεολαίας) στον καθορισμό κατευθυντήριων γραμμών, καθώς και στην εποπτεία και στην αξιολόγηση της εφαρμογής τους.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1 Το Δεκέμβριο του 2012 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δρομολόγησε τη «Δέσμη μέτρων για την απασχόληση των νέων», καταθέτοντας τρεις βασικές προτάσεις: τις «Εγγυήσεις για τη νεολαία», το «Ευρωπαϊκό ποιοτικό πλαίσιο για περιόδους άσκησης» και την «Ευρωπαϊκή σύμπραξη για τη μαθητεία» και προέβη στην επέκταση του δικτύου Ευρωπαϊκών υπηρεσιών απασχόλησης ή EURES. Από την πλευρά της, η ΕΟΚΕ παρακολουθεί εκ του σύνεγγυς τη διαδικασία εφαρμογής όλων αυτών των μέσων.

2.2 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τη σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με ένα πλαίσιο ποιότητας για την πρακτική άσκηση, αφ' ενός μεν επειδή συνιστά ένα μέτρο εξασφάλισης υψηλού επιπέδου μαθησιακού περιεχομένου και κατάλληλων όρων εργασίας κατά την πρακτική άσκηση, αφ' ετέρου δε διότι λειτουργεί αποθαρρυντικά για όσους προσπαθούν να τη μετατρέψουν σε υποκατάστατο ή προαπαιτούμενο μιας κανονικής θέσης εργασίας.

2.3 Η ΕΟΚΕ αντιλαμβάνεται τη σημασία των πρακτικών ασκήσεων υψηλής ποιότητας τόσο για την επιτυχή εφαρμογή των Εγγυήσεων για τη νεολαία ⁽¹⁾ (μέσω των οποίων λαμβάνεται μέριμνα έτσι ώστε «όλοι οι νέοι ηλικίας έως 25 ετών [να] λαμβάνουν προσφορά απασχόλησης καλής ποιότητας, συνεχή εκπαίδευση, μαθητεία ή άσκηση εντός τεσσάρων μηνών από τη στιγμή που καθίστανται άνεργοι ή εξέρχονται από την επίσημη εκπαίδευση»), όσο και για την επίτευξη ενός εκ των πρωταρχικών στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», δηλαδή την εξασφάλιση εργασίας τουλάχιστον στο 75 % των ατόμων ηλικίας 20-64 ετών έως το 2020. Πρέπει να σημειωθεί ότι τα προγράμματα πρακτικής άσκησης –μέσω της κατάλληλης χρήσης τους– μπορούν να συμβάλουν στη διόρθωση της αναντιστοιχίας των προσόντων και να λειτουργήσουν ως μεταβατικό στάδιο από τον κύκλο της εκπαίδευσης στην αγορά εργασίας.

2.4 Παρά την πρόοδο που έχει σημειωθεί σε πολλά κράτη μέλη, η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τη διαπίστωση ότι τα κυριότερα προβλήματα που αφορούν την πρακτική άσκηση στην ΕΕ σήμερα είναι το ανεπαρκές μαθησιακό περιεχόμενο και οι ακατάλληλες εργασιακές συνθήκες. Τη διαπίστωση αυτή πιστοποιεί πρόσφατη έρευνα του Ευρωβαρομέτρου ⁽²⁾, από την οποία προκύπτει ότι περισσότερο από το 28 % των ασκούμενων θεωρούν ότι η εμπειρία που αποκόμισαν δεν τους βοήθησε ή δεν θα τους βοηθούσε να βρουν μόνιμη δουλειά.

2.5 Κατά την ΕΟΚΕ, η πρακτική άσκηση δεν είναι παρά ένα ακόμα εργαλείο για την αντιμετώπιση της ανεργίας και της αναντιστοιχίας των προσόντων. Προϋπόθεση για την επίλυση αυτών των προβλημάτων είναι η εφαρμογή πολυσύνθετων και αλληλένδετων πολιτικών τόσο σε κλίμακα ΕΕ όσο και κρατών μελών.

2.6 Επίσης, η ΕΟΚΕ παρατηρεί ότι η πρόταση σύστασης αναφέρεται μόνο στην πρακτική άσκηση στην ελεύθερη αγορά και την πρακτική άσκηση στο εξωτερικό, αγνοώντας άλλες πιο κοινές και ουσιαστικές μορφές πρακτικής άσκησης ανά την ΕΕ ⁽³⁾ (π.χ. όσες συνδέονται με εκπαιδευτικά προγράμματα ή ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας με αποδέκτες νέους ανέργους, συνήθως ανειδίκευτους ή χαμηλής εξειδίκευσης).

2.7 Αυτό το πλαίσιο ποιότητας πρέπει να είναι αρκετά ελαστικό έτσι ώστε αφ' ενός μεν να αντανakλά τις διαφορές των κρατών μελών ως προς το σημείο αφετηρίας, την εθνική νομοθεσία και τις πρακτικές, αφ' ετέρου δε να τηρείται η αρχή της επικουρικότητας.

2.8 Η προσθήκη στο εν λόγω πλαίσιο ποιότητας περισσότερων τύπων πρακτικής άσκησης συνδεδεμένων με εκπαιδευτικά προγράμματα θα προαγάγει μια πιο συστηματική προσέγγιση της πρακτικής άσκησης στην ελεύθερη αγορά. Τούτο δε κυρίως αν ληφθούν υπόψη οι μέθοδοι διασφάλισης της ποιότητας που ακολουθούνται ήδη στην εκπαίδευση και οι οποίες θα μπορούσαν να αποτελέσουν το πρότυπο λειτουργίας ενός αποτελεσματικού μηχανισμού ποιοτικού ελέγχου σε όλα τα προγράμματα πρακτικής άσκησης. Η καθιέρωση ενός ενιαίου μηχανισμού διασφάλισης της ποιότητας για όλους τους τύπους πρακτικής άσκησης θα ενισχύσει την κατανόηση και τη διαφάνεια ως προς τα ποιοτικά προαπαιτούμενα και θα συναρτηθεί περισσότερο την πρακτική άσκηση με το ζητούμενο της εκμάθησης. Ωστόσο, έχει σημασία να διασφαλιστεί πως αυτός ο μηχανισμός δε θα αντιβαίνει τη σχετική νομοθεσία των κρατών μελών.

⁽¹⁾ Σύσταση του Συμβουλίου για τη θέσπιση εγγυήσεων για τη νεολαία, ΕΕ C 120, 26.4.2013, σ. 1.

⁽²⁾ «The experience of traineeships in the EU» (Η εμπειρία της πρακτικής άσκησης στην ΕΕ), έρευνα του Ευρωβαρομέτρου (διαθέσιμη μόνο στα αγγλικά), 2013.

⁽³⁾ Study on a comprehensive overview on traineeship arrangements in Member States (Διεξοδική επισκόπηση του καθεστώτος πρακτικής άσκησης στα κράτη μέλη –μη διαθέσιμη στα ελληνικά), Ευρωπαϊκή Ένωση, 2012.

2.9 Ωστόσο, η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι η θέσπιση ενός νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου δεν μπορεί να αποτελεί αυτομάτως εγγύηση ποιότητας της κάθε πρακτικής άσκησης. Αυτό που έχει βαρύνουσα σημασία για τη διασφάλιση του υψηλού επιπέδου των πρακτικών ασκήσεων είναι η εφαρμογή της νομοθεσίας και η άρτια εποπτεία ολόκληρης της διαδικασίας. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να έχουν την ευχέρεια να αποφασίζουν ποια είναι η καλύτερη προσέγγιση των πρακτικών ασκήσεων, προκειμένου να εξασφαλιστεί η ποιότητά τους και να αποφευχθούν οι καταχρήσεις.

2.10 Απαιτείται μεγαλύτερη προσφορά διασυνοριακών δυνατοτήτων πρακτικής άσκησης, για να αυξηθεί η κινητικότητα των νέων εντός της ΕΕ. Η επέκταση των υπηρεσιών του δικτύου EURES προκειμένου να συμπεριλάβει την πρακτική άσκηση είναι σαφώς καλοδεχούμενη, ιδίως αν ληφθούν υπόψη τα πρόσθετα οφέλη της προαγωγής των πρακτικών ασκήσεων πέραν των εθνικών συνόρων (προς το παρόν μόνο το 9 % του συνόλου των πρακτικών ασκήσεων πραγματοποιούνται στο εξωτερικό²). Εντούτοις, πρέπει να ληφθούν και άλλα μέτρα υπέρ του ανοικτού και αδιάτρητου χαρακτήρα των διαδικασιών επιλογής ασκούμενων με τη βοήθεια θεσμικών και ενημερωτικών μέσων. Κατευθυντήριες γραμμές για δυνητικούς εργοδότες θα μπορούσαν να ορίζουν τις αρχές της ανοιχτής και διαφανούς διαδικασίας πρόσληψης, καθώς και τα ποιοτικά κριτήρια των θέσεων πρακτικής άσκησης. Επιπλέον, οι ενδιαφερόμενοι πρέπει να λαμβάνουν καλύτερη ενημέρωση για τα υφιστάμενα προγράμματα και τις ευκαιρίες πρακτικής άσκησης, ιδίως μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και του διαδικτύου.

3. Ο ρόλος της επένδυσης στην πρακτική άσκηση

3.1 Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη βεβαιότητα ότι οι ασκούμενοι στον εκάστοτε χώρο εργασίας μπορούν να συνεισφέρουν στην παραγωγή της επιχείρησης και της οικονομίας γενικότερα, ενώ αποκομίζουν την απαραίτητη πείρα, αρκεί το μαθησιακό περιβάλλον στη δουλειά να είναι αρκετά καλά διαρθρωμένο ώστε να διευκολύνεται αυτή η αφομοίωση.

3.2 Μολονότι η πρακτική άσκηση αποτελεί ευκαιρία εκμάθησης, είναι σημαντικό να αναγνωριστούν τα οφέλη για όλους τους άμεσα ενδιαφερομένους, δηλαδή τον ασκούμενο, τον εργοδότη, την οικονομία γενικότερα και κατ' επέκταση την κοινωνία. Επομένως, για λόγους κατοχύρωσης της υψηλής ποιότητάς τους, τα προστάτα προγράμματα πρακτικής άσκησης πρέπει να είναι ευθύνη περισσότερων του ενός συντελεστών.

3.3 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η σύσταση πρέπει να προάγει πιο ενεργά τις επενδύσεις στην πρακτική άσκηση. Ιδιαίτερη σημασία πρέπει να αποδοθεί στις ΜΜΕ, δεδομένου ότι συχνά δεν έχουν το απαραίτητο κεφάλαιο να επενδύσουν σε ασκούμενους και ως εκ τούτου πρέπει να τους παρέχεται ειδική υποστήριξη.

3.4 Ο λόγος για τους οποίους οι μικρότερες επιχειρήσεις ενδέχεται να μην επενδύουν επαρκώς στην πρακτική άσκηση αφορούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά μιας ΜΜΕ, δηλαδή τη βραχυπρόθεσμη προσέγγιση των πραγμάτων, την ανικανότητα άντλησης βραχυπρόθεσμα οφελών από τους ασκούμενους, καθώς και τη διαφορά στο κόστος και στα οφέλη από την πρακτική άσκηση. Ας μην ξεχνάμε ότι η πρακτική άσκηση είναι μια επένδυση, η απόδοση της οποίας δεν γίνεται αμέσως αισθητή στην επιχείρηση! Ένα άλλο δε πρόβλημα για τις μικρές επιχειρήσεις όσον αφορά την προσφορά θέσεων πρακτικής άσκησης είναι ότι, ενίοτε, ο ασκούμενος δεν παραμένει αρκετό χρονικό διάστημα στην επιχείρηση έτσι ώστε να αντισταθμιστεί το κόστος της εκπαίδευσής του.

3.5 Κατά την ΕΟΚΕ, η παρουσία εξειδικευμένου και άρτια καταρτισμένου εργατικού δυναμικού συνεπάγεται σαφή συγκριτικά πλεονεκτήματα έναντι του μεμονωμένου εργαζόμενου ή της επιχείρησης. Επομένως, είναι θεμιτό να παρεμβαίνει το κράτος στην αγορά, συμπληρώνοντας τις παροχές του ιδιωτικού τομέα. Μεγάλο μέρος των νέων θέσεων εργασίας προκύπτουν από τις ΜΜΕ, οι οποίες συμβάλλουν καταλυτικά στην οικονομική μεγέθυνση, και άρα οι επενδύσεις στην πρακτική άσκηση σε αυτές δικαιολογούνται από την ανάγκη να διορθωθεί μια αδυναμία της αγοράς οφειλόμενη σε εξωγενείς παράγοντες και τα παρεχόμενα δημόσια αγαθά (όπως η αναντιστοιχία των προσόντων που αποκτώνται κατά την εκπαίδευση). Κατ' αυτόν τον τρόπο οι ΜΜΕ μπορούν να συμβάλουν περαιτέρω στην οικονομική μεγέθυνση και κατ' επέκταση στην ευημερία της κοινωνίας⁽⁴⁾.

3.6 Συνεπώς, η ΕΟΚΕ προτείνει τη σύνταξη συνοδευτικών κατευθυντήριων γραμμών τόσο για τα κράτη μέλη, όσο και για και την επιχείρηση ή την οργάνωση στην οποία γίνεται η πρακτική άσκηση για την εξεύρεση πιθανών τρόπων υποστήριξης προγραμμάτων πρακτικής άσκησης με ήδη προβλεφθείσα εθνική ή ενωσιακή χρηματοδότηση. Συν τοις άλλοις, αυτές οι κατευθυντήριες γραμμές πρέπει να περιλαμβάνουν περιπτώσεις υποδειγματικής εφαρμογής πρακτικής άσκησης σε επιχειρήσεις ή οργανώσεις.

3.7 Η ΕΟΚΕ θεωρεί σημαντικό να γνωρίζουν οι εργοδότες πώς μπορούν να αντλήσουν καθαρά οφέλη από την προσφορά θέσεων πρακτικής άσκησης. Μελέτες με θέμα το πλήρες φάσμα του κόστους και της ωφέλειας, από τις οποίες αναδεικνύονται οι πραγματικές οικονομικές αποδόσεις, μπορούν να αποτελέσουν πειστικό επιχειρήμα για έναν επιχειρηματία να πάρει ασκούμενους στην επιχείρησή του. Ταυτόχρονα, πρέπει να γίνει γενικότερα αντιληπτό πως οι επιχειρήσεις πρέπει να προσφέρουν θέσεις ποιοτικής πρακτικής άσκησης.

4. Απολαβές και κοινωνική ασφάλιση

4.1 Δεδομένου ότι μόλις το 62 %⁽⁵⁾ των νέων με πρακτική άσκηση στο ενεργητικό τους έχουν στα χέρια τους γραπτή συμφωνία ή σύμβαση με την ενδιαφερόμενη επιχείρηση ή οργάνωση, η ΕΟΚΕ προσυπογράφει το αίτημα να καταστούν υποχρεωτικές οι γραπτές συμφωνίες πρακτικής άσκησης. Θα πρέπει να οριστούν κοινές νομικές προδιαγραφές για τις συμφωνίες πρακτικής άσκησης. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι γραπτές συμφωνίες ή συμβάσεις πρακτικής άσκησης είναι προς το συμφέρον τόσο του ασκούμενου όσο και εκείνου που προσφέρει την πρακτική άσκηση, καθότι κατ' αυτόν τον τρόπο ενισχύονται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις αμφοτέρων.

⁽⁴⁾ Management Training in SMEs, 2002.

⁽⁵⁾ «The experience of traineeships in the EU» (Η εμπειρία της πρακτικής άσκησης στην ΕΕ), έρευνα του Ευρωβαρομέτρου (διαθέσιμη μόνο στα αγγλικά), 2013.

4.2 Εντούτοις, η ΕΟΚΕ συνιστά στην περίπτωση της πρακτικής άσκησης στην ελεύθερη αγορά, ο εργοδότης να παρέχει υποχρεωτικά τη βασική δέσμη παροχών κοινωνικής ασφάλισης (ασφάλιση υγείας και ατυχήματος, καθώς και αναρρωτική άδεια ασθενείας στην περίπτωση της αμειβόμενης πρακτικής άσκησης) και τούτο να ορίζεται αυτομάτως στη συμφωνία πρακτικής άσκησης. Σε περίπτωση που η πρακτική άσκηση θεωρείται ότι αποτελεί σχέση απασχόλησης, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο και τις πρακτικές, πρέπει να εφαρμόζονται όλες οι διατάξεις του Εργατικού Δικαίου, του Δικαίου κοινωνικής προστασίας και των συλλογικών συμβάσεων εργασίας (συμπεριλαμβανομένων των μισθολογικών) που εμπερικλείονται στη νομοθεσία των κρατών μελών. Σε περίπτωση διαφοράς, η ΕΟΚΕ συνιστά οι ασκούμενοι να θεωρούνται το ασθενέστερο μέρος και να τους παρέχεται η απαραίτητη υποστήριξη.

4.3 Οι πιο συνήθεις πηγές χρηματοδότησης των διαφόρων τύπων πρακτικής άσκησης ανά τα κράτη μέλη είναι τα ενωσιακά και τα εθνικά ή περιφερειακά κονδύλια, οι θεσμικοί φορείς (π.χ. υποτροφίες πανεπιστημίων), η αυτοχρηματοδότηση και οι οικονομικοί πόροι της εκάστοτε επιχείρησης. Η χρηματοδότηση από το Δημόσιο συνιστάται συχνά στη γενναία συμμετοχή των Ευρωπαϊκών Ταμείων και δη του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου. Ωστόσο, όσον αφορά την πρακτική άσκηση στην ελεύθερη αγορά, η αυτοχρηματοδότηση είναι σύνθηδες φαινόμενο καθώς συχνά η αποζημίωση που καταβάλλεται στον ασκούμενο είναι ανεπαρκής ή μηδαμινή. Γεγονός είναι ότι το 59 %⁵ επί του συνόλου των ασκούμενων δεν εισπράττουν καμία αποζημίωση και είναι υποχρεωμένοι να βασίζονται σε άλλες πηγές όπως οι οικονομίες τους ή να ζητούν την ενίσχυση της οικογένειάς τους.

4.4 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι η προετοιμασία των ασκούμενων για τη μελλοντική τους επαγγελματική σταδιοδρομία μέσω της ενίσχυσης της απασχολησιμότητάς τους δεν σημαίνει ότι πρέπει να ζουν σε συνθήκες φτώχειας. Η πρακτική άσκηση πρέπει να είναι εξίσου προσβάσιμη σε όλους, κατά συνέπεια η μη παροχή οικονομικής αποζημίωσης περιορίζει τη δυνατότητα πρόσβασης του ασκούμενου στην πρακτική άσκηση (μόνο το 46 % των ερωτηθέντων ανά την ΕΕ έχουν ολοκληρώσει πρακτική άσκηση⁵). Έτσι, αυτό το οικονομικό κριτήριο καταλήγει να αποτελεί διάκριση εις βάρος ορισμένων ομάδων νέων.

4.5 Όσον αφορά το θέμα της συναρμοδιότητας, η ΕΟΚΕ προτρέπει τα κράτη μέλη να αναζητήσουν μια ευέλικτη λύση στο ζήτημα της αποζημίωσης των ασκούμενων. Με τη λύση αυτή πρέπει να κατοχυρώνεται η υψηλή ποιότητα της πρακτικής άσκησης και οι αξιοπρεπείς εργασιακοί όροι, χωρίς ωστόσο αυτό να λειτουργεί αποθαρρυντικά για τις επιχειρήσεις. Η αποζημίωση για μια πρακτική άσκηση δεν πρέπει να θεωρείται απλώς μια μορφή απολαβών, αλλά και ένας τρόπος εξασφάλισης ίσων ευκαιριών σε όλους τους νέους που επιθυμούν να πραγματοποιήσουν πρακτική άσκηση.

4.6 Η ΕΟΚΕ εισηγείται την αναθεώρηση και την ανάλυση όλων των εναλλακτικών επιλογών με τους κοινωνικούς εταίρους, δηλαδή εφαρμογή καθιερωμένων φοροαπαλλαγής για τις επιχειρήσεις που προσφέρουν πρακτική άσκηση, χρήση ενωσιακών και εθνικών κονδυλίων, εκπτώσεις στις δέσμες παροχών κοινωνικής ασφάλισης κ.λπ. με σκοπό να μην επωμίζεται αποκλειστικά η εκάστοτε επιχείρηση ή οργάνωση το κόστος της αποζημίωσης.

4.7 Επίσης, η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εκδώσει το συντομότερο δυνατόν κατευθυντήριες γραμμές με βέλτιστες πρακτικές για τα κράτη μέλη και τις επιχειρήσεις/οργανώσεις.

4.8 Οι ορθές πρακτικές για την πρακτική άσκηση, που καθορίζονται στη Σύσταση με θέμα πλαίσιο ποιότητας για την πρακτική άσκηση, θα πρέπει να ισχύουν τόσο στην «ελεύθερη αγορά» όσο και στον δημόσιο τομέα και στα όργανα της ΕΕ.

5. Άλλες πτυχές

5.1 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την πρόταση για τον περιορισμό αφ' ενός της χρονικής διάρκειας κάθε πρακτικής άσκησης στους 6 μήνες και αφ' ετέρου των επαναλαμβανόμενων πρακτικών ασκήσεων, έτσι ώστε να αποφευχθεί η κατάχρησή τους ως εναλλακτική λύση στη μόνιμη απασχόληση. Ωστόσο, ίσως να είναι πιο ενδεδειγμένο να διαρκεί η διασυννοιακή πρακτική άσκηση περισσότερο από εκείνη που πραγματοποιείται στη χώρα προέλευσης του ασκούμενου.

5.2 Επίσης, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι πρέπει οπωσδήποτε να ληφθεί μέριμνα έτσι ώστε να μπορούν τα άτομα με αναπηρίες να συμμετέχουν σε μια πρακτική άσκηση και προς τούτο συνιστά τη λήψη μέτρων ευαισθητοποίησης και διευκόλυνσης της πρόσβασής τους σε αυτές τις ασκήσεις.

5.3 Η ΕΟΚΕ καλεί τους κοινωνικούς εταίρους να συνεχίσουν τις προσπάθειές τους για την αναγνώριση των προσόντων και των δεξιοτήτων που αποκτώνται κατά την πρακτική άσκηση και όχι μόνο (π.χ. δράσεις εθελοντισμού). Μέσα σε αυτό το περιγράμμα, ο Ευρωπαϊκός χώρος δεξιοτήτων και προσόντων –ο οποίος αναλύθηκε προσφάτως– θα μπορούσε να ενισχύσει τη διαφάνεια της διαδικασίας.

5.4 Η ΕΟΚΕ τάσσεται μεν υπέρ της έκδοσης πιστοποιητικών πρακτικής άσκησης, αλλά προτείνει η έκδοση αυτή να γίνεται με ενιαίες προδιαγραφές. Επίσης, στην προσπάθεια να τύχουν ευρύτερης αναγνώρισης και να είναι πιο χρήσιμα για τους νέους, θα μπορούσαν να συνδεθούν με το «Διαβατήριο νέων» και το Ευρωπαϊκό πλαίσιο επαγγελματικών προσόντων.

5.5 Τέλος, η ΕΟΚΕ ζητά να διεξαχθεί διάλογος τόσο σε ενωσιακό όσο και εθνικό επίπεδο με τη συμμετοχή όλων των άμεσα ενδιαφερομένων (κοινωνικοί εταίροι, οργανώσεις κοινωνίας πολιτών και κυρίως οργανώσεις νεολαίας) στον καθορισμό κατευθυντήριων γραμμών, καθώς και στην εποπτεία και στην αξιολόγηση της εφαρμογής τους.

Βρυξέλλες, 27 Φεβρουαρίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 94/62/ΕΚ για τις συσκευασίες και τα απορρίμματα συσκευασίας με σκοπό τη μείωση της κατανάλωσης λεπτών πλαστικών σακουλών μεταφοράς»

COM(2013) 761 final — 2013/0371 (COD)

(2014/C 214/08)

Εισηγητής: ο κ. Seamus BOLAND

Στις 15 Νοεμβρίου 2013, το Συμβούλιο, και στις 18 Νοεμβρίου 2013, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, σύμφωνα με το άρθρο 114, παράγραφος 3, και το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την τροποποίηση της οδηγίας 94/62/ΕΚ για τις συσκευασίες και τα απορρίμματα συσκευασίας με σκοπό τη μείωση της κατανάλωσης λεπτών πλαστικών σακουλών μεταφοράς

COM (2013) 761 final — 2013/0371 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη και περιβάλλον» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 12 Φεβρουαρίου 2014.

Κατά την 496η σύνοδο ολομέλειας, της 26ης και 27ης Φεβρουαρίου 2014 (συνεδρίαση της 26ης Φεβρουαρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 227 ψήφους υπέρ, και 5 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την πρόταση οδηγίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την τροποποίηση της οδηγίας 94/62/ΕΚ για τις συσκευασίες και τα απορρίμματα συσκευασίας με σκοπό τη μείωση της κατανάλωσης λεπτών πλαστικών σακουλών μεταφοράς. Εντούτοις, εφιστά την προσοχή στην ευρέως ασκούμενη κριτική, σύμφωνα με την οποία η προτεινόμενη οδηγία ενδέχεται να μην επιτύχει τον στόχο της μείωσης των πλαστικών σακουλών στο άμεσο μέλλον.

1.2 Η ΕΟΚΕ παραδέχεται ότι η συνεχιζόμενη χρήση ελαφρών πλαστικών σακουλών μεταφοράς προκαλεί τεράστια περιβαλλοντική ζημία στη θαλάσσια χλωρίδα και πανίδα, με συνακόλουθες σοβαρές συνέπειες τόσο για μια σειρά θαλάσσιων ειδών όσο και για την ανθρώπινη υγεία.

1.3 Η ΕΟΚΕ έχει επίγνωση των πολυάριθμων νομοθετικών παραμέτρων που περιπλέκουν τον έλεγχο των πλαστικών σακουλών. Ωστόσο, συνιστά θερμά να εξασφαλιστεί μέσω της προτεινόμενης οδηγίας η πλήρης δέσμευση κάθε κράτους μέλους για την εξάλειψη των εν λόγω απορριμμάτων σε μόνιμη βάση.

1.4 Η ΕΟΚΕ ανησυχεί μήπως η πρόταση αποδειχθεί ατελέσφορη για την επίτευξη των βασικών στόχων περί μείωσης, ελλείψει σαφούς προληπτικού στόχου της ΕΕ ο οποίος θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως σημείο αναφοράς για την αποτελεσματικότητα των μέτρων των κρατών μελών και να καταστεί δεσμευτικός δια της επιβολής κυρώσεων.

1.5 Εν προκειμένω, η ΕΟΚΕ συνιστά τα εξής:

— τον καθορισμό ενός ποσοτικού στόχου εκ μέρους της ΕΕ για τον περιορισμό της χρήσης ελαφρών πλαστικών σακουλών, χρησιμοποιώντας ως βάση την εμπειρία της ευρύτερης ομάδας κρατών μελών με χαμηλή κατανάλωση ελαφρών πλαστικών σακουλών·

— τη θέσπιση συγκεκριμένων κυρώσεων σε περίπτωση μη επίτευξης του προαναφερθέντος στόχου.

1.6 Παρότι εξυπακούεται ότι τα διαφορετικά μέτρα που λαμβάνονται για τον έλεγχο των πλαστικών σακουλών μεταφοράς έχουν ποικιλόμορφα αποτελέσματα στα διάφορα κράτη μέλη, η ΕΟΚΕ συνιστά να διενεργεί κάθε κράτος μέλος τη δική του μελέτη σχετικά με τον καλύτερο τρόπο συμμόρφωσης του προς τις διατάξεις της προτεινόμενης οδηγίας και στη συνέχεια να επιλέγει τη λύση που ανταποκρίνεται καλύτερα στις ανάγκες του και θεωρείται περισσότερο ρεαλιστική για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων του έναντι της τήρησης του συνολικού στόχου της ΕΕ.

1.7 Η ΕΟΚΕ προτρέπει τα κράτη μέλη να εξετάσουν προσεκτικά τις δυνητικές συνέπειες για τους καταναλωτές, για τον τομέα του λιανικού εμπορίου και για το περιβάλλον κατά τη διαμόρφωση της δικής τους πολιτικής εφαρμογής.

1.8 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τη διαπίστωση στην οποία προβαίνει η έκθεση της εκτίμησης αντικτύπου του 2011 που καταρτίστηκε από τη ΓΔ «Περιβάλλον», σύμφωνα με την οποία η μειωμένη χρήση πλαστικών σακουλών, αφενός, αναμένεται να έχει το πολύ ουδέτερες επιπτώσεις για την απασχόληση και, αφετέρου, ενδέχεται να συμβάλει στην αύξηση του αριθμού των θέσεων εργασίας που σχετίζονται με τις επαναχρησιμοποιήσιμες εναλλακτικές σακούλες, με ταυτόχρονη άμβλυνση των περιβαλλοντικών προβλημάτων.

1.9 Σε πλήρη συμφωνία με την προηγούμενη γνωμοδότηση της (φάκελος NAT/600) σχετικά με την «Ευρωπαϊκή στρατηγική για τα πλαστικά απόβλητα» (Πράσινη Βίβλος), η ΕΟΚΕ συνιστά τη σαφή αναγνώριση του ρόλου που διαδραματίζει η κοινωνία των πολιτών για την αλλαγή συμπεριφοράς προς το καλύτερο.

2. Γενικές πληροφορίες σχετικά με τις νομοθετικές πρωτοβουλίες

2.1 Βάσει της νομοθεσίας της ΕΕ, οι πλαστικές σακούλες μεταφοράς θεωρούνται συσκευασία δυνάμει της οδηγίας για τις συσκευασίες και τα απορρίμματα συσκευασίας (οδηγία 94/62/ΕΚ). Ωστόσο, δεν υπάρχει νομοθεσία ή πολιτική της ΕΕ που να αφορά ειδικά τις πλαστικές σακούλες μεταφοράς. Ορισμένα κράτη μέλη έχουν ήδη αναπτύξει ιδιαίτερα επιτυχείς πολιτικές για τη μείωση της χρήσης τους. Πολλά άλλα όμως δεν έχουν ακόμη ασχοληθεί διόλου με το συγκεκριμένο ζήτημα.

2.2 Σκοπός της παρούσας πρότασης είναι να μειωθεί η κατανάλωση πλαστικών σακουλών μεταφοράς με πάχος μικρότερο από 50 μικρά (0,05 χιλιοστά) στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Για περιγραφικούς σκοπούς, επισημαίνεται ότι η οδηγία αφορά τις λεπτές πλαστικές σακούλες που διανέμονται στα ταμεία των υπεραγορών και άλλων καταστημάτων και χρησιμοποιούνται για τη μεταφορά εμπορευμάτων.

2.3 Οι νομοθετικές δυσκολίες που ανέκυψαν ως προς τον καθορισμό και την επιδίωξη ενός πανευρωπαϊκού στόχου μείωσης από όλα τα κράτη μέλη συνέβαλαν στη σοβαρή επιδείνωση του προβλήματος. Αντί να οριστεί ένας κοινός στόχος για την ΕΕ, ο οποίος θα επέφερε σημαντική μείωση του αριθμού των ευρισκόμενων σε κυκλοφορία πλαστικών σακουλών, θεωρείται προτιμότερο να εισαχθεί στην οδηγία 94/62/ΕΚ η υποχρέωση για όλα τα κράτη μέλη να μειώσουν την κατανάλωση λεπτών πλαστικών σακουλών, επιτρέποντάς τους παράλληλα να θέσουν τους δικούς τους εθνικούς στόχους μείωσης και να επιλέξουν τα προς υιοθέτηση μέτρα για την επίτευξη των στόχων αυτών. Τα μέτρα αυτά δεν θα πρέπει να οδηγούν σε συνολική αύξηση της παραγωγής άλλων συσκευασιών.

2.4 Η Ευρωπαϊκή Ένωση σημείωσε ελάχιστη επιτυχία όσον αφορά τον συγχρονισμό των πολιτικών που θα μπορούσαν να ευνοήσουν μια ενιαία αντίδραση για την επίλυση των προβλημάτων που οφείλονται στη δημιουργία απορριμμάτων από πλαστικές σακούλες. Παραδείγματος χάρη, η Ιταλία επιθυμεί την απαγόρευση τους. Η Αυστρία έχει αμφισβητήσει τη συγκεκριμένη πρόταση για νομικούς λόγους. Άλλες χώρες, όπως η Δανία, η Ιρλανδία και η Βουλγαρία, έχουν επιβάλει φόρο στις πλαστικές σακούλες. Το Ηνωμένο Βασίλειο θα προβεί το 2015 στην καθιέρωση περιορισμένης φορολόγησης, η οποία θα επηρεάσει τα καταστήματα λιανικής πώλησης που απασχολούν πάνω από 250 άτομα. Τα εμπορικά καταστήματα στη Γαλλία, στη Γερμανία, στην Πορτογαλία, στην Ουγγαρία και στις Κάτω Χώρες άρχισαν ήδη να χρεώνουν τις πλαστικές σακούλες.

3. Ιστορικό και κύρια σημεία του εγγράφου της Επιτροπής

3.1 Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, σύμφωνα με το άρθρο 114, παράγραφος 3, και το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, επιθυμούν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την τροποποίηση της οδηγίας 94/62/ΕΚ για τις συσκευασίες και τα απορρίμματα συσκευασίας με σκοπό τη μείωση της κατανάλωσης λεπτών πλαστικών σακουλών μεταφοράς.

3.2 Ενόψει της εκπόνησης της νομοθετικής της πρότασης, η Επιτροπή προέβη στη διενέργεια εκτίμησης επιπτώσεων⁽¹⁾. Σύμφωνα με την εν λόγω εκτίμηση επιπτώσεων, το 2010, κάθε πολίτης της ΕΕ χρησιμοποίησε 198 πλαστικές σακούλες μεταφοράς, από τις οποίες περίπου το 90 % εκτιμάται ότι ήταν λεπτές. Τούτες επαναχρησιμοποιούνται λιγότερο συχνά και είναι πιθανότερο να συμβάλουν στη δημιουργία απορριμμάτων.

3.3 Στην ίδια έκθεση αναφέρεται ότι, το 2010, πετάχθηκαν περισσότερες από 8 δισεκατομμύρια πλαστικές σακούλες μεταφοράς στην ΕΕ. Τα απορρίμματα αυτά επηρεάζουν σημαντικά το θαλάσσιο περιβάλλον, με αποτέλεσμα να συσσωρεύονται μεγάλες ποσότητες στις θάλασσές μας. Ακόμη και σε χώρες που δεν διαθέτουν ακτογραμμή, οι πλαστικές σακούλες φθάνουν στους ωκεανούς μέσω των ποταμών και των χειμάρρων. Δεδομένου ότι οι πλαστικές σακούλες μπορούν να διατηρηθούν επί εκατοντάδες χρόνια, τίθεται συνεπώς μια τεράστια παγκόσμια πρόκληση όσον αφορά την πρόκληση ρύπανσης και τις συνακόλουθες αρνητικές συνέπειες για τα ωκεάνια οικοσυστήματα.

3.4 Σύμφωνα με την ανάλυση της Επιτροπής, η χρήση τέτοιων σακουλών ποικίλλει σημαντικά, με μέσο όρο κυμαινόμενο από τέσσερις ανά άτομο ετησίως στη Φινλανδία και στη Δανία έως 466 στην Πολωνία, στην Πορτογαλία και στη Σλοβακία.

4. Γενικές και ειδικές παρατηρήσεις

4.1 Στη γνωμοδότηση της (φάκελος NAT/600), με θέμα την «Ευρωπαϊκή στρατηγική για τα πλαστικά απόβλητα» (Πράσινη Βίβλος) και εισηγητή τον κ. Zboril, η ΕΟΚΕ επεσήμανε τα σοβαρά προβλήματα που τίθενται εξαιτίας των πλαστικών αποβλήτων εν γένει και συνέστησε ορισμένες βασικές δράσεις με σκοπό την αντιμετώπιση της ρύπανσης από πλαστικά αντικείμενα⁽²⁾.

⁽¹⁾ Εκτίμηση επιπτώσεων της πρότασης οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την τροποποίηση της οδηγίας 94/62/ΕΚ για τις συσκευασίες και τα απορρίμματα συσκευασίας με σκοπό τη μείωση της κατανάλωσης λεπτών πλαστικών σακουλών μεταφοράς {COM(2013) 761 final — 2013/0371 (COD)}.

⁽²⁾ Γνωμοδότηση με θέμα «Ευρωπαϊκή στρατηγική για τα πλαστικά απόβλητα» (Πράσινη Βίβλος). ΕΕ C 341 της 21.11.2013, σσ. 59-66.

4.2 Η δραστική μείωση των πλαστικών σακουλών, θα συμβάλει στην ελάφρυνση της πίεσης που ασκείται στη βιοποικιλότητα, ιδίως όσον αφορά το θαλάσσιο περιβάλλον, σύμφωνα με τη στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα η οποία αποσκοπεί στην ανάσχεση της απώλειας βιοποικιλότητας και της υποβάθμισης των οικοσυστημικών υπηρεσιών στην ΕΕ έως το 2020.

4.3 Είναι γνωστό ότι τουλάχιστον 267 διαφορετικά είδη αντιμετωπίζουν προβλήματα παγίδευσης ή κατάποσης θαλάσσιων αποβλήτων που προκαλούνται από πλαστικές σακούλες μεταφοράς. Στη Βόρεια Θάλασσα, το 94 % όλων των πτηνών έχουν στο στομάχι τους πλαστικές ύλες. Σακούλες βρέθηκαν επίσης στο στομάχι πολλών θαλάσσιων ειδών που απειλούνται με εξαφάνιση.

4.4 Βασικές ελλείψεις που συντείνουν στην επιδείνωση του προβλήματος είναι, μεταξύ άλλων, οι ακόλουθες:

- δυσλειτουργία της αγοράς και περιορισμένη ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης·
- ανεπάρκειες από πλευράς εφαρμογής και επιβολής του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου που διέπει τις συσκευασίες και τα απορρίμματα συσκευασίας·
- αδυναμία καθορισμού πραγματικών στόχων ικανών να περιορίσουν σημαντικά τη χρήση των ελαφρών πλαστικών σακουλών·
- απουσία πολιτικής βούλησης σε πολλά κράτη μέλη για την επίλυση του προβλήματος με την επιδίωξη ουσιαστικών στόχων.

4.5 Εξάλλου, οι τεράστιες διαφορές που παρατηρούνται μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά τον αριθμό των χρησιμοποιούμενων ελαφρών πλαστικών σακουλών ανά άτομο καταδεικνύουν τη σκοπιμότητα δραστικής μείωσης της χρήσης τέτοιου είδους πλαστικών σακουλών σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα, υπό την προϋπόθεση ότι υφίσταται η αναγκαία πολιτική βούληση για την ανάληψη δράσης προς το σκοπό αυτό. Παραδείγματος χάρι, στην Ιρλανδία επιτεύχθηκε μείωση του αριθμού των πλαστικών σακουλών κατά 80 % με την επιβολή φόρου στα σημεία πώλησης.

4.6 Ελλείψει αποτελεσματικής δράσης, ο αριθμός των πλαστικών σακουλών που διατίθενται στην αγορά αναμένεται να αυξηθεί στην ΕΕ-27 από 99 δισεκατομμύρια το 2010 σε 111 δισεκατομμύρια το 2020 ⁽³⁾. Τυχόν αδυναμία για την ανάληψη άμεσης και αποφασιστικής δράσης, ικανής να περιορίσει τη χρήση των πλαστικών σακουλών και το συνακόλουθο πρόβλημα της δημιουργίας απορριμμάτων, θα έχει αρνητικές συνέπειες για το περιβάλλον και τους πολίτες, τόσο εντός όσο και εκτός της ΕΕ, καθώς και για τον τομέα της ανακύκλωσης πλαστικών, τις δημόσιες αρχές, την αλιευτική βιομηχανία, τον κλάδο του τουρισμού και τις τοπικές επιχειρήσεις.

4.7 Πολυαριθμικές περιβαλλοντικές ομάδες θεωρούν την πρόταση της Επιτροπής σαφώς ανεπαρκή διότι στο άρθρο 1, παράγραφος 2, ορίζεται ότι «Τα κράτη μέλη λαμβάνουν μέτρα για να επιτευχθεί μείωση της κατανάλωσης λεπτών πλαστικών σακουλών μεταφοράς στο έδαφός τους εντός δύο ετών από την έναρξη ισχύος της παρούσας οδηγίας», χωρίς να τίθεται κάποιος συγκεκριμένος στόχος όσον αφορά την πρόληψη.

4.8 Εξυπακούεται βεβαίως ότι οι οδηγίες για την εφαρμογή των οποίων υπεύθυνο είναι το εκάστοτε κράτος μέλος, χωρίς μάλιστα να έχουν προβλεφθεί σαφείς κυρώσεις σε περίπτωση μη εφαρμογής τους, έχουν αισθητά λιγότερες πιθανότητες επιτυχίας.

4.9 Ο καθορισμός ενός ποσοτικού προληπτικού στόχου για τη χρήση ελαφρών πλαστικών σακουλών, αφενός, θα έθετε στα κράτη μέλη έναν σαφή στόχο και ένα συγκεκριμένο σημείο αναφοράς, δυνάμενων να τύχουν παρακολούθησης και υποχρεωτικής επιβολής, εφόσον τούτο κρίνεται αναγκαίο· αφετέρου, θα παρείχε, ευελιξία στα κράτη μέλη σχετικά με τα εφαρμοστέα μέσα για την επίτευξη του εν λόγω στόχου. Τα μέσα αυτά θα μπορούσε να περιλαμβάνουν την παροχή οικονομικών κινήτρων — όπως η είσπραξη φόρων ή τελών — τη διοργάνωση εκστρατειών ευαισθητοποίησης των καταναλωτών, τη θέσπιση κανονιστικών μέτρων ή ένα συνδυασμό όλων αυτών των μέσων, ανάλογα με τις ιδιαίτερες συνθήκες που επικρατούν σε κάθε κράτος μέλος. Στην εκτίμηση επιπτώσεων εξετάστηκε ως ενδεχόμενο να τεθεί ένας προληπτικός στόχος, ανερχόμενος σε 35 σακούλες ανά άτομο ετησίως. Ο στόχος αυτός θα είχε ως βάση τη μέση κατανάλωση ελαφρών πλαστικών σακουλών στο 25 % των κρατών μελών με τις καλύτερες επιδόσεις κατά το 2010, κατά τρόπο ώστε να μπορεί να θεωρηθεί ως εύλογο και εφικτό σημείο αναφοράς για τα υπόλοιπα κράτη μέλη. Η καθιέρωση ενός τέτοιου προληπτικού στόχου σε πανευρωπαϊκή κλίμακα θα είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση της κατανάλωσης πλαστικών σακουλών μίας χρήσης κατά 80 % στην ΕΕ και θα ήταν σκόπιμο να θεωρηθεί ως ο ελάχιστος επιθυμητός στόχος.

4.10 Από την εκτίμηση επιπτώσεων της Επιτροπής συνάγεται ότι τα μέτρα που αποσκοπούν στη μείωση της κατανάλωσης πλαστικών σακουλών μίας χρήσης δεν θα είχαν ανεπιθύμητες επιπτώσεις ούτε στην οικονομία ούτε στην απασχόληση.

Η προαναφερθείσα εκτίμηση επιπτώσεων καταλήγει στα ακόλουθα συμπεράσματα:

- αναμένεται μείωση του αριθμού των εργαζομένων στον τομέα παραγωγής **πλαστικών σακουλών μίας χρήσης**·
- εντούτοις, υπάρχει πιθανότητα να σημειωθεί αύξηση του αριθμού των εργαζομένων στον τομέα παραγωγής **πλαστικών σακουλών πολλαπλών χρήσεων, χάρτινων σακουλών και σάκων για κάδους απορριμμάτων**·
- από την έκθεση PRODCOM του 2011 η οποία αναφέρεται στην εκτίμηση επιπτώσεων προκύπτει ότι, το 2006, το ένα τρίτο των ελαφρών πλαστικών σακουλών εισήχθησαν κυρίως από την Ασία. Στην ίδια έκθεση επισημαίνεται επίσης ότι, έκτοτε, σημειώθηκε σημαντική μετατόπιση της παραγωγής προς την Ασία. Ως παράδειγμα αναφέρεται ότι στο Ηνωμένο Βασίλειο οι εν λόγω σακούλες εισάγονται σε ποσοστό σχεδόν 98 % από την Άπω Ανατολή·

⁽³⁾ Σύμφωνα με στοιχεία της PRODCOM, της βάσης δεδομένων της EUROSTAT για την παραγωγή μεταποιημένων προϊόντων. (Εκτίμηση επιπτώσεων της Επιτροπής, κεφάλαιο 2.4).

- στην έκθεση αυτή τονίζεται ότι ο τομέας παραγωγής στο εσωτερικό των χωρών της ΕΕ τείνει συνήθως να βασίζεται στην παραγωγή «ελαφρώς χοντρότερων σακούλων»·
- στην έκθεση που περιλαμβάνεται στην εκτίμηση επιπτώσεων υποδεικνύεται ότι δεν αναμένονται πρόσθετες επιπτώσεις στην απασχόληση (σ. 86)· συγχρόνως, επισημαίνεται ότι οι περισσότεροι κατασκευαστές παράγουν πλαστικές σακούλες διαφόρων μεγεθών και ότι η ανάληψη δράσεων για τη μείωση των πλαστικών σακούλων ενδέχεται να αυξήσει τη ζήτηση για επαναχρησιμοποιήσιμες σακούλες, συμβάλλοντας έτσι στη δημιουργία θέσεων εργασίας.

Βρυξέλλες, 26 Φεβρουαρίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 525/2013 όσον αφορά την τεχνική εφαρμογή του πρωτοκόλλου του Κιότο στη σύμβαση-πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την αλλαγή του κλίματος»

COM(2013) 769 final — 2013/0377 (COD)

(2014/C 214/09)

Εισηγητής: ο κ. M. ADAMS

Στις 18 Νοεμβρίου 2013, και στις 10 Δεκεμβρίου 2013, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αποφάσισαν αντιστοίχως, σύμφωνα με τα άρθρα 192 παράγραφος 1 και 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να ζητήσουν από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να καταρτίσει γνωμοδότηση με θέμα

Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 525/2013 όσον αφορά την τεχνική εφαρμογή του πρωτοκόλλου του Κιότο στη σύμβαση-πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την αλλαγή του κλίματος

COM(2013) 769 final — 2013/0377 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 12 Φεβρουαρίου 2014.

Κατά την 496^η σύνοδο ολομέλειας, της 26ης και 27ης Φεβρουαρίου 2014 (συνεδρίαση της 26ης Φεβρουαρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 226 ψήφους υπέρ, 5 κατά και 12 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η πρόταση διευκολύνει και καθιστά δυνατή την τεχνική εφαρμογή των υφιστάμενων συμφωνιών που σχετίζονται με το πρωτόκολλο του Κιότο. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόταση ως έχει.

2. Γενική εισαγωγή

2.1 Το πρωτόκολλο του Κιότο, η διεθνής συμφωνία του 1997 με την οποία ανατίθεται σε κάθε χώρα διαφοροποιημένη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, τέθηκε σε ισχύ το 2005. Οι βιομηχανικές χώρες δεσμεύτηκαν να μειώσουν τις ετήσιες εκπομπές τους σε διοξείδιο του άνθρακα, υπολογιζόμενες με βάση έξι αέρια του θερμοκηπίου (GHG), σε διαφορετικά ποσοστά που ανέρχονται κατά μέσο όρο σε 5,2 %, έως το 2012, σε σύγκριση με το 1990. Παρόλο που οι παγκόσμιες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου έχουν αυξηθεί κατά 40 % από το 1990, το πρωτόκολλο του Κιότο θεωρείται ότι αποτελεί ένα μικρό αλλά ουσιαστικό πρώτο βήμα διεθνούς δράσης.

2.2 Σύμφωνα με το πρωτόκολλο του Κιότο, η «ΕΕ-15» δεσμεύτηκε να μειώσει τις συλλογικές εκπομπές της κατά 8 % σε σχέση με τα επίπεδα του 1990 έως την περίοδο 2008-2012, και είναι πιθανό να έχει υπερκαλύψει το στόχο αυτό. Τα κράτη μέλη που προσχώρησαν στην ΕΕ το 2004 έχουν επίσης υιοθετήσει τους στόχους του Κιότο για μείωση κατά 5 %, 6 % ή 8 %, τους οποίους αναμένεται να επιτύχουν ή να υπερβούν. Για το 2020, η ΕΕ ανέλαβε μονομερή δέσμευση να μειώσει τις συνολικές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου από τα 28 κράτη μέλη της κατά 20 % σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990.

2.3 Ενώ το ΑΕγχΠ της ΕΕ αυξήθηκε κατά 45 % μεταξύ 1990 και 2011, οι συνολικές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου από τα σημερινά 28 κράτη μέλη — συμπεριλαμβανομένων των εκπομπών από τις διεθνείς αερομεταφορές, οι οποίες καλύπτονται από τη μονομερή δέσμευση της ΕΕ — ήταν το 2011 κατά 16,9 % κατώτερες από το επίπεδο του 1990, ποσοστό που εκτιμάται σε 18 % για το 2012. Οι τελευταίες προβλέψεις των κρατών μελών δείχνουν ότι οι συνολικές εκπομπές το 2020, συμπεριλαμβανομένων των διεθνών αερομεταφορών, θα είναι κατά 21 % μικρότερες από το επίπεδο του 1990.

2.4 Η «Τροποποίηση της Ντόχα» επί του πρωτοκόλλου του Κιότο στη Σύμβαση-Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή θεσπίζει μια δεύτερη περίοδο δεσμεύσεων βάσει του πρωτοκόλλου του Κιότο, η οποία αρχίζει την 1η Ιανουαρίου 2013 και λήγει την 31η Δεκεμβρίου 2020.

2.5 Η δεύτερη περίοδος δεσμεύσεων βάσει του πρωτοκόλλου του Κιότο θα διατηρήσει και θα ενισχύσει το υπάρχον εκτενές σύστημα λογιστικής καταγραφής των εκπομπών για τη διασφάλιση της διαφάνειας των επιδόσεων των μερών και τη συμμόρφωση αυτών με τις υποχρεώσεις τους.

2.6 Η εφαρμογή του πρωτοκόλλου του Κιότο μετά το 2012 απαιτεί μια σειρά τεχνικών κανόνων εφαρμογής που θα εκπονηθούν για την Ευρωπαϊκή Ένωση, τα κράτη μέλη της και την Ισλανδία. Ο πρόσφατος Κανονισμός του μηχανισμού παρακολούθησης δεν περιέχει τη νομική βάση που θα επιτρέψει στην Επιτροπή να εκδίδει κατ' εξουσιοδότηση πράξεις που αφορούν την εφαρμογή των κανόνων σχετικά με τη δεύτερη περίοδο δεσμεύσεων. Κατά συνέπεια, είναι αναγκαίο να τροποποιηθεί ο κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 525/2013 για να παράσχει τη νομική βάση που απαιτείται.

3. Σύνοψη των προτάσεων τροποποίησης του κανονισμού

3.1 Ο προτεινόμενος κανονισμός παρέχει τη βάση για την αντιμετώπιση μιας σειράς τεχνικών ζητημάτων με τη θέσπιση κανόνων. Τα ζητήματα αυτά είναι τα εξής:

- Η διαδικασία διαχείρισης των μονάδων, όπως οι συναλλαγές σε μονάδες Κιότο (εγγραφή, μεταβίβαση, απόκτηση, ακύρωση, απόσυρση, μεταφορά, αντικατάσταση ή μεταβολή της ημερομηνίας λήξης) εντός και μεταξύ των εθνικών μητρώων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, των κρατών μελών και της Ισλανδίας
- Οι λογιστικές διαδικασίες σχετικά με τη μετάβαση από την πρώτη στη δεύτερη περίοδο δεσμεύσεων, συμπεριλαμβανομένης της μεταφοράς πλεονάσματος λογιστικών μονάδων από την πρώτη στη δεύτερη περίοδο δεσμεύσεων
- Η δημιουργία και η διατήρηση αποθεματικού από το πλεόνασμα προηγούμενης περιόδου και αποθεματικού της περιόδου δεσμεύσεων για κάθε μέρος της συμφωνίας για την από κοινού τήρηση των δεσμεύσεων
- Η εισφορά («μέρος των εσόδων») που επιβάλλεται στην εγγραφή ERU (μονάδες μείωσης των εκπομπών) και η πρώτη διεθνής μεταφορά AAU (καταλογισμένη ποσοτική μονάδα) στη δεύτερη περίοδο δεσμεύσεων.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1 Εν ολίγοις, η πρόταση θα επιτρέψει στην ΕΕ να τηρήσει τη 2η περίοδο δεσμεύσεων του Πρωτοκόλλου του Κιότο, επιτρέποντας την έκδοση, τις μεταβιβάσεις και τη μεταφορά λογιστικών μονάδων Κιότο. Επίσης, θα επιτρέψει στην Επιτροπή να αποφασίζει σχετικά με «κατ' εξουσιοδότηση πράξεις». Η πρόταση διευκολύνει και επιτρέπει την τεχνική εφαρμογή των υφιστάμενων συμφωνιών και η ΕΟΚΕ την υποστηρίζει ως έχει.

Βρυξέλλες, 26 Φεβρουαρίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής — Ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης 2014»

COM(2013) 800 final

(2014/C 214/10)

Γενική εισηγήτρια: η κ. Evelyne PICHENOT

Στις 13 Νοεμβρίου 2013, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

«Ανακοίνωση της Επιτροπής — Ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης 2014»

COM(2013) 800 final.

Στις 18 Νοεμβρίου 2013, το Προεδρείο της ΕΟΚΕ ανέθεσε την εκπόνηση των σχετικών προπαρασκευαστικών εργασιών στη συντονιστική επιτροπή «Ευρώπη 2020».

Λόγω του επείγοντος χαρακτήρα των εργασιών, κατά την 496η σύνοδο ολομέλειας, της 26ης και 27ης Φεβρουαρίου 2014 (συνεδρίαση της 26ης Φεβρουαρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή όρισε γενική εισηγήτρια την κ. Evelyne PICHENOT, και υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 187 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 11 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Τόνωση του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου και βελτίωση της ενεργού συμμετοχής της κοινωνίας πολιτών

1.1.1 Για να βελτιωθεί η **ανάληψη από τα κράτη μέλη των οικείων ευθυνών διακυβέρνησης και η δημοκρατική νομιμότητα**, καίρια στοιχεία της διαδικασίας του «ευρωπαϊκού εξαμήνου», η ΕΟΚΕ, χωρίς να παραμελεί την ποικιλία των εθνικών πρακτικών, συνιστά να επιτευχθεί καλύτερη συμμετοχή των φορέων της κοινωνίας πολιτών. Κατά συνέπεια, διατυπώνει τις κάτωθι συστάσεις:

- να συνταχθεί **πρακτικός οδηγός** σχετικά με τα μέσα του «ευρωπαϊκού εξαμήνου» που απευθύνονται στους οικονομικούς και κοινωνικούς φορείς και στους αιρετούς εκπροσώπους του εθνικού επιπέδου και της τοπικής αυτοδιοίκησης·
- να αναπτυχθούν περαιτέρω οι επαφές και οι ακροάσεις των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων, ιδιαίτερα δε της Επιτροπής, με τα **εθνικά κοινοβούλια**, τα οποία διατηρούν την πλήρη δημοκρατική νομιμότητα στους τομείς του προϋπολογισμού και των μεταρρυθμίσεων·
- να συνεχιστεί ο διάλογος με την κοινωνία πολιτών σχετικά με το χρονοδιάγραμμα των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και με τον αμοιβαίο αντίκτυπο των πολιτικών που εφαρμόζουν ταυτόχρονα τα κράτη μέλη·
- να παροτρυνθούν όλα τα κράτη μέλη να μεριμνούν για την ενεργό συμμετοχή των **κοινωνικών εταίρων** και των **συμβουλευτικών οργανισμών** στη χάραξη των μεταρρυθμίσεων που απορρέουν από τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις και στην κατάρτιση και παρακολούθηση των εθνικών προγραμμάτων μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ)·
- να κληθούν οι κοινωνικοί εταίροι και η κοινωνία πολιτών να συμμετέχουν ενεργά στην **αξιολόγηση των δημόσιων πολιτικών**, η οποία θα προηγείται οιοδήποτε μέτρου εξορθολογισμού ή εκσυγχρονισμού·
- να εξακολουθήσει να αποστέλλεται στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο η **ετήσια ενοποιημένη έκθεση των εθνικών Οικονομικών και Κοινωνικών Επιτροπών (ΟΚΕ)** και συναφών οργανισμών⁽¹⁾· επί του προκειμένου, οι εθνικοί συμβουλευτικοί οργανισμοί θα έπρεπε να ενθαρρυνθούν περισσότερο να συμμετέχουν στην επεξεργασία της έκθεσης αυτής·
- να δίδεται εκ μέρους του Συμβουλίου και της Επιτροπής **επίσημη απάντηση** στις γραπτές εισηγήσεις της κοινωνίας πολιτών των κρατών μελών, που θα αποδεικνύει τη σοβαρότητα της διαβούλευσης και θα εντάσσεται στις συζητήσεις σχετικά με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις·
- να διαμορφωθεί μια μεθοδολογία για την επίτευξη **προτύπων ποιότητας όσον αφορά τη συμμετοχή** των οργανώσεων της κοινωνίας πολιτών και τον κοινωνικό διάλογο στα κράτη μέλη, με βάση την έκθεση που προώθησε η συντονιστική επιτροπή «Ευρώπη 2020» της ΕΟΚΕ και η οποία θα εκδοθεί το 2014.

⁽¹⁾ Βλ. CESlink: <http://www.esc.europa.eu/ceslink/?i=ceslink.fr.home>.

1.1.2 Στην ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης (ΕΕΑ) 2014, η οποία υποστηρίζεται από τις επισυναπτόμενες εκδόσεις ⁽²⁾, η Επιτροπή παρουσιάζει μια θεώρηση της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης που δίνει έμφαση στον συντονισμό μεταξύ των ευρωπαϊκών πολιτικών και των εθνικών δράσεων. Έτσι, η ανάλυση σηματοδοτεί την έναρξη του «ευρωπαϊκού εξαμήνου», ενώ ορίζει τις ίδιες προτεραιότητες με τα προηγούμενα χρόνια.

Η διαδικασία μακροοικονομικής και δημοσιονομικής εποπτείας που είχε θεσπιστεί από πριν εξακολουθεί να εξελίσσεται το 2014 και βασίζεται σε κείμενα που διέπονται από μια λογική **συντονισμένης πειθαρχίας, εποπτείας και κυρώσεων**. Στήριζεται επίσης σε **μηχανισμό επαγρύπνησης** με στόχο να προληφθεί η εμφάνιση μακροοικονομικών ανισορροπιών, σε **εθνικά προγράμματα μεταρρυθμίσεων** (ΕΠΜ), καθώς και σε **ειδικές συστάσεις ανά χώρα**, οι οποίες εκπονούνται βάσει διαβουλεύσεων με το εκάστοτε κράτος μέλος. Εξάλλου, το «ευρωπαϊκό εξάμηνο» παραμένει στενά συνδεδεμένο με τη στρατηγική «Ευρώπη 2020» και τους ποσοτικούς στόχους της.

1.1.3 Η χρηματοπιστωτική και, μετέπειτα, οικονομική κρίση που συνεχίζεται στην Ευρώπη έφερε στο φως τις αδυναμίες του συστήματος διακυβέρνησης της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ). Οι αδυναμίες αυτές πρέπει να διορθωθούν επειγόντως, ώστε να μην τεθεί ξανά σε κίνδυνο η ίδια η ύπαρξη του ευρώ. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει τη **σημασία της διαδρομής που διανύθηκε ήδη σε θέματα οικονομικής διακυβέρνησης**, αλλά επαναλαμβάνει ότι αποτελεί επιτακτική ανάγκη να εξασφαλιστεί η **δημοκρατική νομιμότητα** της διακυβέρνησης αυτής και η **ανάληψη των ευθυνών που αυτή συνεπάγεται από τα κράτη μέλη**. Η παρούσα γνωμοδότηση για την ΕΕΑ του 2014 **ευθυγραμμίζεται πλήρως με τις γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ για τις προηγούμενες ΕΕΑ**, οι οποίες συνοψίζονται στην περίληψη των συστάσεων που παρουσιάζονται κατωτέρω, στο σημείο 2.1. Τις συμπληρώνει, τις εκσυγχρονίζει και διανοίγει προοπτικές για το 2015, ενώ στηρίζεται στα συμπεράσματα πολλών πρόσφατων γνωμοδοτήσεων.

1.1.4 Η διεξαγωγή της Ετήσιας Επισκόπησης της Ανάπτυξης 2014 αποτελεί την πρώτη φάση της διαδικασίας, την οποία η **συντονιστική επιτροπή «Ευρώπη 2020»** θα παρακολουθήσει καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, με τη συνδρομή των εθνικών ΟΚΕ και συναφών οργανισμών όσον αφορά την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων και των πολιτικών σε εθνικό επίπεδο. Η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι η **εαρινή τριμερής κοινωνική σύνοδος κορυφής** συνδέεται ρητώς με τη διαδικασία του «ευρωπαϊκού εξαμήνου». Συμπληρωματικά, ζητά να δημοσιεύονται οι τοποθετήσεις των ευρωπαϊκών κοινωνικών εταίρων σε παράρτημα των εγγράφων του «ευρωπαϊκού εξαμήνου». Επιπλέον, επιθυμεί να συνοδεύεται η Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης (ΕΕΑ) από έκθεση σχετικά με την πορεία της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Η ανάλυση αυτή είναι αναγκαία για την προετοιμασία της ενδιάμεσης αναθεώρησης.

1.1.5 Η ΕΟΚΕ, πεπεισμένη ότι η κρίση δεν έχει παρέλθει, ζητά από τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα και τα κράτη μέλη να καταστήσουν συμβατή μια διαφοροποιημένη προσπάθεια δημοσιονομικής εξυγίανσης με μια **αποφασιστική και επίμονη δράση υπέρ της ανάπτυξης, της απασχόλησης και της ανταγωνιστικότητας** στο σύνολο της Ένωσης τον 28. Καλεί την προεχρή Επιτροπή να εφαρμόσει ένα φιλόδοξο **πρόγραμμα επενδύσεων** που να προσφέρει στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) καλύτερη πρόσβαση στη χρηματοδότηση. Τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία θα πρέπει να στηρίξουν την υλοποίηση των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», ενώ θα μπορούσαν ενδεχομένως να προσφέρουν τη συνδρομή τους σε μεταρρυθμίσεις που θα προβλεφθούν στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις. Παράλληλα, η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να υποβάλει χάρτη πορείας για τη συγκεκριμένη εφαρμογή της δέσμης κοινωνικών επενδύσεων.

1.2 Πιο συνεπής διακυβέρνηση για μια πραγματική Οικονομική και Νομισματική Ένωση

1.2.1 Σε συνέχεια της έκθεσης «Towards a genuine economic and monetary union» (Προς μια ουσιαστική Οικονομική και Νομισματική Ένωση) ⁽³⁾, η ΕΟΚΕ παρατηρεί με ικανοποίηση τη **σταδιακή εξέλιξη από τον «συντονισμό»** προς μια οικονομική διακυβέρνηση που διέπεται από μεγαλύτερη συνοχή μεταξύ κρατών μελών, μέσω της διαδικασίας του «ευρωπαϊκού εξαμήνου». Σημειώνει, ειδικότερα, ότι η ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης προσαρμόζεται στους νέους κανόνες διακυβέρνησης, ιδίως στη ζώνη του ευρώ, καθώς **τα σχέδια προϋπολογισμού υποβάλλονται στα μέσα Οκτωβρίου**, ώστε να μπορεί να εκτιμήσει η Επιτροπή κατά πόσον τα κράτη μέλη υιοθετούν τα αναγκαία μέτρα για την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Κατόπιν, η περάτωση των προϋπολογισμών πραγματοποιείται σε εθνικό επίπεδο. Η διαδικασία αυτή πρέπει να τηρεί πλήρως τη δημοκρατική νομιμότητα των εθνικών κοινοβουλίων, των μόνων που μπορούν να τροποποιούν και να υιοθετούν τον προϋπολογισμό.

1.2.2 Η ΕΟΚΕ σημειώνει την πρόοδο που αντιπροσωπεύει, σε κάποιο βαθμό, η επιτευχθείσα στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Δεκεμβρίου του 2013 συμφωνία σχετικά με τους μελλοντικούς κανόνες σε θέματα εποπτείας και εξυγίανσης των προβληματικών τραπεζών. Διαπιστώνει ότι οι βάσεις στις οποίες στηρίζεται το εγχείρημα της Τραπεζικής Ένωσης χρειάζονται περαιτέρω πρόοδο, καθώς πρέπει να αντιμετωπιστούν πολλές προκλήσεις ακόμα στο άμεσο μέλλον, κυρίως όσον αφορά την εξυγίανση του χρηματοπιστωτικού τομέα και τις προθεσμίες για τη σύσταση του ενιαίου μηχανισμού εξυγίανσης. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη βαθιά της ανησυχία σχετικά με τους κινδύνους που εγκυμονούν η **ατελής Τραπεζική Ένωση** και η προσφυγή στη διακυβερνητική διαδικασία ⁽⁴⁾.

1.2.3 Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για τη μείωση των πιστώσεων του **πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου 2014-2020** (ΠΑΠ). Ωστόσο, χαίρει τη δυνατότητα επενδύσεων άνω των 400 δις ευρώ που θα μπόρεσουν να κινητοποιηθούν γρήγορα για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και της απασχόλησης σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, μέσω των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων, τα οποία θα κληθούν να συνεισφέρουν στην υλοποίηση των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Η ΕΟΚΕ κρίνει θετικό ότι συνδέονται, για πρώτη φορά, η **πολιτική απόφαση και οι χρηματοδοτικές υποχρεώσεις**, που αποτελούν από κοινού σημαντικό παράγοντα στήριξης της οικονομικής ανάπτυξης.

⁽²⁾ Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης 2014 — COM(2013) 800 final + παραρτήματα.

⁽³⁾ Van Rompuy, «Towards a genuine economic and monetary union», Βρυξέλλες, 12 Οκτωβρίου 2012, Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

⁽⁴⁾ Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Δεκεμβρίου του 2013.

1.2.4 Στην υπό εξέταση ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης, η Επιτροπή επιχειρεί να δημιουργήσει ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης στην Ευρώπη, χάρη στον συνδυασμό της **οικονομικής διακυβέρνησης**, του πολυετούς **δημοσιονομικού πλαισίου** και των πολιτικών για την κάλυψη των διαφόρων πτυχών της **εσωτερικής αγοράς και της εμπορικής πολιτικής**. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την έκκληση της Επιτροπής προς τα κράτη μέλη να λάβουν υπόψη το εν λόγω **ευρωπαϊκό πλαίσιο** κατά τον καθορισμό των εθνικών τους πολιτικών. Παρατηρεί ότι η ΕΕΑ συγκαταλέγει την οικονομική ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα μεταξύ των κυριότερων προτεραιοτήτων, ενώ τονίζει ότι η ανταγωνιστικότητα πρέπει να νοείται υπό την ευρεία έννοια, όπου συμπεριλαμβάνεται η ποιότητα και η θέση που κατέχουν στην αγορά τα προϊόντα και οι υπηρεσίες, και να μην περιορίζεται αποκλειστικά στις τιμές.

1.2.5 Προκειμένου να διαφυλαχθεί το ευρωπαϊκό πρότυπο κοινωνικής συνοχής, όπως συνιστάται και στην έκθεση «Towards a genuine economic and monetary union», και σύμφωνα με την οριζόντια κοινωνική ρήτρα της Συνθήκης, η ΕΟΚΕ καλεί το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο να πραγματοποιήσει ένα μεγάλο άλμα, προσδίδοντας μια κοινωνική διάσταση στην ΟΝΕ. Η διάσταση αυτή θα μπορούσε να λάβει τη μορφή της ένταξης στη διαδικασία του «ευρωπαϊκού εξαμήνου» ενός **πίνακα κοινωνικών δεικτών**⁽⁵⁾, σε ισότιμη βάση με τους μακροοικονομικούς και δημοσιονομικούς δείκτες. Ρόλος της κοινωνικής διάστασης πρέπει να είναι η πρόληψη του κινδύνου κοινωνικών ανισορροπιών, ενώ θα πρέπει να συνοδεύεται από μηχανισμούς σταθεροποίησης —ειδικότερα σύμφωνα με το παράδειγμα της «εγγύησης για τη νεολαία» και των διαρθρωτικών ταμείων—, οι οποίοι θα αποβλέπουν μεταξύ άλλων στην κατάρτιση ή την επανειδίκευση.

Εξάλλου, η ΕΟΚΕ απευθύνει έκκληση για συνυπολογισμό της **διάστασης του φύλου** σε όλους αυτούς τους μηχανισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ).

1.2.6 Η βαθιά κρίση που διανύει η Ευρώπη και οι πολιτικές που εφαρμόζονται για την καταπολέμηση των προβλημάτων χρέους υπάρχει κίνδυνος να υπονομεύσουν πολλούς από τους στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Η ΕΟΚΕ ζητά να τεθεί ανυπερθέτως σε εφαρμογή η **πράξη για τις μικρές επιχειρήσεις**, ήδη από τις αρχές του 2014. Χαιρετίζει τις νέες πιστώσεις (4 δις ευρώ) που εκχωρεί η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ) στο Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων (ΕΤΕ), με προορισμό τις ΜΜΕ και τις μικροπιστώσεις, και την ενίσχυση του ΕΤΕ χάρη στην αύξηση του κεφαλαίου του.

1.2.7 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι η ΕΕ διαθέτει **πολλά πλεονεκτήματα** για την έξοδο από την τρέχουσα κρίση — είτε αυτά αφορούν τις υποδομές, είτε την ποιότητα των υπηρεσιών, είτε την ενιαία αγορά. Τα πλεονεκτήματα αυτά πρέπει να αξιοποιηθούν ώστε να επιταχυνθεί η οικολογική στροφή της οικονομίας, η καινοτομία, η πρόσβαση των ΜΜΕ στην πίστωση και η ανταγωνιστικότητα όλων των επιχειρήσεων μέσα σε μια προοπτική βιώσιμης και οικολογικής ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς.

1.3 Μια δυναμική και βιώσιμη προοπτική για την αναθεώρηση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020»

1.3.1 Η παρούσα γνωμοδότηση, που στοχεύει τα συμπεράσματα του εαρινού Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του 2014, επιδιώκει επίσης να συμβάλει στην **ενδιάμεση αναθεώρηση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020»**. Πρόκειται για σημαντικό έργο της μελλοντικής Επιτροπής, που θα αναλάβει καθήκοντα υπό την ιταλική Προεδρία. Η Ένωση θα κληθεί να αποδείξει στους πολίτες ότι διαθέτει πολιτική βούληση και συγκεκριμένο όραμα για την περαιτέρω ενοποίηση της ΕΕ, ώστε να καταλήξουμε σε «καλύτερη Ευρώπη», το οποίο σημαίνει «περισσότερη Ευρώπη» για ορισμένες πολιτικές. Για την προετοιμασία της ενδιάμεσης αναθεώρησης της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», συνιστάται η **συνάρθρωσή της με τους μηχανισμούς του «ευρωπαϊκού εξαμήνου»**, με στόχο την επίτευξη μιας νέας ισορροπίας μεταξύ ευθύνης και αλληλεγγύης. Η ΕΟΚΕ συνιστά να συμπεριληφθεί στο «ευρωπαϊκό εξάμηνο» πίνακας περιβαλλοντικών δεικτών.

1.3.2 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει το γεγονός ότι η ΕΕΑ 2014 ενθαρρύνει τα κράτη μέλη, παρά την τεταμένη δημοσιονομική συγκυρία, να αντιμετωπίσουν **τις προκλήσεις του 21ου αιώνα** και να προωθήσουν επενδύσεις σε πιο μακροπρόθεσμους στόχους, όπως το κλίμα. Το «ευρωπαϊκό εξάμηνο» θα πρέπει να συνεχίσει να συμπεριλαμβάνει στους στόχους, στις μεθόδους και στους μηχανισμούς του, τον περιβαλλοντικό προσανατολισμό των ανά κλάδο βιομηχανικών μεθόδων και την οικολογική στροφή της οικονομίας στο σύνολό της, αποβλέποντας σε μια έξοδο από την κρίση με βάση ένα πιο βιώσιμο πρότυπο ανάπτυξης. Μεταξύ των προτεραιοτήτων της για την ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα, η Επιτροπή αναφέρει στην ΕΕΑ την προώθηση της αποδοτικής χρήσης των πόρων χάρη στη βελτίωση της διαχείρισης των απορριμμάτων και των υδάτων, στην ανακύκλωση και στην ενεργειακή απόδοση.

Κατά την αναθεώρηση, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη **αναδυόμενοι προβληματισμοί και πρακτικές** για τη μόχλευση της βιώσιμης ανάπτυξης, όπως η κυκλική οικονομία, η συνεργατική ή συμμετοχική οικονομία, ο οικολογικός σχεδιασμός, η οικολογική απόδοση, η οικολογική κινητικότητα ή η ανακαίνιση των κτιρίων και η βιώσιμη αστική ανάπτυξη.

1.3.3 Μία νέα ευρωπαϊκή στρατηγική θα πρέπει να ξεκινήσει με μια από κοινού αξιολόγηση από τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα και τα κράτη μέλη και να ενταχθεί στο **πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για μετά το 2015**, όπου ορίζονται στόχοι βιώσιμης ανάπτυξης (οι μελλοντικοί ΣΒΑ). Η Ευρωπαϊκή Ένωση συνέβαλε σε μεγάλο βαθμό ώστε να οριστεί ο **οικουμενικός χαρακτήρας** των μελλοντικών στόχων βιώσιμης ανάπτυξης. Η αναθεώρηση θα διέπεται από την αναζήτηση **συνέπειας** ανάμεσα σε όλες τις πολιτικές, μία αρχή που σε ευρωπαϊκό επίπεδο αποτελεί κεκτημένο για την αναπτυξιακή πολιτική. Με βάση τους μελλοντικούς αυτούς **στόχους**, που είναι **κοινοί για όλο τον πλανήτη**, πρέπει να διαμορφωθεί μια **δυναμική βιώσιμης ανάπτυξης ειδικά για την ευρωπαϊκή ήπειρο**. Για τον σκοπό αυτόν, η ΕΟΚΕ συνιστά η ενδιάμεση αναθεώρηση να διέπεται από τη λογική των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης για το 2030, σε στενή συνεργασία με τα κράτη μέλη.

⁽⁵⁾ Πέντε δείκτες: ποσοστό ανεργίας, νέοι χωρίς κατάρτιση ούτε ένταξη, κίνδυνος φτώχειας του ενεργού πληθυσμού, ανισότητες, πραγματικό διαθέσιμο ακαθάριστο εισόδημα των νοικοκυριών.

1.3.4 Η ΕΟΚΕ δεσμεύεται να αναλάβει πλήρως τις ευθύνες που της αναλογούν σ' αυτή τη διαδικασία διαμόρφωσης μιας βιώσιμης οικονομικής μετάβασης και επαγρυπνεί ενόψει της ανάγκης μιας φιλόδοξης πολιτικής για το κλίμα και την ενέργεια. Θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα αποτελέσματα των εργασιών της διάσκεψης της 13ης και 14ης Φεβρουαρίου 2014 με θέμα «Μια νέα παγκόσμια σύμπραξη: θέσεις της ευρωπαϊκής κοινωνίας πολιτών σχετικά με το πλαίσιο για μετά το 2015»⁽⁶⁾, στην οποία η ΕΟΚΕ έχει κείμενο ρόλο.

2. Ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης 2014 — συνέχεια και εμβάθυνση

2.1 Η παρούσα γνωμοδότηση για την ΕΕΑ του 2014 **ευθυγραμμίζεται πλήρως** με τις παρατηρήσεις που διατυπώθηκαν στις προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ για το «ευρωπαϊκό εξάμηνο», οι οποίες συμπληρώνονται με τις εισηγήσεις των εθνικών ΟΚΕ και συναφών οργανισμών. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει τα **ακόλουθα συμπεράσματα που παραμένουν επίκαιρα** το 2014:

- καθιέρωση, σε σύντομο χρονικό διάστημα, μιας εξελικτικής αλλά περίπλοκης διαδικασίας ενισχυμένου συντονισμού, επονομαζόμενης «**ευρωπαϊκό εξάμηνο**», ως απάντηση στην χειρότερη πολυδιάστατη κρίση στην ιστορία της Ευρώπης, μια κρίση που έφερε στο φως τις εγγενείς αδυναμίες της ανοκλήρωτης ΟΝΕ·
- συσχετισμός της οικονομικής ανάπτυξης με τους στόχους της **στρατηγικής «Ευρώπη 2020»**, ιδιαίτερα όσον αφορά: τη σημασία της εκπαίδευσης, της κατάρτισης, της δια βίου μάθησης· τα ενεργά μέτρα της αγοράς εργασίας, την επιχειρηματικότητα και την ανεξάρτητη απασχόληση· τις πολιτικές για την κοινωνική ένταξη· την ενεργειακή απόδοση·
- οικολογική μετάβαση προς ένα **βιώσιμο πρότυπο παραγωγής και κατανάλωσης** ως προϋπόθεση για την έξοδο από την κρίση·
- επιδείνωση των **αποκλίσεων** μεταξύ κρατών μελών, μεταξύ περιφερειών και εδαφών, μεταξύ κέντρου και περιφέρειας· επιτακτική ανάγκη υιοθέτησης πολιτικών συνοχής για να τερματιστεί η ΕΕ σε μια πορεία σύγκλισης·
- ανάγκη αποτελεσματικής εφαρμογής των όποιων μεταρρυθμίσεων από τα ευρωπαϊκά όργανα και τα κράτη μέλη·
- **αύξηση του δημοσίου χρέους** λόγω της τραπεζικής κρίσης·
- **διαφοροποίηση της δημοσιονομικής εξυγίανσης**, ώστε να είναι συμβατή με την ανάκαμψη της οικονομίας· οι πολιτικές εξυγίανσης των δημοσίων οικονομικών θα πρέπει να καλύπτουν πιο εκτεταμένες χρονικές περιόδους και να επιδιώκουν μία εύστοχη αναλογία μεταξύ εσόδων και εξόδων, προσφοράς και ζήτησης·
- παράλληλα, **επείγουσα ανάγκη ανάληψης πρωτοβουλίας για την αποκατάσταση της ανάπτυξης, της απασχόλησης και της ανταγωνιστικότητας**· αποτελεσματική εφαρμογή μεταρρυθμίσεων, όταν αυτές απαιτούνται, στην αγορά προϊόντων, την αγορά υπηρεσιών και την αγορά εργασίας· στήριξη των επενδύσεων και των πολιτικών αλληλεγγύης· μια πλήρης **Τραπεζική Ένωση**·
- επαχθείς κοινωνικές επιπτώσεις των εφαρμοζόμενων πολιτικών εξόδου από την κρίση· ανάγκη συνυπολογισμού **της κοινωνικής δικαιοσύνης και της ισότιμης μεταχείρισης** στο κόστος και τα οφέλη των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων· ανάγκη μελέτης των κοινωνικών επιπτώσεων των μεταρρυθμίσεων αυτών·
- σεβασμός της αυτονομίας των κοινωνικών εταίρων και των συλλογικών συμβάσεων· στενή συνεργασία και συνεννόηση με τους **κοινωνικούς εταίρους και την κοινωνία πολιτών**· ενίσχυση της δημοκρατικής νομιμότητας του «ευρωπαϊκού εξαμήνου»· ενίσχυση του κοινωνικού διαλόγου, ειδικότερα σε θέματα μεταρρυθμίσεων της αγοράς εργασίας.

2.2 Κατάλληλοι μηχανισμοί για τον έλεγχο της οικονομικής ανάπτυξης

2.2.1 Η ΕΟΚΕ εξαιρεί τη σταδιακή μετάβαση από τον συντονισμό προς μια οικονομική διακυβέρνηση πιο δεσμευτική για τα κράτη μέλη, μέσω της διαδικασίας του «ευρωπαϊκού εξαμήνου», η οποία θα έχει τη μορφή αξιολόγησης, στα τέλη του 2013, των ειδικών ανά χώρα συστάσεων, με βάση τις οποίες θα διαμορφωθούν οι **προσεχείς προτάσεις συστάσεων της άνοιξης του 2014** και θα διαφοροποιηθούν στα επιμέρους ΕΠΜ. Ο συσχετισμός μεταξύ των διαφόρων μηχανισμών του «ευρωπαϊκού εξαμήνου» που συμβάλλουν στη διαμόρφωση μιας εικόνας της κατάστασης, με στόχο τον αυξημένο συντονισμό των οικονομικών πολιτικών, αποτελεί έναν προηγμένο μηχανισμό ακριβείας, ο χειρισμός του οποίου παραμένει δυστυχώς υπόθεση **πολύ λίγων εμπειρογνομόνων σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο**.

⁽⁶⁾ Μια νέα παγκόσμια σύμπραξη, θέσεις της κοινωνίας πολιτών σχετικά με το πλαίσιο δράσεων για μετά το 2015.

2.2.2 Το φθινόπωρο του 2013, η Επιτροπή προέβη για πρώτη φορά σε αξιολόγηση των **εθνικών σχεδίων προϋπολογισμού** των χωρών της ευρωζώνης, προτού οι εν λόγω προϋπολογισμοί συζητηθούν και υιοθετηθούν από τα εθνικά κοινοβούλια. Η Επιτροπή δεν ζήτησε την αναθεώρηση κανενός από τα σχέδια των 13 χωρών της ευρωζώνης, πράγμα που επέτρεψε να μην τεθεί προς το παρόν ζήτημα σύγκρουσης αρμοδιοτήτων. Ωστόσο, από την έκθεση για τον μηχανισμό επαγρύπνησης, όπου αναλύονται μια δεκαριά μακροοικονομικοί δείκτες ⁽⁷⁾, προκύπτει ότι **δεκαέξι χώρες θα υποβληθούν το τρέχον έτος** σε εξέταση εις βάθος, προκειμένου να εξακριβωθεί εάν παρουσιάζουν ανισορροπίες και κατά πόσον αυτές είναι ή όχι υπερβολικές.

2.2.3 Κατά την Επιτροπή, η τρέχουσα κατάσταση αποτελεί ένα «**σημείο καμψής**» με προοπτικές **συνολικής ανάκαμψης (1,1 για την ευρωζώνη και 1,4 για την ΕΕ των 28)** που, συνεπώς, θα πρέπει να ενισχυθούν. Η ΕΟΚΕ ανησυχεί για το γεγονός ότι αυτή η διστακτική ακόμα ανάκαμψη δεν διαπιστώνεται σε όλα τα κράτη μέλη. Αναγνωρίζει, εντούτοις, κάποια πρόοδο στην παρούσα ΕΕΑ, η οποία αποδίδει **πρωταρχική προτεραιότητα στην ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα**. Η ΕΟΚΕ θα μεριμνήσει για την εφαρμογή της προτεραιότητας αυτής, εξακριβώνοντας ότι τα 400 δις ευρώ θα διατεθούν πράγματι σε έργα με στόχο την επίτευξή της. Θα φροντίσει ώστε ο νέος μηχανισμός σύγκλισης και ανταγωνιστικότητας να συνδράμει σε θέματα ποιότητας των μεταρρυθμίσεων και ρυθμού υλοποίησής τους τα κράτη που αντιμετωπίζουν προβλήματα.

2.3 Παραμένουν οι αβεβαιότητες;

2.3.1 Η ΕΕΑ προβάλλει μία **αρχόμενη ανάκαμψη, ακόμη περιορισμένης κλίμακας**. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για τις αβεβαιότητες που επισημάνει το έγγραφο της Επιτροπής, όπως η συνάρτηση προβληματικών τραπεζών και δημοσίου χρέους ή η μείωση της ζήτησης στις αναδυόμενες οικονομίες, ο κατακερματισμός του χρηματοπιστωτικού συστήματος, τα υψηλά επίπεδα ανεργίας που υπονομεύουν τις προοπτικές ανάκαμψης και θέτουν εμπόδια στην ανάπτυξη.

2.3.2 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι ο γενικός τόνος της ΕΕΑ 2014 είναι πιο αισιόδοξος από τις προβλέψεις του ΔΝΤ και του ΟΟΣΑ, σύμφωνα με τις οποίες ο ρυθμός της παγκόσμιας οικονομικής ανάκαμψης είναι ασθενέστερος από ό,τι προβλεπόταν τον Μάιο του 2013, κυρίως λόγω της επιδείνωσης των προοπτικών των αναδυόμενων οικονομιών ⁽⁸⁾. Τα τελευταία χρόνια, η Επιτροπή φάνηκε επανειλημμένως υπεραισιόδοξη όταν ανακοίνωνε φαινόμενα ανάκαμψης που δεν επιβεβαιώθηκαν. Η ΕΟΚΕ ζητά από την προσεχή Επιτροπή να επανεξετάσει τις **οικονομικές προβλέψεις και, εάν κριθεί απαραίτητο, να προβεί σε αλλαγή πορείας**. Εν πάση περιπτώσει, υπογραμμίζει ότι τυχόν στασιμότητα ή πολύ βραδεία ανάκαμψη θα απειλήσει τα συστήματα κοινωνικής προστασίας, ιδιαίτερα στις χώρες όπου τα συστήματα αυτά είναι ακόμη ευάλωτα.

2.3.3 Η υποβάθμιση της αγοράς εργασίας εξαιτίας της κρίσης δεν συνοδεύεται με ανάλογη βελτίωση κατά τη σταθεροποίηση της οικονομίας και η ΕΕΑ περιορίζεται στο να αναφέρεται σε «χρονική υστέρηση» μεταξύ ανάκαμψης και βελτίωσης της κατάστασης της απασχόλησης. Η υστέρηση αυτή, όταν παρατηνεται, δημιουργεί κίνδυνο **μακρόχρονης διαρθρωτικής ανεργίας**. Ως εκ τούτου, **η συμμετοχή στην αγορά εργασίας πρέπει να τονωθεί** με διάφορα μέσα: εξειδίκευση, δια βίου κατάρτιση, ενεργός συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων, αλλά και προγράμματα δημοσίων και ιδιωτικών επενδύσεων που να δημιουργούν απασχόληση.

2.3.4 Είναι πολύ νωρίς ακόμα για να υποστηρίξουμε ότι η κρίση της ευρωζώνης έχει ξεπεραστεί. Ελλοχεύουν διάφοροι κίνδυνοι, όπως το ενδεχόμενο ο πολύ χαμηλός πληθωρισμός (κάτω του 1 %) για μακρό χρονικό διάστημα να οδηγήσει σε **αποπληθωρισμό**, ο οποίος θα μπορούσε να αποδειχθεί καταστροφικός για τις προοπτικές ανάκαμψης. Η **νομισματική πολιτική της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας** (ΕΚΤ) είναι καθοριστική για το ζήτημα αυτό. Μεταξύ άλλων κινδύνων, η ΕΟΚΕ τονίζει ότι πολλές τράπεζες ενδέχεται ακόμη να αποδειχθούν πολύ αδύναμες για να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους. Η προσεχής προσομοίωση ακραίων καταστάσεων, που θα διεξαχθεί υπό την εποπτεία της ΕΚΤ, θα αποτελέσει σημαντικό δείκτη της κατάστασης του χρηματοπιστωτικού τομέα.

2.3.5 Η ΕΕΑ αναγνωρίζει ότι **οι προοπτικές δεν είναι ευοίωνες για τις επιχειρήσεις** οι οποίες, σε ορισμένες χώρες, εμφανίζουν προβλέψεις υποτονικής ανάπτυξης και δυσχέρειες πρόσβασης στην πίστωση, γεγονός που φέρνει σε δύσκολη θέση πολλές ΜΜΕ και οδηγεί σε πτωχεύσεις.

2.3.6 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η ύπαρξη **οικονομικών και κοινωνικών αποκλίσεων** καθιστά δύσκολο τον καθορισμό ομοιόμορφων προτεραιοτήτων που να ισχύουν για το σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για τον καθορισμό κατάλληλων ειδικών συστάσεων ανά χώρα, η ΕΟΚΕ συνιστά να ληφθούν συγκεκριμένα μέτρα που να εξασφαλίζουν τον **διάλογο μεταξύ της Επιτροπής και της κατά τόπους κοινωνίας πολιτών** και να ενισχύουν τον **κοινωνικό διάλογο**.

⁽⁷⁾ Δείκτες του πίνακα ελέγχου για την πρόληψη και διόρθωση των μακροοικονομικών ανισορροπιών: ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών· καθαρή διεθνής επενδυτική θέση· πραγματική σταθμισμένη συναλλαγματική ισοτιμία· μερίδια στις εξαγωγικές αγορές· ονομαστικό κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος· αποπληθωρισμένες τιμές των ακινήτων· πιστωτικές ροές του ιδιωτικού τομέα· ποσοστό ανεργίας (τριετής μέσος όρος)· χρέος του ιδιωτικού τομέα· χρέος του τομέα της δημόσιας διοίκησης· συνολικές υποχρεώσεις του χρηματοπιστωτικού κλάδου.

⁽⁸⁾ OECD, Economic outlook, analysis and forecasts — Euro Area, Economic forecast summary [Οικονομικές προοπτικές, ανάλυση και προβλέψεις — Ζώνη του ευρώ, Σύνοψη οικονομικών προβλέψεων] (Νοέμβριος 2013), <http://www.oecd.org/eco/outlook/euroareaeconomicforecastsummary.htm>.

2.3.7 Η ΕΟΚΕ εξακολουθεί να ανησυχεί για τα προβλήματα που μας έχει αφήσει η κρίση. Θεωρεί ανησυχητικούς τους ενδεχόμενους κινδύνους που εγκυμονούν ο έλεγχος της ποιότητας των στοιχείων του ενεργητικού (AQR) των τραπεζών και η προσομοίωση ακραίων καταστάσεων, που θα διεξαχθούν εντός του 2014, ως αναγκαία εποπτεία που οφείλει να είναι αξιόπιστη, για την οποία όμως η Τραπεζική Ένωση δεν θα έχει να δώσει άμεσες λύσεις.

2.3.8 Η ΕΟΚΕ χαίρει τη συναίνεση σχετικά με την οδηγία για το σύστημα εγγύησης των καταθέσεων και με την οδηγία για την ανάκαμψη και την εξυγίανση των πιστωτικών ιδρυμάτων. **Η εφαρμογή της Τραπεζικής Ένωσης, ως προς τις πτυχές της εποπτείας και της εξυγίανσης,** θα αποτελέσει κείμενο κλειδί για την ανάκαμψη και την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης. Η ΕΟΚΕ απευθύνει, συνεπώς, έκκληση για την ταχεία υιοθέτηση του **ενιαίου μηχανισμού εξυγίανσης,** ως μείζονος εργαλείου για τη διαχείριση μελλοντικών τραπεζικών κρίσεων. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη βαθύτατη απογοήτευσή της για το γεγονός ότι το πρόσφατο Συμβούλιο δεν κατόρθωσε να επιτύχει συναίνεση για πλήρη Τραπεζική Ένωση και επέλεξε την προσφυγή σε διακυβερνητική διαδικασία.

3. Σταθεροποίηση αλλά και κατακερματισμός

3.1 Στην ΕΕΑ αναγνωρίζεται ότι το μερίδιο των ευρωπαϊκών εμπορικών συναλλαγών σε παγκόσμιο επίπεδο κατέχει σημαντική θέση στον πλούτο της ΕΕ, η οποία προσανατολίζει την ανάκαμψή της σε μια κατεύθυνση **οικονομικής ανάπτυξης στηριζόμενης περισσότερο στις εξαγωγές** προς τις αναδυόμενες χώρες, με παράλληλη εσωτερική υποτίμηση σε ορισμένες χώρες.

Σε μια συγκυρία έντονου διεθνούς ανταγωνισμού, η ΕΕ διατηρεί πρωτεύουσα θέση στο παγκόσμιο εμπόριο, παρά την αισθητή **εξέλιξη των ροών και των αλυσίδων αξίας.** Επιδιώκει επίσης την εξασφάλιση μεγαλύτερου ανοίγματος όσον αφορά τις επενδύσεις. Ανταποκρινόμενη στην εξέλιξη αυτή, η Ένωση συμμετέχει σε διμερείς διαπραγματεύσεις που συνδυάζουν εμπόριο και επενδύσεις, καθώς και στην εφαρμογή διμερών συμφωνιών. Η ΕΟΚΕ επαγρυπνεί για την προάσπιση των κανόνων, των προδιαγραφών και των αξιών σε όλες τις συμφωνίες, με την προσφυγή εν ανάγκη στα μέτρα διασφάλισης ή διευθέτησης διαφορών του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) και με την ενεργό συμμετοχή της στους μηχανισμούς παρακολούθησης των συμφωνιών.

3.2 Η απόλυτη προτεραιότητα που οι πρώτες ΕΕΑ απέδιδαν στις αυστηρότατες και γενικευμένες πολιτικές λιτότητας αντικαθίσταται πλέον από μια διαφοροποιημένη πολιτική με μεγαλύτερες δυνατότητες προσαρμογής των στόχων δημοσιονομικής εξυγίανσης. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την έκκληση που απευθύνεται στα κράτη μέλη για καλύτερο σχεδιασμό των προγραμμάτων εξυγίανσης και μεγαλύτερη προσοχή **στην ποιότητα, τη σύνθεση και τη δοσολογία τους.** Η ΕΟΚΕ σημειώνει το γεγονός ότι η Επιτροπή υπογραμμίζει ρητά την επίδραση της δημοσιονομικής πολιτικής στην ανάπτυξη, στην αποδοτικότητα του δημόσιου τομέα και στην κοινωνική δικαιοσύνη, ενώ καταγγέλλει τις περιβαλλοντικά επιζήμιες επιδοτήσεις.

3.3 Όπως τονίζεται στη γνωμοδότησή της για την κοινωνική διάσταση της ΟΝΕ, η ΕΟΚΕ ανησυχεί διότι στην τρέχουσα οικονομική και κοινωνική κατάσταση διαφαίνονται έντονες **αποκλίνουσες τάσεις** μεταξύ χωρών ή ομάδων χωρών από την άποψη της οικονομικής ανάκαμψης και των κοινωνικών ανισοτήτων, οι οποίες υπονομεύουν την όποια προοπτική κοινής ευημερίας των κρατών μελών. Αποστολή της ΕΕ είναι **να μεριμνήσει ώστε να αποτραπεί τυχόν αύξηση του οικονομικού και κοινωνικού κατακερματισμού,** όχι μόνο στη ζώνη του ευρώ, αλλά και στην ενιαία αγορά. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την έκκλησή της να εκδοθεί οδηγία πλαίσιο για την καταπολέμηση της φτώχειας μέσω της διευκόλυνσης της ένταξης στην αγορά εργασίας.

3.4 Η ΕΕ, στο σύνολό της, πρέπει επίσης να ξεκινήσει μεταρρυθμίσεις που θα επιτρέψουν την καλύτερη προσαρμογή της στις μεταβαλλόμενες οικονομικές συνθήκες. Όπως τονίζει ήδη η ΕΟΚΕ στην προηγούμενη γνωμοδότησή της για την ΕΕΑ 2013, το κόστος και τα οφέλη από τις διαρθρωτικές αυτές μεταρρυθμίσεις πρέπει να κατανομούνται ισότιμα ανάμεσα σε όλους τους φορείς (εργαζόμενους, νοικοκυριά/καταναλωτές και επιχειρήσεις).

3.5 Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι οι προτεραιότητες της ΕΕΑ 2014 δεν αντικατοπτρίζουν επαρκώς τον συσχετισμό με τη **στρατηγική «Ευρώπη 2020» και τους ποσοτικούς στόχους της.** Η ΕΟΚΕ εκφράζει εκ νέου την ανησυχία της για την **έλλειψη προόδου** ως προς την υλοποίηση των στόχων της στρατηγικής. Διερωτάται γιατί δεν διεξήχθη ανάλυση σχετικά με τα αίτια αυτής της έλλειψης προόδου και αναμένει με ενδιαφέρον την ενδιάμεση αναθεώρηση· θεωρεί ανησυχητικό το γεγονός ότι επιδεινώνονται οι αποκλίνουσες τάσεις εντός της ΕΕ από την άποψη της οικονομικής δραστηριότητας, της απασχόλησης, της ανεργίας και της επισφάλειας. Σε ορισμένους τομείς, οι στόχοι της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» απομακρύνονται ολοένα περισσότερο. Το ποσοστό ανεργίας στην ΕΕ φαίνεται να σταθεροποιείται στο 10,9 % (12,1 % στην ευρωζώνη), ήτοι σε επίπεδα όπου δεν είχε ποτέ φθάσει από τη δημιουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης.

3.6 Παρά την πιεστική έκκληση των θεσμικών οργάνων, που ανήγγειλαν, ήδη από το 2011, την ενίσχυση της κοινωνικής διάστασης της ΟΝΕ, η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για τα απογοητευτικά συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Δεκεμβρίου του 2013, στην ημερήσια διάταξη του οποίου είχε εγγραφεί αυτή η προτεραιότητα. Υπενθυμίζει, ωστόσο, ότι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο διέθετε **αξιόπιστα διαγνωστικά εργαλεία, χάρη στην έκθεση για την απασχόληση.** Διαπιστώνει ότι το «ευρωπαϊκό ξέαμνο» εντάσσει τον πίνακα των κοινωνικών δεικτών στην έκθεση για την απασχόληση, και προβλέπει να ενσωματωθεί ο πίνακας αυτός σε ενιαίο πλαίσιο ελέγχου που θα διέπει κατά τρόπο ισότιμο τις οικονομικές και τις κοινωνικές διαστάσεις. Οι **ποσοτικοί στόχοι στους τομείς της απασχόλησης και των κοινωνικών επιδόσεων** θα πρέπει να συνυπάρχουν με τους στόχους που αφορούν το δημόσιο χρέος και το δημόσιο έλλειμμα. Θα πρέπει να υπόκεινται σε ανάλογους μηχανισμούς προσαρμογής και αλληλεγγύης, με στόχο τη διόρθωση των κοινωνικών ανισοτήτων και την προώθηση της κοινωνικής επένδυσης. Η ΕΟΚΕ τονίζει, εδώ και καιρό, ότι υπάρχει **τεράστια ανάγκη επενδύσεων,** μεταξύ άλλων κοινωνικών, οι οποίες θα δημιουργούσαν απασχόληση, θα μείωναν τη φτώχεια και θα καταπολεμούσαν τον κοινωνικό αποκλεισμό. Αυτό απαιτεί τόσο ιδιωτικές όσο και δημόσιες επενδύσεις, καθώς επίσης, όταν κρίνεται απαραίτητο, την εφαρμογή **διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων.**

3.7 Η ΕΟΚΕ τονίζει επίσης ότι τα διαρθρωτικά προβλήματα στα κράτη μέλη πρέπει να αντιμετωπίζονται στην πηγή. **Η διαρθρωτική ανταγωνιστικότητα, η οικονομική ανάπτυξη και η έμφαση στην κοινωνική διάσταση** αποτελούν τα καίρια στοιχεία που θα βγάλουν την Ευρώπη από την κρίση. Ο πίνακας κοινωνικών δεικτών, που προτάθηκε πρόσφατα, πρέπει να αξιοποιηθεί για να ενισχυθούν οι βραχυπρόθεσμες και μεσοπρόθεσμες αλλαγές, σε στενή συνεργασία και συνεννόηση με τους κοινωνικούς εταίρους.

3.8 Είναι απαραίτητο να ενσωματωθεί η **διάσταση του φύλου** στη νέα οικονομική διακυβέρνηση. Η ΕΟΚΕ καλεί τα ευρωπαϊκά όργανα και τα κράτη μέλη να λάβουν υπόψη τους στις μεταρρυθμίσεις τη διάσταση του φύλου, να συμπεριλάβουν σε όλους τους μηχανισμούς στοιχεία που να λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαιτερότητες των δύο φύλων και να προσδιορίσουν τον αντίκτυπο των ανισοτήτων μεταξύ ανδρών και γυναικών επί της ανάπτυξης, ιδιαίτερα στα ΕΠΜ και τις συστάσεις ανά χώρα.

3.9 Ελλείπει **επαρκούς συντονισμού των εθνικών πολιτικών**, ορισμένες πολιτικές ενός κράτους μέλους ενδέχεται να έχουν αρνητικές επιπτώσεις σε άλλο κράτος μέλος. Το συγκεκριμένο ζήτημα θίγεται στην ΕΕΑ, καθίσταται ωστόσο απαραίτητη μια εμβάθυνση στον προβληματισμό που προωθήθηκε με την ανακοίνωση για τις μειζόνες μεταρρυθμίσεις οικονομικής πολιτικής, με στόχο τον προσδιορισμό **συνεκτικού χρονοδιαγράμματος για τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις**. Στο ίδιο πεδίο προβληματισμού υπεισέρχονται θέματα όπως **ο φορολογικός και ο κοινωνικός ανταγωνισμός ή οι επιλογές ενεργειακού μείγματος ή μεταναστευτικής πολιτικής**, που μπορούν να έχουν δυσμενείς επιπτώσεις σε άλλα κράτη μέλη.

3.10 Η μεγαλύτερη πρόκληση σήμερα είναι η **στήριξη της οικονομικής ανάκαμψης**, που προϋποθέτει κυρίως τη σωστή εφαρμογή των εν λόγω μειζόνων οικονομικών μεταρρυθμίσεων και την ενίσχυση του **διαρθρωτικού ανταγωνισμού**, δηλαδή της ικανότητας για καινοτομία, για αναθεώρηση του τρόπου οργάνωσης της εργασίας και της διοίκησης, για ανάπτυξη της έρευνας και των εφαρμογών της, παράλληλα με άλλους **παράγοντες ανταγωνιστικότητας τιμών**, όπως το κόστος του παραγωγικού κεφαλαίου και το κόστος της εργασίας, αλλά και η συναλλαγματική ισοτιμία του ευρώ, που κρίνεται μάλλον υψηλή.

4. Μακροπρόθεσμες επενδύσεις που ευνοούν τη βιώσιμη ανάπτυξη

4.1 Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι δεν αποδίδεται επαρκής έμφαση στο ζήτημα των επενδύσεων και στην ανάκαμψη της **εσωτερικής ζήτησης**. Η Ευρώπη έχει ανάγκη ανάπτυξης και απασχόλησης, για τον λόγο αυτό απαιτείται ένα **νέο ευρωπαϊκό πρόγραμμα επενδύσεων**. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει τις προτάσεις της για ένα σχέδιο επενδύσεων στη δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας —ιδιαίτερα για τους νέους—, στη βιώσιμη ανάπτυξη, σε καινοτόμα σχέδια για το μέλλον, αλλά και στην εκπαίδευση, την έρευνα, τις υποδομές, την οικολογική αποδοτικότητα. Το κύριο κριτήριο ενός τέτοιου προγράμματος πρέπει να είναι η δημιουργία απασχόλησης, η μείωση της φτώχειας που θα προκύψει από αυτήν, καθώς και η ελάφρυνση των δαπανών που βαρύνουν τους δημόσιους προϋπολογισμούς χάρη στη μεγαλύτερη συμμετοχή στην αγορά εργασίας.

4.2 Ένα τέτοιο πρόγραμμα επενδύσεων θα πρέπει να συμπληρώσει και να ενισχύσει τις προσπάθειες για βελτίωση της **ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων** και στήριξη της οικονομικής ανάκαμψης, ώστε να βελτιωθούν οι οικονομικές επιδόσεις της ΕΕ στη διεθνή σκηνή και να της εξασφαλιστεί ένα μέλλον ευημερίας, χωρίς διακρίσεις και αποδοτικό ως προς τη χρήση των πόρων. Η αλληλεγγύη και η αμοιβαία πίστη —τόσο εντός της εκάστοτε χώρας όσο και ανά την Ευρώπη— είναι καθοριστικά στοιχεία για να εξασφαλιστεί ότι οι προσπάθειες θα είναι πολιτικά και κοινωνικά αποδεκτές και προς το συμφέρον όλων.

4.3 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της διότι, στις προτεραιότητες που τίθενται με την ΕΕΑ για το 2014 με στόχο την εξασφάλιση της οικονομικής ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας, περιλαμβάνεται αναφορά στην αποτελεσματική χρήση των **φυσικών πόρων** και στην εφαρμογή των **ενεργειακών πολιτικών**. Κατά την ΕΟΚΕ, η **πράσινη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομία** θα είναι η κύρια πρόκληση για τα επόμενα χρόνια, αποτελεί δε μια **κινητοποίηση για την έξοδο από την κρίση**. Τα μέτρα για την τόνωση της ανάπτυξης και της απασχόλησης πρέπει να έχουν ως άξονα την οικολογική μετάβαση, έως το 2050, σε μian οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και οικολογικά αποδοτική όσον αφορά τη χρήση των πόρων. Η ΕΕ θα πρέπει να επιταχύνει τη διαδικασία.

4.4 Δεδομένου ότι οι δημοσιονομικές περικοπές δεν είναι δυνατό να ευνοήσουν από μόνες τους την ανάπτυξη, η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να αναπτύξει περαιτέρω τις ιδέες της όσον αφορά τις πολιτικές για τις ιδιωτικές επενδύσεις, την πρόσβαση των ΜΜΕ στην πίστωση, την ανάκαμψη της κατανάλωσης και τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στον τομέα των φορολογικών πολιτικών. Τα μέτρα που ελήφθησαν σε εθνικό επίπεδο στους τρεις αυτούς τομείς —**επενδύσεις, κατανάλωση, φορολογία**— δεν θα μπορέσουν να αποδώσουν πλήρως παρά μόνο σε ένα σαφώς καθορισμένο, συντονισμένο **ευρωπαϊκό πλαίσιο**, που θα βασίζεται σε ένα όραμα βιώσιμης ανάπτυξης και κοινής ευημερίας.

4.5 Η ΕΟΚΕ ανανέωνει τις συστάσεις της **υπέρ των επενδύσεων** σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ιδιαίτερα μέσω της **έκδοσης ομολόγων της ΕΤΕπ** ή του ΕΤΕ για τη χρηματοδότηση της ανάπτυξης, την προσέλκυση των πλεονασμάτων αποταμίευσης σε παγκόσμια κλίμακα, τη δυνατότητα εξαίρεσης από την περιμέτρο του δημόσιου χρέους ορισμένων διαρθρωτικών επενδύσεων στο μέλλον, την αύξηση της έμφασης στη βιομηχανική πολιτική.

4.6 Επίσης, ως συμβολή στην τόνωση της **εσωτερικής ζήτησης** στην Ευρώπη, είναι απαραίτητο να βελτιωθούν η συμμετοχή στην αγορά εργασίας, οι δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης και τα ενεργά μέτρα της αγοράς εργασίας. Η **«Εγγύηση για τη νεολαία»** είναι, από την άποψη αυτή, ιδιαίτερα ευπρόσδεκτη, παρά το γεγονός ότι της έχουν διατεθεί εξαιρετικά περιορισμένοι πόροι. Όμως, εξίσου απαραίτητο είναι να εξασφαλιστούν στους μισθωτούς και στους εργαζόμενους **σταθερές προοπτικές από άποψη απασχόλησης και μισθών**, χωρίς τις οποίες δεν είναι δυνατό να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη και να σημειώσει ανάκαμψη η κατανάλωση.

4.7 Προκειμένου να υποστηριχθεί η αναδέρμανση της εσωτερικής αγοράς, τυχόν εκουγχρονισμός της νομοθεσίας περί συμβάσεων εργασίας με στόχο την αύξηση της **ευελιξίας** στην αγορά εργασίας είναι σημαντικό να λάβει επίσης υπόψη, για μια συνολική ισορροπία, τη **διάσταση της αγοράς εργασίας που αφορά την «ασφάλεια»**. Η Eurostat εκτιμά ότι το ποσοστό των φτωχών εργαζόμενων στην ΕΕ ανερχόταν ήδη σε 8,7 % το 2011 ⁽⁹⁾, αυτό δε το φαινόμενο επισφάλειας δεν παύει να διευρύνεται με την οικονομική κρίση.

4.8 Η έκκληση, επίσης, που η Επιτροπή απευθύνει για τη βελτίωση της απόδοσης της κοινωνικής προστασίας με σκοπό την υποστήριξη της κοινωνικής αλλαγής και τη σταδιακή μείωση **των ανισοτήτων και της φτώχειας**, θα πρέπει να ερμηνευθεί ως απαίτηση παροχής ποιοτικών υπηρεσιών στους πλέον ευάλωτους. Σύμφωνα με την Eurostat ⁽¹⁰⁾, το 2012 το ένα τέταρτο του πληθυσμού της ΕΕ, ήτοι περίπου 125 εκατομμύρια άτομα, απειλούνταν από φτώχεια ή κοινωνικό αποκλεισμό. Καθώς διογκώνεται ολοένα από το 2008 και εξής, το φαινόμενο αυτό δεν είναι δυνατόν να αποδίδεται πλέον σε κακή διαχείριση των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, αλλά σαφώς στην οικονομική κρίση και σε πολιτικές που δεν έδωσαν επαρκή προσοχή στα θέματα ισότητας και κοινωνικής δικαιοσύνης.

4.9 Από την άποψη αυτή, η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει με έμφαση ότι το κόστος και τα οφέλη των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων θα πρέπει να καταναμιθούν δίκαια μεταξύ όλων των παραγόντων, πράγμα που σημαίνει, κυρίως, ότι είναι σημαντικό να εξεταστεί, ήδη από σήμερα, το ζήτημα της **κατανομής των καρπών της προσδοκώμενης μελλοντικής βιώσιμης ανάκαμψης**. Η ΕΟΚΕ ζητά, για μίαν ακόμη φορά, από την Επιτροπή να αποσαφηνίσει τη θέση της σε σχέση με τους μισθούς, τον πληθωρισμό και την παραγωγικότητα.

5. Βελτίωση της διακυβέρνησης, αλλά σε περιορισμένη κλίμακα και κατά τρόπο άριστο

5.1 Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι θα ήταν σκόπιμο, με την ευκαιρία της αξιολόγησης της νέας ευρωπαϊκής οικονομικής διακυβέρνησης, **να δρομολογηθεί μια απλούστευση** των διαδικασιών. Όπως έχει ήδη υπογραμμιστεί σε γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ, το χρονοδιάγραμμα του «ευρωπαϊκού εξαμήνου» περιλαμβάνει πληθώρα μέσων: Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΣΣΑ)· Συνθήκη για τη Σταθερότητα, τον Συντονισμό και τη Διακυβέρνηση· πρώτη δέσμη οικονομικής διακυβέρνησης (εξάπτυχο)· δεύτερη δέσμη οικονομικής διακυβέρνησης (δίπτυχο) κλπ. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι η εξέλιξη αυτή της διακυβέρνησης, μολονότι σύνθετη, φάνηκε να καθιστά τις αγορές ως προς τη βούληση της ΕΕ και των κρατών μελών να αντιμετωπίσουν τις **προκλήσεις της ΟΝΕ**. Στο εξής, η αξιοπιστία θα πρέπει να συνδυαστεί με την αναγνωσιμότητα και τη νομιμότητα.

5.2 Όσον αφορά τη συμμετοχή **των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας πολιτών**, η ΕΕΑ φαίνεται να επιμένει κυρίως στην ανάληψη από τα κράτη μέλη των οικείων ευθυνών διακυβέρνησης, χωρίς να δίνει επαρκή έμφαση στην ανάγκη πραγματικής συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας πολιτών στον καθορισμό των προσανατολισμών και στην εφαρμογή των πολιτικών. Η αξιοπιστία και η κοινωνική αποδοχή των μεταρρυθμίσεων εξαρτώνται από τη στενή συνεργασία και διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους, η οποία και εγγυάται την επιτυχία της εφαρμογής τους.

5.3 Οι Ευρωπαίοι πολίτες περιμένουν, επίσης, από την Ευρώπη και τα κράτη μέλη της η νέα αυτή διακυβέρνηση να αναλάβει να αντιμετωπίσει και τις **άλλες προκλήσεις** που τίθενται ενώπιόν τους: καταπολέμηση της υπερθέρμανσης του πλανήτη, ενεργειακή πολιτική, βιομηχανική πολιτική, προώθηση της συνετής και αποδοτικής χρήσης των πόρων κλπ. Από την άποψη αυτή, η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τις προτεραιότητες που θέτει η Επιτροπή στον τομέα της ενέργειας.

5.4 Στο πλαίσιο μιας οικονομικής και κοινωνικής διακυβέρνησης με ενιαία διαδικασία εποπτείας, θα μπορούσε να προβλεφθεί ένας μηχανισμός προτρεπτικού χαρακτήρα για τη **στήριξη των εθνικών μεταρρυθμίσεων** με στόχο **τη σύγκλιση και την ανταγωνιστικότητα**. Η ΕΕΑ 2014 περιλαμβάνει αναφορά στον διεξοδικό διάλογο που έχει ανοίξει σχετικά με ένα νέο μέσο σύγκλισης και ανταγωνισμού, με **«συμβατικές ρυθμίσεις»** ή «συμβάσεις για την ανταγωνιστικότητα» που συνεπάγονται τη δέσμευση των κρατών μελών ότι θα προβούν σε μεταρρυθμίσεις, με αντάλλαγμα την διευκόλυνση της εφαρμογής τους μέσω οικονομικής συνδρομής. Κατά την ΕΟΚΕ, ο **διάλογος** θα πρέπει να παραμείνει **ανοικτός, χωρίς σπουδή**, με την επιφύλαξη διευκρινίσεων σχετικά με τον τρόπο χρηματοδότησης (προστιθέμενη αξία έναντι των υφιστάμενων διαρθρωτικών ταμείων, είδη μεταρρυθμίσεων που θα λάβουν στήριξη, μέγεθος του χρηματοοικονομικού μέσου, πηγή της χρηματοδότησης) και με τον προσανατολισμό αυτών των συμβατικών ρυθμίσεων. Η συμβατική προσέγγιση, στην οποία βασίζεται το μέσο σύγκλισης και ανταγωνιστικότητας, θα μπορούσε να προσφέρει ένα περιθώριο χειρισμού στο εθνικό επίπεδο για την αποτελεσματικότερη συμμετοχή της κατά τόπους κοινωνίας πολιτών. Εξάλλου, εμφανίζεται ως η μέση λύση μεταξύ εθελούσιου συντονισμού και αναγκαστικής οδού για τους τομείς στους οποίους η κοινοτική αρμοδιότητα παραμένει περιορισμένη. Τα κράτη μέλη θα επανέλθουν στο θέμα με την ευκαιρία του Συμβουλίου του Οκτωβρίου του 2014.

5.5 Όσον αφορά τη μετατόπιση της **φορολογίας** από την εργασία προς, κυρίως, την κατανάλωση, η ΕΟΚΕ φοβάται μήπως, στην παρούσα συγκυρία, συντελέσει στην αποδυνάμωση της εσωτερικής ζήτησης. Εξάλλου, εκφράζει την ανησυχία της για τον κίνδυνο μισθολογικής «μειοδοσίας» μεταξύ των κρατών μελών, η οποία θα μείωνε ακόμη περισσότερο τη ζήτηση.

⁽⁹⁾ [http://www.europarl.europa.eu/RegData/bibliotheque/briefing/2013/130424/LDM_BRI\(2013\)130424_REV1_FR.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/bibliotheque/briefing/2013/130424/LDM_BRI(2013)130424_REV1_FR.pdf).

⁽¹⁰⁾ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/3-05122013-AP/FR/3-05122013-AP.FR.PDF.

5.6 Όσον αφορά την **περιβαλλοντική φορολογία**, η ΕΟΚΕ διαπιστώνει με ενδιαφέρον ότι η Επιτροπή θέτει ως προτεραιότητα την επανεξέταση της φορολογίας που βαρύνει την εργασία και τη μετατόπιση του φορολογικού βάρους προς άλλες φορολογικές βάσεις που θα συνδέονται, μεταξύ άλλων, με τη ρύπανση. Είναι σκόπιμο να ληφθούν μέτρα για την προώθηση των μεταρρυθμίσεων στον τομέα της περιβαλλοντικής φορολογίας στα κράτη μέλη, διότι μεταρρυθμίσεις αυτού του είδους μπορούν να συνεισφέρουν στη δημοσιονομική εξυγίανση, συμβάλλοντας ταυτόχρονα στον περιορισμό της κατανάλωσης εισαγόμενων φυσικών πόρων και ορυκτών καυσίμων. Κάτι τέτοιο θα έχει λιγότερες αρνητικές επιπτώσεις στην ανάπτυξη και στην απασχόληση από ό,τι η έμμεση φορολογία.

5.7 Όσον αφορά τη **φορολογία επί της περιουσίας**, την οποία η ΕΕΑ αρκείται να αναφέρει ως άλλη μία εναλλακτική πηγή έναντι της φορολογίας επί της εργασίας, η ΕΟΚΕ ζητά από την Επιτροπή να διευκρινίσει τις απόψεις της και να συμπεριλάβει στην προσεχή ΕΕΑ ουσιώδη στοιχεία.

Βρυξέλλες, 26 Φεβρουαρίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henry MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Τροποποιημένη πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προτύπων και προδιαγραφών και των κανόνων σχετικά με τις υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών»

(κωδικοποιημένο κείμενο)

COM(2013) 932 final — 2010/0095 (COD)

(2014/C 214/11)

Στις 13 Ιανουαρίου 2014 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στις 21 Φεβρουαρίου 2014 το Συμβούλιο αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, σύμφωνα με τα άρθρα 43, 114 και 304 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με θέμα την

«Τροποποιημένη πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προτύπων και προδιαγραφών και των κανόνων σχετικά με τις υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών» (κωδικοποιημένο κείμενο)

COM(2013) 932 final — 2010/0095 (COD).

Η ΕΟΚΕ θεωρεί ικανοποιητικό το περιεχόμενο της πρότασης και έχει ήδη διατυπώσει τις απόψεις της επί του θέματος στη γνωμοδότησή της CESE 966/2010 που υιοθετήθηκε στις 14 Ιουλίου 2010. (*) Ως εκ τούτου κατά την 496^η σύνοδο ολομέλειάς της που πραγματοποιήθηκε στις 26 Φεβρουαρίου 2014, αποφάσισε με 224 ψήφους υπέρ, 4 κατά και 2 αποχές να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο.

Βρυξέλλες, 26 Φεβρουαρίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

(*) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προτύπων και προδιαγραφών και των κανόνων σχετικά με τις υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών» (κωδικοποιημένη έκδοση), ΕΕ C 44 της 11ης Φεβρουαρίου 2011, σελ. 142.

ISSN 1977-0901 (ηλεκτρονική έκδοση)
ISSN 1725-2415 (έντυπη έκδοση)



Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης
2985 Λουξεμβούργο
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ

EL